

KAITSELIIDU LASKENORMID LK 17

KAITSE KODU!

3' 2003 (45)

KAITSELIIDU AJAKIRI

TAGASIVAADE ÕPPUSELE KEVATORM 2003

TAHAN SAADA PAREMAKS LASKURIKS!

ISSN 1406-3387

97714061338004

**VÕIDUPÜHA ON
KAITSELIIDU SUURPÄEV**

HIND 25.00 KROONI

Kaitseliidu ajakiri
Kaitse Kodu!
Asutatud 11. september 1925

Väljaandja Kaitseliit
Ilmub kuus korda aastas.

Peatoimetaja:
ltn Ivar Jõesaar

Makett ja küljendus:
Matis Karu

Reklaam ja levi:
Virgo Tamm
kaitsekodu@hotmail.ee

Toimetus:
Riia 12, Tartu 51013
Telefon 07 314 151
Faks 07 314 150

Toimetuse e-mail:
kaitsekodu@kaitseliit.ee

Trükitud ASi Printall trükikojas

Toimetus kaastöid ei
retsenseeri ega tagasta.

Kaitsejõud Internetis:
www.kaitseliit.ee
www.mil.ee
www.ksk.edu.ee
www.online.ee/ov/
www.npkk.ee
www.orkester.mil.ee

KAITSE 3' 2003 (45/491) KAITSELIIDU AJAKIRI KODU!

SISUKORD

Foto: Ardi Hallismaa

KAANELUGU:

VÕIDUPÜHA ON KAITSELIIDU SUURPÄEV

Eesti võidupüha on oma loomult väga kaitse-
liitlaslik. Oli ju vabatahtlikult Eesti riigi
nimel sõtta läinud meeste võit põliste vaen-
laste sakslaste üle see, mis andis põhjust
lisada jaanipäeva tähistamise tavale veel
üks rahvusele oluline tahk. Seetõttu ongi
võidupüha muutunud kõikide vabataht-
likult ühiskonna nimel tegutsejate pidu-
päevaks. **LK 6**

EEL-ERNA PEETI SAAREMAAL

Rita Loel

Ülevaade tänavusest Kaitseliidu Eel-Ernast, mis korraldati esmakordselt
mere taga Saaremaal. **LK 10**

TAGASIVAADE ÕPPUSELE KEVADTORM 2003

Jarkko Kemppi

Lugu sellest, kuidas Kaitseliidu Põhja-Eesti malevate kaitseliitlased käisid
koondkompaniina kaitseväge suurõppusel Kevadtorm 2003 vaenulikke pu-
namaalasi mängimas. **LK 12**

PARIMAD VANGLATÖÖTAJAD ON RELVASTATUD ERIÜKSUSES

Heikki Kirotar

Jätkub ülevaade Eesti jõustruktuurides tegutsevatest eriüksustest. **LK 39**

Eesti noored on Põhjamaade parimad

LK 5

Laskepäevik aitab väljaõppel

LK 16

Kaitseliidu laskur- ja kütiklasside normid ja nende täitmise juhend

LK 17

Eesti Reservohvitseride Kogu väljaanne Tagavaravägi

LK 21

Tahan saada paremaks laskuriks

LK 29

Kuidas Kaitseliit ja Naiskodukaitse Tallinnas käisid

LK 32

Sõjakiivrid – teraskübarad – kuues muuseumis

LK 34

Teraskiivrite lühiajalugu

LK 36

Kas Mini-Erna on noorkotka mõõt?

LK 37

Tartu malevas lõppes järjekordne baasväljaõppekursus

LK 38

KAITSELIIT KOGUB ÜHISKONNAS POSITSIOONI

Siinsamas leheküljel on saanud ennegi juttu veeretatud, et Kaitsealiit on kui üks võlukepike rahva karuses kämblas – kui häda käes, viibutad seda natuke ja tinistadki välja, mis vaja. Kuigi jah, mööndusega, et eks meie ühisele edenemisele edu soovides on saanud ka vahel veidi sündmuste käigust ette rutatud, kuid küllap Kaitsealiit kogub tublidust, jõuab järele ja teeb ära kõik, mis ühiskonnal vaja.

Märkamatult on Kaitsealiit asunud oma õigele kohale ühiskonnas. Kaitsealiit korraldab võidupüha tähistamist ja maakaitsepäeva. Kaitsealiit rõivastab maavanemad paraadil ja ka näiteks kriisiõppustel kaitseväge välvormi. Kaitsealiit astub esile mängupartnerina kaitseväge suurõppustel. Kaitsealiit mehitab oma abipolitseinikest liikmetega Tallinnas juba mitut korrakaitsepunkti ja teeb seda edaspidi ehk teisteski linnades, kuhu rajatakse korrakaitsepunkte ja kuriteoennetuskeskusi. Kaitsealiit ulatab oma abikäe kultuuri- ja kunstiobjektide toetamiseks. Kaitsealiit on võrdväärne partner järjest rohkemate kohalike omavalitsuste tulevikukavandamises. Kaitsealiit on toonud välja oma arengukava ja selle rakendamisel on oodata, et organisatsiooniga asuvad koostöösse järjest uued institutsioonid ja inimesed.

Kahtlejaile üllatusena on ilmnenud, et laiutav kapitalism ei võta mitte alati ja mitte kõigilt ära vabatahtlikku ühistegevussoovi. Vastupidi, taasavastades sõjaseid traditsioone jõutakse välja tänapäevaste lahendusteni ning ootamatult avastatakse ennast käimas vaba maailma tavade ja ühte jalga.

Kõigest sellest johtuvalt polegi ehk ime, kui peagi muutub sama loomulikuks, nagu täna on Kaitsealiidu toetus ühiskonnale, ka ühiskonna laienev toetus ja abi Kaitsealiidule tema ülesannete täitmisel. Seega – tule Kaitsealiitu, kulla rahvas. Kaitsealiit on Eestis vääramatu jõud.

Ivar Jõesaar, ltn

SUMMARY

Looking back at the exercise Kevadtorm (Spring Storm) 2003

The aim of the major exercise of the Estonian armed forces *Kevadtorm 2003* was to provide conscripts becoming reservist with an experience to act as a battalion in the framework of a brigade. In order to make the scenario of the exercise as real as possible companies, consisting of members of the Defence League were included as soldiers of “a hostile Red Country” to act as the enemy.

The Defence League units had a fixed scenario and they had to deploy, form groups and act according to orders, received from the exercise HQ. However the author thinks this was a wonderful opportunity to polish their soldier’s knowledge acquired over the years. Pp. 12–14

Commander of the Defence League approved new standards for shooters

As we are in the process of changing our weapons we have to supple-

ment the current standards for shooters and confirm new higher standards for a special class of shooters. In order to achieve the same results in shooting as we had in the pre-war period, the Defence League has restored the system of different shooting standards and started issuing specific badges of category, confirming the results achieved. In those regional units where the shooting instructors are more active the first shooting competition for those applying for the shooters’ badges of category were held this spring. In autumn when changing the weapons will finish it is possible to restore the correspondent shooting competition between regional units. Pp. 17–20, 25–28

I want to become a better shooter!

If you are a voluntary member of an armed national defence organization it is not enough just to be ready: here I am, teach me to shoot! In order to achieve really excellent results with various weapons at the disposal of the Defence

League everybody has to work on his/her personal abilities. The author shares his personal tips how to train you to become a better shooter. Routine attempts at home shall definitely pay off at the shooting range. Pp. 29–31

The best prison employees are at special armed units

The sequel about special units subordinated to different forces will continue with the introduction of special armed units in prisons, their work, members, training and equipment. The special unit of prisons was only established in 2001 but has already become an authority to groups of criminals, attempting to gain power in prisons as well as to guards, willing to be more successful in their job. Only the best shall be selected for the special unit and here the heads of prisons train and work side by side with ordinary guards. This unit has clearly specified tasks and by their rapid and resolute reaction they have managed to keep the situation at the Estonian prisons under control. Pp. 39–42

TARTUS AVATI VABADUSSAMMAS

FOTO: Ivar Jõesaar

Pühapäeval, 22. juunil taasavati Tartus Emajõe ääres Vabaduse pargis Kalevipoega kujutatav vabadussammas. Taastatud vabadusmonumendilt eemaldas katte Eesti Vabariigi president Arnold Rüütel.

Kalevipoja kujusse on Fr. R. Kreuzwald sisse kirjutanud meie rahva igatsuse oma riigi järele, meie eepos jutustab paljuski tahtest ja järjekindlusest. Maailm tunneb Eestit ja eestlasi just nende omaduste järgi, ütles kaitseväe juhataja viitseadmiral Tarmo Kõuts vabadusmonumendi avamisel.

Kaitseväe juhataja märkis, et mõõgaga Kalevipoeg on võimas sümbol, mis toimib ka tänapäeval ja on täiesti ajakohane. Kalevipoja kuju kannab sama ideoloogiat, nagu kannavad Eesti meeskodanikud. Kalevipoeg on rahulikult oma riiki üles ehitav, rahva elujärke parandav sangar, kel adrakured peos ja mõök võöl. Täpselt nii nagu ka kaitseliitlased ja reservväelased, kes edendavad Eesti elu rahulikku ülesehitustöös, ent kellel on ülekantud tähenduses mõök alati võöl.

Jalaväe väljaõppekeskuse Üksik-vahipataljoni kaitseväelased tulistasid vabadusmonumendi avamise puhul kahurist kolm aupauku.

Tartu vabadussammas on üks kuulsamaid Vabadussõjas langenud kangelaste mälestuse jäädvustusi, mis avati esmakordselt Emajõe ääres 1933. aastal Amandus Adamsoni loodud Kalevipoega kujutatava pronksskulptuurina. 1950. aastal võeti kuju maha ja selle edasine saatus on ebaselge. Uue kuju on modelleerinud skulptor Ekke Väli, kes võttis eeskujuks mälestusmärgist säilinud vanad fotod.

EESTI NOORED ON PÕHJAMAADE PARIMAD

Silver Sild

Rootsi Kodukaitse Vällingel korraldas 24.–25. mail juba traditsiooniks saanud Põhjamaade sõjalis-sportliku mitmevõistluse, kus olid esindatud Soome, Rootsi, Norra, Eesti, Läti ja Leedu – kokku 62 võistkonda.

Vastavalt tavale esindas Eestit eelmise aasta Noorte Kotkaste Mini-Erna võitja Võrumaa võistkond. See oli Võrumaa noortele viiendat aastat Eesti esindajatena Rootsis olla. Varasematel aastatel on saavutatud vastavalt 8., 6., 4. ja 1. koht.

Seoses Eesti ja Euroopa orienteerumisvõistlustega ei saanud Rootsis osaleda Mini-Erna võitja Markus Puusepp. Teda asendas juba kahel eelmisel aastal noorkotkana Rootsis võistelnud praegune kaitseliitlane Ardo Kirschenberg. Ka Raido Luuk, Viljar Kuljus ja Ats Uiboupin olid Vällingel kolmandat korda. Võistkonna esindajana oli kaasas Kaitseliidu Võrumaa maleva operatiivkorrapidaja veebel Jaanus Tammesoo.

Eelmiste aastate kogemus, tuttav koht ja ehk tuntuski löid noormeestele võistluskindluse. Võisteldi üheksal alal: patrulllaskmine, esmaabi, kauguste määramine, esemete otsimine, orienteerumine, üllatusülesanne – selleks oli autoavariis süttinud kanatanu kustutamine –, granaadivise täpsusele, takistusriba ja laskejooks.

Läbi aastate on Võrumaa trumpaladeks olnud orienteerumine ja takistusriba. See aitas mõlemaks päevaks kindlust luua. Stabiilsus kõigil aladel tagas esimese päeva õhtuks seitsmepunktilise paremuse.

“Peaasi, et orienteerumine – kõige tähtsamaks peetav ja seepärast ka ainuke karikaala – hästi läks,” oli Ats Uiboupin enesega rahul.

Keegi vigu ei teinud. “Kõik sõltub homsest,” oli võistkonna esindaja veebel Tammesoo telefonis napisõnaline.

Ees ootasid veel granaadivise, takistusriba ja laskejooks. Ardo Kirshenbergi hinnangul muutis selline seis olukorra pingeliseks. Võistkond, kes oli eelmisel aastal võitnud, tahtis oma kohta kaitsta.

“Pinget oli rohkem kui kunagi varem,” oli kõigi üksmeelne hinnang. Esikoht takistusribal ja laskejooksus tõi kindlust ning väike ebaõnnestumine granaadiviskes ei muutnud enam saavutatud kohta. Kuue punktiga võideti Rootsi tugevaimat võistkonda.

“Huvitav ja närvesööv!” oli Raido Luugi hinnang kogu võistlusele.

“Peaasi, et juba kolmandat aastat tõime ära suure ja ainsa rändkarika orienteerumises,” oli Viljar Kuljus saavutatu üle õigustatult uhke.

Neljaliikmelisest võistkonnast võistles igal alal kolm. Üksteise võimete hea tundmine ja aastatega saavutatud kogemused lubasid noortel alad juba varem ette valmistada ja võistkonna kindlaks määrata. Suur karikas ning saadud auhinnad kompenseerisid närvipinge.

Kripeldama jäi aga noormeeste ja esindaja hinge Kaitseliidu peastaabi suhtumine. Pidi ju Eesti esindusvõistkond suurvõistlusele sõites ööbima laevas juhuslikes kohvikutes või laevalael külmetades, sest näilise kokkuhoiu tõttu jäeti kajutikohad tellimata. Magamiskohata jäetud võistlejatest üks Rootsis haigestus ja pidi võistleva, ise palavikuga võideldes. Ühe öö pidi võistleja veetma koguni laatsaretis. Kõik see oleks võinud mõjutada loodetud tulemust.

Kui Võrumaa noored kodumaale naasid, leidis sadamasse vastuminekuks aega vaid Kodutütärde peavanem Angelika Naris, kes väsinud, kuid võiduka võistkonna bussijaama sõidutas. Ometi (või kõigest?) on Võrumaa noorkotkad ju Põhjamaade parimad. ■

Silver Sild on Kaitseliidu Võrumaa maleva noorteinstruktor.

VÖIDUPÜHA ON KAITSELIIDU SUURPÄEV

Neeme Brus, nooremleitnant

Võidupüha ja jaanipäev on eestlaste ilusaimad suvised pühad. Need on meie endi tähtpäevad, nende tähistamise aeg on kaunis Eestimaa südasuvi. Presidendi tõrvikust Kaitseliidu paraadil süüdatud võidutuled jõuavad tuletoojatega kõigisse Eesti maakondadesse, neist süttivad omakorda jaanituled. Sel moel ühendab Kaitseliit taas kord kogu rahvast, kandes meenutust Võnnu lahingu võidust tänapäeva, liites enda ümber maavanemaid, politseiprefekte, omavalitsusi, kõiki meie inimesi, kes võidupüha korraldamisele kaasa aitavad.

Tänavu oli nii Eesti Televisiooni otseülekande kui ka muude meediakanalite vahendusel üldsuse peamine tähelepanu võidupühal koondatud Ida-Virumaale ja eeskätt Jõhvi linna, kaitsejõudude paraadi paika. Televaatajad said näha tule süütamist ja selle pühitsemist, Vabadussõjas langenute mälestamist, presidendi kõnet, meie riigijuhte, kait-

seliitlasi, naiskodukaitsjaid, noorkotkaid ja kodutütred paraadi rivis.

Kuid võidupüha ja jaanipäeva ei pühitsetud mõistagi ainult telekaamera-

Noored Kotkad süütamas iidset viisil tuld muistse Alu linnuse asemel.

te ees, vaid kõigis paigus üle Eestimaa. Nagu Kaitseliidu peastaabi avalike suhete osakonda saabunud teabest nähtub, olid Kaitseliidu malevad seegi kord kõikjal nende pidulike ürituste peamised korraldajad. Mõistagi koostöös omavalitsustega. Kaitseliidul on just südasuvel parim võimalus enda näitamiseks, seda mitte ainult telekaamerate ees, vaid ka vahetus suhtlemises rahvaga.

Siinkohal tahaksin tänada meie informatsiooni- ja propagandateenistuse inimesi – malevate propagandapealikke –, kes andsid võidupüha korraldamisel endast parima. Seda on näha ja tunda ka Tallinnas, Kaitseliidu peastaabis. Järjest tugevnevad ja sagedevad meie osakonna igapäevased tõised kontaktid malevate avalike suhete korraldajatega. Rõõmsa äratundmisega koolitustel omandatud teadmiste kasutamisest praktikas loen teie pressiteateid ja teisi kirjatükke, mu head kolleegid. Asjad Kaitseliidu mainekujunduse parandamisel ja meie organisatsiooni heas mõttes müümisel liiguvad. Selle tunnistuseks on üldiselt

positiivne tonaalsus Eesti meedias ja näiteks ka interaktiivsetes võrgukommentaarides, kui juttu tuleb Kaitseliidust. Selles võib iga Interneti kasutaja ise veenduda.

Aga ega me saa endale lubada eneseimetlust. Pärast suvepuhkust tuleme jälle kokku ja hakkame valmistuma sügiseks ja järgmisteks aastateks. Juba novembris tähistame Kaitseliidu 85. sünnipäeva: organisatsiooni keskpikas arengukavas on meile kirja pandud rida huvitavaid ülesandeid.

Kaitseliidu keskkogu kiitis heaks mõtte suurendada oluliselt, kuni 12 000 eksemplarini ajakirja *Kaitse Kodu!* trükiarvu. Kui eelarve võimaldab, juhtub see juba järgmisel aastal. See otsus sündis teravast vajadusest parandada organisatsiooni sisemist kommunikatsiooni ehk lihtsamalt öeldes kindlustada teabe jõudmine iga kaitseliitlaseni. Usun kindlalt, et kõik tahavad teada, mida otsustavad Kaitseliidu juhtorganid, mis on uudist teistes malevates, kuidas valmivad väljaõppekavad, kes on kes Kaitse-

Muistses Alu linnuses ja sõjameeste mälestuskirikus Toris süüdatud tuled said üheks – võidutuleks Kaitseliidu Alu maleva pealiku kapten Toomas Ilvese käes.

Võidupäeva tähistamine Ida-Virumaal näitas kohalikule rahvale Eesti kaitsestruktuuride suutlikkust ja aitas selgitada Eesti omariikluse sünnilugu.

Võidupäeva paraadile järgnes suurejooneline Est-Tattoo 2003, kus näitasid oma oskusi lisaks Eesti kaitsejõudude orkestritele ka Saksamaa, Prantsusmaa, USA ja Norra sõjaväeorkestrid.

liidus ja tuhandet muud asja. Ajakirja tegijad püüavad võimalikult paljudest asjadest teile, head lugejad, praegugi teada anda.

Siin on aga vähemasti kaks probleemi, mis ei luba seda teha nii hästi, kui me sooviksime. Esiteks sünnib *Kaitse Kodu!* senini suhteliselt väheste inimeste jõupingutustega, neil puudub parimagi tahtmise korral võimalus saada teavet kõikjalt üle Eesti. Ainus viis asja parandada on selline, et kõik propagandapealikud võtavad kätte ja kirjutavad meie oma ajakirjale. Millest, kuidas ja kui sageli, see on juba kokkulepete küsimus. Kaitseliidus on ju väga palju huvitavaid ja tublisid inimesi, korraldatakse palju erinevaid üritusi, aidatakse kaaskodanikke – teemade puudust pole kartata nüüd ega tulevikus. Tuleb need lihtsalt üles korjata, toimetusega kokku leppida ja saavadki kõik lugejad teada, mis ühes või teises malevas uudist.

Teine probleem on seotud ajakirja levitamisega. Kaitseliidu juhtkonna eesmärk on, et *Kaitse Kodu!* jõuaks tõesti iga organisatsiooni liikmeni. Ja mitte nii, et anonüümne postiljon viskab selle talle kirjakaсти, vaid malevate staapide kaudu. Nii tekib selline lisaväärtus, et maleva staap saab ajakirjale lisada oma teabematerjale, mida tuleks nii ehk teisiti levitada. Kaitseliitlane saab kätte nii üleriikliku ajakirja kui ka kodumaleva informatsiooni.

Kindlasti vajab läbimõtet tehniline lahendus, kuidas ajakirja malevate staapidest edasi levitada. Ka see tegevus on suuresti propagandapealike tulevane ülesanne, millele peaks lisanduma malevapealike logistiline toetus. Kaitseliidu peastaap omalt poolt püüab aidata ja leida võimalusi nende inimeste stimuleerimiseks, kes *Kaitse Kodu!* levitamisega Kaitseliidu sisemise infoliikumise korda saavad. See on aga väga vajalik, sest tänapäevane organisatsioon on just täpselt sedavõrd efektiivne, kui võrd iga selle lüge on teavitatud. Infolehtide kohta tänapäeva maailmas on öeldud, et tulevikus jäävad alles kahte sorti riigid: ühed, kes valdavad informatsiooni, ja teised, kes teevad seda, mida need esimesed ütlevad. Eks peitub teatud järelemõtlemise koht selles sõnamängus ju meilegi, kas pole?

Soovin *Kaitse Kodu!* lugejaile, eeskätt aga meie tublidele propagandapealikele kaunist suveaega. Tõiste kohtumisteni sügisel! ■

Neeme Brus on Kaitseliidu peastaabi avalike ja välissuhete osakonna ülem.

VÕIDUTULE MEDALI ANNETAMINE

Väljavõtte Kaitseliidu ülema major Benno Leesiku käskkirjast nr 170-P 19 juunist 2003.
Avaldada Kaitseliidu Võidutule medali kavaleride nimekiri:

Orm VALTSON	Harju maavanem	nr 49
Hannes MAASEL	Hiiu maavanem	nr 50
Leo RAIDMA	Ida-Viru maavanema kt	nr 51
Margus ORO	Jõgeva maavanem	nr 52
Tähve MILT	Järva maavanema kt	nr 53
Jaanus SAHK	Lääne maavanem	nr 54
Riina KAPTEIN	Lääne-Viru maavanema kt	nr 55
Mart MADISSOON	Põlvamaa esindaja	nr 56
Toomas KIVIMÄGI	Pärnu maavanem	nr 57
Kalle TALVISTE	Rapla maavanem	nr 58
Hans TEIV	Saare maavanema kt	nr 59
Eha PÄRN	Tartu maavanema kt	nr 60
Georg TRAŠANOV	Valga maavanema kt	nr 61
Kalle KÜTTIS	Viljandi maavanema kt	nr 62
Mait KLAASSEN	Võru maavanem	nr 63
Kpt Toomas ILVES	Alutaguse maleva pealik	nr 64

KÄSKKIRI

Tallinn

17. juuni 2003 nr 154

*Kaitseliidu ametikohtade tunnuste
kinnitamine ja kehtestamine*

Vabariigi valitsuse 5.10.1999. a määruse nr 287 "Kaitseliidu vormiriietuse kinnitamine", vabariigi valitsuse 15.08.2000. a määruse nr 270 "Kaitseliidu eraldusmärgid", Kaitseliidu kodukorra, kaitseväe juhataja 30.11.2000. a käskkirja nr 644 "Eesti kaitseväe vormikandmise kord" ja Kaitseliidu ülema 15.01.2002. a käskkirja nr 5 "Struktuuri kinnitamine" alusel:

1. Kinnitan Kaitseliidu vanematekogu liikme, Kaitseliidu keskjuhatuse valitud liikme ja instrktor-noortejuhi ametikohtade tunnused (juurde lisatud).
2. Kehtestan punktis 1 nimetatud ametikohtade tunnused Kaitseliidus alates 16. juunist 2003. a.
3. Pealikutel korraldada isikkoosseisule ametikohtade tunnuste ja nende kandmise korra tundmaõppimine ning tagada nende nõuetekohane kandmine alluvate poolt.
4. Käskkiri teha teatavaks Kaitseliidu isikkoosseisule.

Benno Leesik,
major

**Kaitseliidu
vanematekogu
liige,
Kaitseliidu
keskjuhatuse
valitud liige**

**Instrktor-
noortejuht**

AUASTMED

Väljavõtte Kaitseliidu ülema major Benno Leesiku käskkirjast nr 169-P 19. juunist 2003.
Lähtuvalt Eesti Vabariigi Presidendi 9.06.2003. a käskkirjast number 59 ja kaitseväe juhataja 18.06.2003. a käskkirjast nr 537-P lugeda antuks sõjaväelised auastmed alljärgnevalt:

major		leitnant		lipnik	
Ülo TÕRS	Kaitseliidu peastaap	Enno TEITER	Kaitseliidu peastaap	Lauri NÄLK	Sakala malev
Mart PUUSEPP	Tallinna malev	Hardi PERK	Jõgeva malev	Enn SOOTS	Sakala malev
kapten		Andrus		nooremveebel	
Eduard VINKLER	Alutaguse malev	ALEKSANDROV	Pärnumaa malev	Malle JÄRVE	Harju malev
Vello POPS	Järva malev	nooremleitnant		vanemseersant	
Harri TROMP	Valgamaa malev	Enn NURK	Võrumaa malev	Andres OTS	Saaremaa malev
				seersant	
				Kalle MÜREL	Pärnumaa malev
				Rainer RISTIMETS	Pärnumaa malev
				nooremseersant	
				Kajar LEHTMETS	Lääne malev

KAITSELIIDU RÜHMAPEALIKU II BAASKURSUSE LÕPETAMINE

Väljavõte Kaitseliidu ülema major Benno Leesiku käskkirjast nr 162-P 9. juunist 2003

Vastavalt kursuse ülema leitnant Meelis Pernitsa ettepanekule lugeda kursuse edukalt lõpetanuks alljärgnevad kaitseliitlased:

Tõnu KIBENA (Järva malev)
 Toivo LÕHMUS (Võrumaa malev)
 Lauri NÄLK (Sakala malev)
 Jaak LEPIK (Viru malev)
 Aldur LÕHMUS (Järva malev)
 Sven JÜRNA (Harju malev)
 Peeter KAIS (Harju malev)
 Tarmo KANGUR (Tallinna malev)
 Raigo POOL (Tartu malev)
 Enn SOOTS (Sakala malev)
 Lauri VESNENKO (Tartu malev)
 Jaas VOKK (Saaremaa malev)
 Heinar VÄLJAK (Tartu malev)
 Mait ADLER (Harju malev)
 Malle JÄRVE (Harju malev)
 Aivar KARU (Alutaguse malev)
 Veiko LILLEVÄLI (Harju malev)
 Heldur LOMP (Tallinna malev)
 Sven NEUDORF (Viru malev)
 Viljar SAVIKOV (Tallinna malev)
 Aivar SCHMIDT (Lääne malev)
 Roman SILLASTU (Pärnumaa malev)
 Aivo TRAKS (Harju malev)
 Andrus TREI (Pärnumaa malev)
 Toivo VAHER (Lääne malev)
 Erki VAIKRE (Tallinna malev)
 Ando VASSILJEV (Harju malev)

KAITSELIIDU JAOPEALIKU II BAASKURSUSE LÕPETAJAD

Väljavõte Kaitseliidu ülema major Benno Leesiku käskkirjast nr 151 28. maist 2003

Vastavalt kursuse ülema nooremleitnant Kaido Saarniidu ettepanekule lugeda kursuse edukalt lõpetanuks alljärgnevad kaitseliitlased:

Eerik KULLAMÄE (Viru malev)
 Arto DUREJKO (Rapla malev)
 Mihkel IVANOV (Sakala malev)
 Margus KLAIS (Tartu malev)
 Margo LAUGMAA (Jõgeva malev)
 Taivo NAELSO (Sakala malev)
 Sven PUHKAN (Rapla malev)
 Aivo RAUTAM (Lääne malev)
 Urmas REBANE (Sakala malev)
 Hardi REHKALT (Lääne malev)
 Aivar TIKENBERG (Harju malev)
 Peep EERME (Tallinna malev)
 Jaanus ERMITS (Sakala malev)
 Hendrik GUTHAN (Tallinna malev)
 Indrek KUUSIK (Tallinna malev)
 Lauri LAANOJA (Tallinna malev)
 Kristjan MOOR (Tallinna malev)
 Merle OTT (Tallinna malev)
 Külli PAPON (Tallinna malev)
 Artur RINNE (Tallinna malev)
 Ain SINILAIK (Harju malev)
 Aare SUTT (Tallinna malev)

EEL-ERNA PEETI SAAREMAAL

Kaitseliidu Saaremaa maleva Karujärvel korraldatud Eel-Erna osutus korraldustöö poolest eelnevatest paremaks.

FOTOD: 4 x Ivar Jõesaar

Rita Loel

Vanajumal on vist ikkagi ka kaitse-liitlane, arvasid 9. ja 10. mail Saaremaale Karujärvele kokku tulnud kaitseliitlased. Ehkki ilmateade oli lubanud saartelt algavat vihmasadu, paistis kogu Eel-Erna ajal taevast päike ja ilm oli patrullvõistluseks parim.

Esmakordselt Saaremaal

Et Saaremaal Eesti taasiseseisvumise aja vältel nii suurt Kaitseliidu võistlust varem korraldatud pole, oli Eel-Erna võõrustajale – Kaitseliidu Saaremaa malevale – paras pähkel. Osalejate arvates tulid saarlased ülesandega edukalt toime. “See oli maleva korraldustöö poolest kindlasti võistluse seitsmeaastase ajaloo vältel parim,” kinnitas kõikidel Eel-Ernadel osalenud nooremseersant Aivo Traks.

“Sellist hinnangut on hea kuulda,” märkis Kaitseliidu Saaremaa maleva pealik kapten Toomas Luik. “Eks see üritus olnud meile igati heaks kogemuseks.”

Kaitseliidu Eel-Erna 2003 pidulik avarivistus Karujärve kämpingus.

Patrullvõistlus Eel-Erna on Kaitseliidule üks aasta tähtsündmusi, sest näitab meeste väljaõppe taset ja just sealsel

mööduvõtmisel selekteeritakse välja need malevad, kes osalevad suvel rahvusvahelisel Erna retkel.

“Muidugi on ajal ka väike propagandistlik mõte,” tunnistas saarlasest Kaitseliidu peastaabi planeerimisosakonna ülem kapten Ülo Tõrs. “Maakonnas, kus üritus peetakse, saavad ka kohapealsed inimesed Kaitseliitu lähemalt näha.” Sama kaalu üritus on kapten Tõrsi arvates ka Kaitseliidu päevad. Käivad needki ju “külakorda” ja toovad samamoodi organisatsiooni kõikidele koju kätte vaadata.

Ürituse kaalu näitab ehk ka see, et “meie kindral Brüsselis” ehk kindrallieutenant Johannes Kert oli Saaremaale kaasa toonud oma Briti ametivenna, Suurbritannia õhuväe marssali Robert Wright'i. Lisaks olid tänavust Eel-Ernat kaema tulnud Leedu ja USA kaitseatašeed.

Teadmisi ja oskusi nõudev võistlus

Kindlasti on võistkonnad, kes Eel-Ernal parimate hulka tulevad, enne tugevat tööd teinud, sest trass on pikk, umbes 40 kilomeetrit, ja pingeline –

Meditsiiniülesanne oli nagu ikka realselt juhtunud õnnetuse taasesitus ehk mis juhtub, kui lõhkekeha satub matkaseltskonna lõkkeesse.

“vaenlasele” ehk vastutegevusele ei tohi vahele jääda (vastasel juhul konfiskeeritakse talong ja saadakse miinuspunkte), läbida tuleb kontrollpunkte ja neis täita ülesandeid, mis näitavad sõjameeste ja -naiste osavust, teadmisi ja oskusi alates kõiellaskumisest ja noaloopimisest ning lõpetades militaarsinate markide tundmisega.

“Selleaastast Eel-Ernat iseloomustaski noa- ja kõieülesannete rohkus,” märkis võistluste peakohtunik, Kaitseliidu peastaabi peainspektor major Mati Sülluste. “Mine tea, ehk oli see seotud võitluspaiga Saaremaaga. On ju saarlased vanast ajast laevamehed olnud ning kõie- ja noakäsitsemise oskused on siin, Eesti suurimas mereriigis, alati vajalikud olnud.”

Kui konkreetsemaks minna, siis oli raja ettevalmistaja Erna Selts eesotsas leitnant Meelis Rätsepaga teinud kõik selleks, et välja selekteerida tõeliselt parimad võistkonnad.

“Maastik oli raske ja kurnav,” kinnitasid paljud rajal olnud. Vaid Eesti ainus ranger, saarlasest Luurepataljoni nooremleitnant Rene Toomse arvas, et võrreldes päris-Erna Kautla rabadega oli Karujärve ümbrus tõeline pühapäevajalutuskäik. Ei tea, kellel õigus, kuid finišis lonkavaid mehi vaadates tundus, et liiga kerge see enam kui ööpäev metsas ei olnud. Seda enam, et kontrollpunktidesse jõudmiseks oli ette antud kindel aeg – kes hiljaks jäi, seda ülesande täitmisele enam ei lubatud.

Esmaabiülesannete elulähedus

Erilise mulje jättis võistlejatele kontrollpunkt, kus tuli anda esmaabi. Kaitseliidu peastaabi meditsiiniohvitser leitnant Andrus Lehtmets oli üles seadnud tõeliselt elulähedase situatsiooni: lõkkesse visatud “käbi” tekitas plahvatuse ja tule ümber istunud seltskonnast said paljud viga. Oli kõike – šokki ja haavu.

Leitnant Lehtmetsa hinnangul oli natuke nukker see, et just kutselised kaitsevälased nii vähe esmast abi anda oskavad.

“Tihti õpetatakse esmaabikursustel edukalt just seda, kuidas kaunikujulisi sidemeid ja lahaseid teha, aga see ei ole ju sellises situatsioonis peamine,” ütles leitnant Lehtmets.

Ka saarlastest võistlejad, kellel selle ülesande täitmine kõige paremini ei läinud, tunnistasid, et “vigastatud” mängisid oma osa nii hästi, et kiskusid neidki kaasa ja abistamisest ei tulnud suurt midagi välja.

Kogenud retkelised kurtsid raja liiglihtsa olevat: “lebotamiseks” jäi kontrollpunktides aega liiga palju.

Võidule aitas ka “hooldetiim”

Kui kõik punktid läbitud, miinused kokku arvatud ja kohtunikud oma töö teinud, selgus, et parimad kaitseliitlased on sel aastal Harjumaal. Võidukasse meeskonda kuulunud lipnik Raivo Männik, nooremseersant Aivo Traks, nooremleitnant Rivo Meimer ja noorem-

seersant Herki Siider kinnitasid nagu ühest suust, et nende edu aluseks on kahtlemata tugev meeskonnatöö.

“Meist kõik ei ole sugugi kutselised kaitsevälased. Meile meeldib see, mida teeme. Oleme ka rajal omavahel ülesanded nii ära jaganud, et kõik ei peagi kõike oskama.”

Kõrvaltvaatajate hinnangul lisas kindlasti oma osa ka n.-õ hooldemeeskonna toetus. Kui mehed rajalt tulid, pandi nad kohe puhkama, kaasas olnud naised ja lapsed hakkasid aga püsse puhastama. “See oli väga südamlik vaatepilt,” kinnitas nii mõnigi teadja, lisades, et kindlasti andis harjulastele moraalselt tuge võistkonna esindajana kaasas olnud endine malevapealik Andres Sikka.

Teiseks tuli Kaitseliidu Tallinna maleva II ja kolmandaks Reservohvitseride Kogu võistkond. Võõrustajad saarlased paigutasid 21. ja 23. kohale, kuid mehed olid sellega rahul. “Muidugi võib alati paremini minna, aga tähtis oli, et üldse lõpetasime,” kinnitas Saaremaa I meeskonna kapten nooremseersant Peeter Tšernobrovkin.

Katkestajaid oli neli, nende hulgas üks välisvõistkond – Soome reservistid. Viimase üle oli eriti hea meel 17. kohale tulnud Rootsi kodukaitsjatel. “See, et lõpetasime ja soomlastele ära tegime, oli parim,” tunnistas seersant Nilklas Lord. ■

Kopteridessant tõi kontrollpunktide tegevust jälgima Suurbritannia esindaja NATO juures õhuväemarssal Robert Wright'i koos teda saatvate esindajatega.

Rita Loel on Eel-Erna 2003 pressiesindaja.

TAGASIVAADE ÕPPUSELE KEVADTORM 2003

Kõik algas sellest et Kevadtormi formeerimine toimus teatava tinglikkuse tasandil. Tagamismeeskonda ega minu oskusi seekord ei rakendatud ja ma sain õppuste ajaks n.-ö vaba vahetuse.

Rain Sepping, nooremleitnant

Kuid Viru maleval oli kohustus välja panna lahingurühm ja vastutegevuskompanii juhtkond. Seetõttu tehti mulle staabis n.-ö käigu pealt ettepanek juhtida vastutegevuskompaniid, millega ma ka koheselt nõustusin.

Esimene vastutegevusoperatsioon

Sisutihedale nädalalõpule eelnes 13. mai öösel esimese vastutegevusoperatsioonina sooritatud luureretke juhtimine vastase kogunemisalale Kõverjärve ja Kõnnu teeristi ümbruses, mille käigus sai selgeks, et Kalevi pataljoni arvatud ajateenijad on väga ärksad tulda avama ja nende eest füüsilisele vastupidavusele tuginedes naljalt ära ei jookse.

Pimedas metsas korraldatud haarangetest pääsemiseks tuli lasta vastase ahelikel endast "üle kõndida". Harjutus oli oma põhiideelt mõeldud snajprijaole jätkuvaks koolituseks, valmistudes juhtumiks, kui lahingukompanii snajprijaole pannakse teatud luureülesandeid. Hilisemas tagasisides viitasin ka vastase üsna probleemsele eeljulgestusele, mis lasi meil tegutseda n.-ö püsti-pandavate tugipunktide vahetus läheduses. Tegelikuses sai aga selgeks raamatutarkus, et vastane on kõige haavatavam just laagri püstitamisel, rühmitumisel ja formeerimisel.

Reede õhtul ilmusin koos kompanii veebli ja ülema abiga vastutegevuse staapi. Saanud eelkäsu rännakuks, liikusime kogunemisalale – Tapa vana väeosa territooriumile – ja jagasime meestele välja ööpäevased kuivtoidupakid. Kogu nädalalõpuks vajalikud vitamiinid ja kalorid sisaldasidki kahes toidupakis ja kuuldavasti selle sisu üle ei nurisetud. Minu arvates kohaselt oli toiduainete valik veidi mitmekesisem kui sügisesel õppusel, ka oli seal vähem magusat.

Varsti pärast meid saabusid ka teiste malevate rühmad ja esimese vastute-

gevuspataljoni allüksusena saime kell 16. mail kell 22 (NATO tähistuses 162200) liikuma. Kompanii kandis nimetust C ning koosnes Harju, Viru ja Alutaguse maleva rühmadest. Vastavalt rännakukäsule liikusime Peterburi maanteele ja sealt Valgejõe risti lähedalt paari kilomeetri kaugusele metsa.

"Sõda" täis üllatusi

Laupäeva hommikul liitus meiega ka vahekohtunike üksus, et ühiselt siirduda Arbavere lähetele jalastumisalale. Õppuste stsenaariumi kohaselt oli vastane rühmitunud kaitsesse paralleelselt Tallinna-Narva maantee viimasest 5–6 km kaugusel lõunas. Meie kompanii rännakusuund oli piki Tapa-Loobu maanteed, A-kompanii arendas pealetungi meist paremal, B-kompanii tegutses peajasalikul vasakul tiival.

Vahekohtunike ülesanne oli jälgida esmalt üldist ohutust ja suunata lahingutegevust vastavalt ettekirjutatud stsenaariumile. Nii tuligi meil oma rännak suunata vastase oletatavatele positsiooni-

dele ja, jõudnud teisest poolt 50–100 m kaugusele, "võidukalt taanduda". Kummaline oli muidugi koostada rännakuplaani, kus hõivatav ala ei asetse vastase kaitseliini taga, vaid hoopis selle ees.

Esimeses rännakus käitus üksus ennekõike luuretaktikast lähtuvalt. Eesmärgiks oli kindlaks teha vastase üksuste asukohad ja pärast mõningast tulevahetust kaitsjate asukohti kombates taganeda.

Veokid, mis imiteerisid tanke ja soomukeid, liikusid piki teid. Sõjamehed (tegelikult oli rühmades ka naisi) jalastusid ja liikusid paralleelselt soomustehnika-ga paarisaja meetri laiuselt teega piirnevas metsas.

Vahetult enne vaenlasega kokkupuu-det kohtusime paari vaatleja staatuses oleva tähtsa pagunikandjaga, kes väitsid, et "vastane nii ei tee". Samas nõustus meiega kaasa liikunud vahekohtunik major Lumi allakirjutanu väidetega, et kui kirjutada lisaks stsenaariumile ette ka täpne taktika ja liikumine, võiks

FOTO: Ivar Jõesaar

Nooremleitnant Rain Sepping ja Kaitseliidu Põhja-Eesti malevalet kaitseliitlastest koondkompanii pühapäeval kojosõidurivistusel Tapol.

FOTO: Ardi Hallismaa

õppuse lihtsalt arvutis läbi mängida, mehi metsa vedamata. Sõda ongi üldistades üks suur üllatus üllatuse otsa ja võidab see, kes tegutseb paindlikult ja mõtleb algupäraselt.

Seda kõike on vaja läbi elada ka õppusel, kui sooviks on osavõtjaid teatava kasuliku kogemusega rikastada. Vastasel korral aga kordaksime Nõukogude armee suurmanöövritel demonstreeritud pakazuhhat, mille käigus üksuste ja nende komandöride tegelik võime muutuvast olukorras tegutseda ei selgunud küll mingilgi moel.

Katkestatud operatsioonid

Luureretk takerdus peagi vastase ulatuslikele miiniväljadele ja me asusime üksuste kaitsva tule all maanteega paralleelselt paiknevaid miinivälju demineerima.

Huvitavalt kulges suhtlemine vahekohtunike ning rühma- ja jaoulemate vahel. Mõned vahekohtunud ei suutnud oma rollis lõpuni kõrvalvaatajaks jääda, vaid hakkasid tegevuse vaatlemise ja vajadusel peatamise asemel allüksustele ilma vastava üksuseülema vahendusega käsku jagama. Selline "komissaarlus" loomulikult kaitseliitlastest pealikele ei meeldinud ja üksteisele öeldi nii mõndagi.

Ka oli kaitseliitlastel psühholoogiliselt raske anda taganemiskäsku, kui oldi juba vastase positsioonidest läbi murdmas. Vahekohtunikud, jälgides stsenaariumi, nullisid aga kogu eelneva vaeva pealetungi katkestamisega enne "täagi-võitluse" faasi.

Arusaamatused lõppesid enamasti siiski pärast lahingustressist rahunemist konflikti osapoolte vabandustega.

Side puudulikkus

Tõmbunud pärast esimest hommikupoolset tulevahetust laagrisse tagasi, saime vastutegevuspataljonist käsu valmistuda 17. mail kell 15 (171500) algavaks pealetungioperatsiooniks. Jõudnud jalastusalale, pörkasime kokku B-kompanii luurega. Õnneks tulevahetuseks ei läinud, kuid pataljoni staap ei olnud samas teadlik B-kompanii tegutsemisest meist mõnesaja meetri kaugusel. B-kompanii raadioside sagedusala ei teadnud aga meie, kes me suhtlesime eelnevat tegevust koordineerides kaasa võetud mobiiltelefonide vahendusel.

Hiljem tuli välja, et meile antud käsku liikuda jalastumisalasse ja valmistu-

Punamaalased ringkaitses ümber jalastumispaiga.

da pealetungiks ei edastanudki pataljoni staap.

Kogu see sebumine viitas üheselt mõistetava ratsionaalse sidelahenduse puudumisele, kuigi seadmed ja mehed selle toimimiseks olid olemas. Sidealane instruktaaz pataljoni staabis jäi paraku väheseks ja oleks oodanud, et keegi oleks olnud ka hiljem kohapeal üles kerkinud küsimuste lahendamisel abiks.

Enne lõunast rünnakut saatsin Alutaguse rühmast välja ühe luurejao, kes Kõnnu ristis sai vastase ettenihutatud tankitõrjepaarilt täistabamuse. Seega olid meie luureandmed pärit vaid hommikul aset leidnud kokkupõrkest.

Lahinguplaan ja tegelikkus

B-kompanii ülemaga kooskõlastasime ühise tegevuse, mida võiks tinglikult nimetada rünnakuks lagendikul. Lahingutegevust ilmestab ka kohapeal valminud skeem (vt omakäeliselt joonistatud kaarti "Laupäev").

Lahinguplaan oli järgmine: B-kompanii ründab vastast ida pool Loobu jõge, liikudes piki karjääri servi metsapiirini. C-kompanii kaks rühma ründavad lagendiku keskosa pärast seda, kui Harju rühm on paremalt tiivalt lagendikule lõikudes sidunud vastase lahinguga ja vahetult enne kaartule tellimist lagendikult taandunud.

Selliselt kavandatud rünnak aga tegelikkuses ei teostunud. Rünnaku algus oli planeeritud kella kolmeks ja viis minutit hiljem (171505) pidi avatama kaar-

tuli koordinaatidel 426 883. Vastase positsioonid oli kindlaks määratud hommikusel rünnakul, kuid vastane oli tõmmanud oma kuulipildujad ära kagus asuvale metsaservale. Seega ründasid harjukad tühja ja neid tabas küljelt hävitav tuli.

Ühesõnaga, paari minutiga kanti kogu rühm maha. Kaartule lõpuks kell 15.07 (171507) ei jõudnud aga kohale ülejäänud kompanii koosseis, sest Viru malevlaste auto ei käivitunud ja ülejäänud kolonn ei pääsenud kitsal metsateel tõrkuma hakanud kolme teljega ZIList mööda. Võitlejad sooritasid kilomeetrise kiirränaku, aga selleks ajaks, kui nad kohale jõudsid, oli B-kompanii (ilma toetuseta paremalt tiivalt) juba ründama asunud.

Et massiivsest rünnakust asja ei saanud, oli vastasel lihtne põhipositsioone vahetades meie üksusi noorte mändidega kaetud lagedal tulega maha suruda. Nende kaartuli jõudis ka hästi sihile ja sisuliselt tuli meil tunnustada totaalset hävingut. Rünnak nurjus ebaõnne, liigse kiirustamise (tuletoetuse alguseks oleksid üksused pidanud asuma lähedal) ja ebapiisava luure tõttu.

Kummaline tuletoetus

Kummaliselt oli üles ehitatud meie tuletoetus. Pioneerid tegid ära suure töö, paigutasid teatud aladesse lõhkelaengud, kuid pealetungijatena ei saanud me neid alasid kordagi sihipäraselt rakendada. Viimases pealetungioperatsioonis (vt skeem 2 "Pühapäev") püha-

päeval, 18. juunil kell 6.30–10 (180630-181000) jäi seetõttu kasutamata võimaluseks kaartuleala JÄNES, sest kahjuks ei paiknenud vastase üksused kogu tegevuse vältel nimetatud tuleala ligidal.

Kaitstes olevate üksuste ette selliste alade paigutamisel on veel tunda loogikat, aga rünnates oleks palju parem kasutada üksuste vahetus läheduses liikuvat, selgete eraldusmärkidega (pioneerijagu, kes heidaks tellitud kaartuleprika tugevajõulisi lõhkepakette. Sügisesel suurõppusel olin kompaniiülema abina kaartule tellija ning seal toimus taanlaste selliselt lahendatud tuletoetus väga hästi. Ka sõjatehas Arsenal suudaks meie mobiilseid tuletoetusüksusi niisuguste "paugupulkadega" varustada.

Pärast laupäevast nurjunud rünnakut taandusime majutusosalale ning pataljoniülem leitnant Indrek Raudsepp viis kompaniijuhtidega läbi tagasiside toimunu kohta ja andis korraldusi uueks päevaks. Minu kompaniiga liitusid pühapäevaseks lahingutegevuseks veel kolm rühma, vastavalt Põlva, Pärnu ja Järva malevast.

Pühapäevane lahing

Lühidalt öelduna valmis pühapäevaks lahinguplaan, mille kohaselt kavatsesime vastase süstemaatiliselt "läbi kottida".

Jalastumisalast 418 880 liikus pikki teed edasi Alutaguse rühm, mis oli tugevadatud Viru maleva ühe jaoga. Eesmärgiks oli jõuda faasijoonele 1 ja hõivata teerist. Seejärel hakkasid liikuma Pärnu ja Põlva malevlased arendamaks luuretegevust vastavalt suundades B ja C. Alutaguse rühm jätkas oma liikumist suunal A kuni faasijooneni 2, mis oletatavalt tähistas rünnakujoont.

Pärnakad, jõudes mööda kagusse suunduvast metsateest, tegid ettekande ja lasid oma selja tagant läbi Järva maleva rühma, kelle eesmärgiks oli paralleelselt suure teega liikudes hõivata kõrvalteede ristmik vastase tuleala ees. Alutaguse malevlased, jõudnud faasijooneni 2, sidusid vastase lahinguga ja siis oli aeg küps saata reservist välja Viru maleva rühm, kes värske jõuna arendas edasi peamist rünnakusuunda piki Tapa-Loobu maanteed. Reservi jäi veel Harju rühm, kes oli öisest luureretkest mõnevõrra kurnatud.

Kell 6.30 (180630) alanud pealetungioperatsioonil oli käsijaamade kaudu ühendus kuue rühma ja mobiilside-

Läheb lahti! Punamaalased on asunud rünnakule.

keskuse kaudu ka pataljoni staabiga. Lisaks sellele kasutasid mõned rühmad oma tegevuse koordineerimiseks jagude tasandil lisajaamu. Kui tegevus aktiveeris enam kui kahes piirkonnas korraga, tekkis probleeme sagedusala kasutamisel. Sellest kogemusest lähtuvalt võiks optimaalseks pidada side pidamist üheaegselt kuni viie saatjaga.

Koos kompaniiülema abiga liikusime pealöögisuunas tulevahetust pidavate Viru ja Alutaguse üksuste vahetuse lähedusse ja siis oli võimalik anda rühmaülematele korraldusi ka suuliselt. Kui laskemoon hakkas lõppema, tõin reservist lahingusse ka Harju rühma.

Kõvasti said madistada ka Järva malevlased, kes sattusid metsateel iga saja meetri tagant kombineeritud teetõketele, mida katsid vastased käsirelvade tulega.

Paraku jäid otsesesse tuletegevusse kaasamata Põlva ja Pärnu rühm, kelle ülesandeks oli julgestada tugevdatud kompanii paremat ja vasakut tiiba.

Üldine lahinguidee oli survestada tugevate rünnakutega piki teed vastase kaitset ja sooritada läbimurre kitsas lõigus. Samas jõudis pärast poolteisetunnist metsas rähklemist oma eesmärgile ka Järva rühm, kelle edasiseks ülesandeks oli tungida tiibhaardega paremalt vastase positsioonidele.

Kahjuks seisati võitlus enne viimast, otsustavat rünnakut, sest vastavalt stenaariumile oli meile aktiivseks lahingu-

tegevuseks antud aeg kella 10ks läbi. Tunnustuseks tuleks pidada vahekohtunike õlalepatsutusi ja arvamust, et kui meil oleks veidi rohkem moonat ja aega olnud, oleksime jõudnud kaugemale.

Kokkuvõtte pärast õppust

Südapäeval saime käsu Tapale siirdumiseks ja pärast rivistust asuti koduteele. Minu ülesandeks jäi teha järgnevat päevil veel esildised allüksuste ülemate autasustamiseks (tõstsin esile kõigi rühmapealike head tööd) ja tagasiside õppuste kohta.

Tagasivaatavalt oskan oma puuduseks pidada väheste ettekannete tegemist lahingutegevusest pataljoni staapi, sest jooksva tegevuse juhtimisega oli liialt palju tegemist. Oleksin võinud informatsiooni edastamiseks ja vastuvõtuks kasutada rohkem pidevalt minu kõrval viibivat kompaniiülema abi. Minu kui kompaniiülema enda ülesandeks oleks siis jäänud võtta vastu altpoolt tulevat infot ehk rühmade ettekandeid, analüüsida situatsiooni ja edastada tagasisidena käsklusi lähtuvalt tegevusplaanist.

Kriitilisemalt tuleb suhtuda raadioside ohtrasse kasutamisse operatsioonide eel ja nende ajal. Kasutasime lahtist teksti ja otseseid kaardikoordinaate ning kohanimesid. Reaalses lahinguolukorras ei oleks see muidugi mõeldav, kuid antud situatsioonis valiti mugavaim moodus side pidamiseks.

Kokkuvõttena oli õppus Kevadtorm 2003 vajalik ja positiivne kogemus kõikidele vastutegevuses osalejatele. Juba ainuüksi tegevus sedavõrd suure üksuse koosseisus oli enamikule osalejaist täiesti uudne. Rännak, majutamine, omavahelise tegevuse koordineerimine, rünnakuoperatsioonid – igast elemendist oli midagi õppida.

Kompaniiülemana sain kogenud vahekohtunikelt olulisi vihjeid oma tegevuse koordineerimisel. Eriti kasulikuks oleks osutunud kompanii juhtkonnale ründeoperatsioonide ja protseduuride analüüs koos pataljoni staabiga, kuid ilmne ajapuudus ei võimaldanud selliste koosolekute läbiviimist.

Lõpuks ei olnud vähetahtis ka asjaolu, et Kaitseliidu kui reaalse sõjalise jõu potentsiaal hakkas viimaste formeermis- ja tagalateenistusega seonduvate ülesannete valguses mõneti tuhmuma. Nüüd usun, et oleme end kaitseväge juhtkonna silmis taas tõsiseltvõetava sõjalise jõuna tõestanud. ■

KÜMME AASTAT TAASLOODUD NOORI KOTKAID JA KODUTÜTREID JÕGEVAMAAL

Ülo Pärn

Noorde Kotkaste organisatsiooni 73. sünnipäeval 27. mail tähistati Jõgevamaal pidulikult ka Noorde Kotkaste ja Kodutütarde organisatsioonide taasloomise 10. aastapäeva.

Pidupäeval rivistus 110 poissi ja tüdrukut Jõgeva linnavalitsuse esisele platsile, kuhu neid oli õnnitlema tulnud Kaitseliidu Jõgeva maleva pealiku Janno Rosenbergi kõrval Jõgeva linnaapea Viktor Svjatõšev ning maavalitsuse haridus- ja kultuuriosakonna juhataja Heiki Sildnik. Oma tervituses ütles Janno Rosenberg: "Noorkotkad on meie, kaitseliitlaste, nooremad vennad, keda on hiljem Kaitseliidu ridades heameel näha." Ta lisas: "Tahan tänada endisi ja praegusi noorkotkaste juhte, kes on andnud suure panuse Noorte Kotkaste organisatsiooni arengusse." Tervitused ja õnnesoovid öeldud, anti tragimatele

noorkotkastele kätte 29 kuldset hoolsuspaela ja neljale haukale hõbedased hoolsuspaelad.

Ametlikule osale järgnes linna kultuurikeskuse pargis peopäeva ajaviiteosa, mis tipnes 20-kilose juubelitordi lahtilõikamise ja söömisega. Näljasemad said toekamat kõhutäidet naiskodukaitsjate keedetud hernesupist, mida jagus ka uudishimutsejatele ja laste lustimeeleolule kaasa elanud linnaelanikele. Marsi- ja meeleolumuusikaga aitas lustile kaasa Jõgeva puhkpilliansambel Nomos.

Noorteorganisatsioonide taasloomistööga alustati 1993. aastal. 18. aprillil moodustati Vaimastvere Põhikoolis Rein Valdmaa juhendamisel noorkotkaste salk Hirvekütid. Rein Valdmaa ise kinnitati 2001. aasta 12. jaanuaril Noorte Kotkaste Jõgeva maleva pealikuks. Kohe seejärel, 21. aprillil moodustati Põltsamaa vallas Kamari algkoolis poistesalgad Ilves ja Karu ning esime-

ne kodutütarde üksus maakonnas – salk Nobedad Kodutütred. Koik kooli kolm salka ühendati Tamme rühmaks. Päev hiljem jõuti noorkotkarühma moodustamiseni Palamuse O. Lutsu nim Keskkoolis.

Praegu on Jõgevamaal 18 noorkotkaste ja kodutütarde ühiserühma kokku 455 poissi ja 382 tüdrukuga. Kodutütarde ringkonnavanemaks on 2001. aastast Ebe Kattel. Maleva noorteinstruktoreina töötavad Olga Jürma ja Aare Jaemaa.

Kaitseliidu Jõgeva malevas ollakse seisukohal, et Ebe Katteli, Olga Jürma, Rein Valdmaa ja Aare Jaemaa koostöö omavahel ja rühmajuhtidega on laabunud. Noorte Kotkaste ja Kodutütarde organisatsiooni liikmeskond on aasta-aastalt kasvanud ja see saab tähendada vaid ühte – noortega tehtav töö on kandnud tänuväärset head vilja. ■

Ülo Pärn on Kaitseliidu Jõgeva maleva propagandapealik.

KODUTÜTRED VÕISTLESID VÕRUMAA METSADES

Angelika Naris

Kaitseliidu eriorganisatsioon Kodutütred on läbi aegade pakku- nud tüdrukutele võimalust arenada oma oskusi, kinnistada teadmisi ja koguda kogemusi erinevatelt elualadelt.

Kodutütardel on oma järgukatsed, mille täitmiseks on vaja õppida uusi asju, aga on ka palju praktilist tegevust pakkuvaid üritusi. Kodutütarde hulgas on palju tüdrukuid, kellele meeldib tegelda spordiga. Rühmades korraldatavad maastikumängud ja matkad on eriti populaarsed. Viimastel aastatel on suurenenud huvi ka orienteerumise vastu, sest see annab praktilise oskuse kogu eluks.

Arvesse võttes kõiki neid tegureid ja tüdrukute soovi lüüa kaasa noorkotkaste Mini-Erna võistlusel, tekkis mõte korraldada ka tüdrukutele analoogne võistlusmatk. Võru maleva noorteinstruktor oli nõus selle võistluse korraldamise põhiraaskuse Võru ringkonna kanda võtma ja oligi pandud alus uuele põnevale ko-

dutütarde võistlusele. Matk sai nimeks võistlusmatk Ernake ja võistleva oodati igast Kodutütarde ringkonnast üht neljaliikmelist võistkonda.

Võistlus peeti 16.–18. maini 2003 Võrumaal Kuperjanovi ÜJP polügoonil. Võistleva tulid Harju, Järva, Viru, Võru, Valga, Põlva, Saaremaa ja Tallinna kodutütred. Võistlus sai alguse 17. mai varahommikul ja lõppes 18. mai lõuna paiku. Selle aja sisse mahtus linnulennult 35 kilomeetrit vantsimist ja 10 kontrollpunkti. Igas kontrollpunktis tuli võistkonnal lahendada mõni ülesanne. Ülesanded olid väga erinevad ja nõudsid nii osavust, täpsust, kiirust kui ka head tähelepanuvõimet. Elevust tekitas nn perenaise kimmimäng, kus tuli 1 minuti jooksul meelde jätta võimalikult palju perenaisele köögis vajalikke esemeid (näiteks vahukulp, pipratoos, vispel jne). Lõkgetegemine osutus eriti kõvaks pähkliks, sest ilmad olid niisked ja vihmased. Pideva vihmajärgu tõttu oli ka paadiralli veidi pingevabam, sest märjakssaamist ei olnud vaja karta – kõik võistlejad olid nagunii üleni märjad.

Ilmselt oli ilmataadil oma osa ka selles, et lõppu jõudsid ainult neli võistkonda. Võistlus lõppes soojas saunas ning need, kellel sel aastal matk pooleli jäi, lubasid aasta veel harjutada ja siis uuesti tulla. Kõige vapramad olid: I koht Võru (Sirli Hanni, Siret Leeland, Janeli Aasa ja Mirjam Rauba), II koht Viru (Margit Turro, Liisi Vaguri, Katre Nurk ja Kätlin Luste), III koht Tallinn (Heili Johanson, Stela Kilk, Miina Mälgand ja Merilin Kokk) ning IV koht Harju (Miina Lillipruun, Stiina Jõe, Maarja Noormets ja Ragne Mikk). Võtjad saavad osaleda juunikuus noorkotkaste Mini-Ernal ja neid on kutsutud ka Naiskodukaitsese koormusmatkale.

Täna kõiki tüdrukuid, kes selle seikluse vapralt kaasa tegid ja nende juhendajaid. Eriline tänu Võrumaa maleva noorteinstruktorile Eve Tähele ja võistluse peakohtunikule Jaanus Tammesoolle. ■

Angelika Naris on Kodutütarde peavanem.

LASKEPÄEVIK AITAB VÄLJAÕPPEL

Indrek Raudsepp, leitnant

Pikemat aega on mind vaevanud küsimus, kuidas muuta laskeväljaõpe kontrollitavaks pikema aja vältel. Välisriikides olen tähele pannud erinevaid lasketulemuste fikseerimise meetodeid. Suures mastaabis jagunevad nad isiklikeks laskeraamatuteks või üksuse laskepäevikuks. Laskepäevik on sobilik regulaarüksustele, kus kogu isikkoosseis osaleb laskeväljaõppel korraga väljaõppetsükli lõpuni. Kuid Kaitseliidus see ei sobi, sest kaitseliitlased ei läbi kindlat õppetsükli. Koos käivad laskmas nii algajad kui ka edasijõudnud, ka vahetatakse üksusi. Ühesõnaga ainus võimalik suund laskeväljaõppeprotsessi jälgimiseks oleks kaitseliitlase isikliku laskeraamatu kasutuselevõtt.

Tavaliselt jagunevad kaitseliitlased laskeoskuse järgi headeks ja halbadeks laskjateks. Head laskurid käivad võistlustel ja täidavad klassinorme. Neil on piisavalt oskust oma arengut jälgida.

Kuid järele on vaja aidata ka halvemad laskjad. Neid on vaja süstemaatiliselt õpetada. Raske on midagi öelda kaitseliitlase laskeoskuse arengu kohta, kui ta käib paar korda aastas laskmas. Instruktor vaatab ta tulemuste üle ja annab ainult hinnangu, kas "No pole viga!" või "Sa ei saa ju üldse pihta!". Viimasel juhul tuleb hakata otsima viga.

Instruktor saab otsustada ainult konkreetse tulemuste põhjal. Laskmisel esinevad vead on aga kas süstemaatilised või oludest tingitud. Et parandada süstemaatilisi vigu, on vaja vaadata ka laskuri varasemaid tulemusi. Selleks annabki võimaluse laskepäevik, mis sisaldab lasketreeningute ajalugu. Nüüd sõltub kõik juba instruktorist, täpsemalt sellest, kas ta oskab juhtida laskuri tähelepanu parandamist vajavatele nüanssidele.

Laskeraamat annab ka kiire ülevaate kaitseliitlaste relva

seisundi kohta. Sealt on lihtne järele vaadata ka seda, kas ja millal on relv sisse lastud. See on praegu ainuke koht, kus saab seda fikseerida. Teine võimalus oleks võtta kasutusele relvapassid, kuid vähemalt esialgu on mõeldav nende sisseviimine vaid eriala- ja grupirelvadele (tankitõrjekahurid, kuulipildujad MG-3, granaadiheitjad Carl Gustav). Tavalistele jalaväerelvade puhul on edasiminekuks ka laskepäeviku sisseviimine.

Laskepäevik on kindlasti kasulik ka headele laskuritele. Selle järgi on lihtsam teada saada, et erinevate ilmadega või tingimustes on tabamispunkt veidi nihkes. Samuti on võimalik fikseerida erinevate laskemoonade tabamispunktid.

Üheks laskepäeviku rakendamisevaldkonnaks oleks ka laskeeksami tulemuste fikseerimine. Lehele tehakse vastav märge ja see kinnitatakse. Näiteks enne järg-

misele eksamile lubamist tuleb ette näidata mõned treeningutulemused ja alles siis on õigus korduseksamile. Niimoodi saaks vältida eksamil katsetajaid.

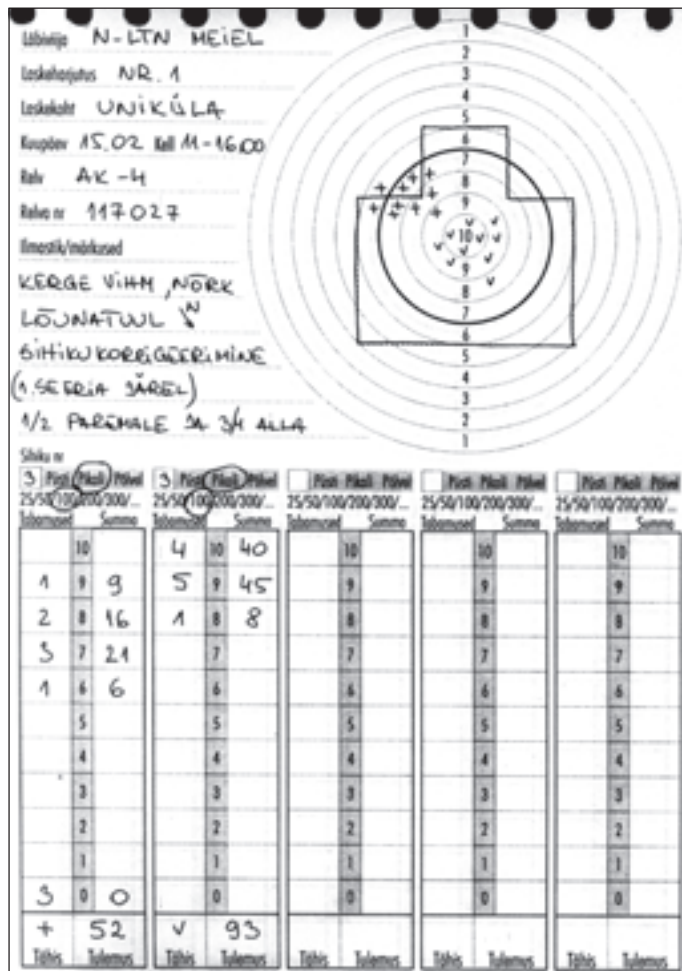
Sellise laskepäeviku koostamisel oleme küll pilku heitnud erinevate riikide standarditele, kuid päris maha joonistanud ei ole midagi. Seega ei tohi ka *Copyright*iga probleeme olla. Laenanud oleme ainult põhimõtte, et tulemus ja laskepilt asuvad kõrvuti. Põhiliseks uuenduseks on kokkuhoid – ühele lehele saab eri märkidega kanda viie seeria tulemused. Püüdsime seda teha võimalikult universaalselt, Eestis kasutatavaid märklehti ja laskeharjutusi silmas pidades. Märklehe kuju on võimalik ka ise vabalt peale joonistada.

Esialgu on kavas, et raamatud jäävad instruktoriga hoiule ja tema võtab need kõik väikese kastiga vajadusel kaasa. See on selliste olukordade välistamiseks, et keegi unustab raamatu koju. Muidugi võib raamatud ka välja jagada. Sel juhul saavad laskma ainult need, kellel raamat kaasas. Tublimatele ja aktiivsematele laskuritele anname laskeraamatud kindlasti kätte.

Instruktorid hoiavad kindlasti peast kinni, et jälle on bürokraatiat juures. Kuid tegelikult võib asi kujuneda vastupidiseks: iga laskur täidab ise oma märklehe juures päeviku ja instruktor ainult kontrollib, kas see vastab tegelikkusele. Dubleerival lasketulemuste protokollil ei ole mõtet, v.a võistluste korral.

Loodan, et meie ettepanek leiab kasutamisel poolehoidu. Teretulnud on ka soovitusel laskeraamatu täiustamiseks.

Malevad, kellel on laskeraamatu vastu huvi, võiksid pöörduda Rohelise Energia Grupp OÜ poole. Kontaktisik on Aimur Kruuse, tel 0 5645 5150, e-post info@military.ee. Peatselt valmib laskepäevikute ja märklehtede tutvustamiseks kodulehekülj (www.military.ee). ■

Näide laskepäeviku täidetud leheküljest.

KAITSELIIDU LASKUR- JA KÜTIKLASSIDE NORMIDE KOONDTABEL

RELV	ASEND	LASKE	VÕISTLUS-DISTANTS	MÄRK	II KLASSI LASKUR	I KLASSI LASKUR	ESI-LASKUR	II KLASSI KÜTT	I KLASSI KÜTT	ESIKÜTT
Automaat, lahtine sihik	Lamades	10	100 m	Nr 4 (rinnakuju)	70	77	85	-	-	-
Automaat, lahtine sihik	Lamades	10	100 m	Nr 4 (rinnakuju)	165	180	200	-	-	-
	Püsti	10	100 m	Nr 4 (rinnakuju)						
Poolautomaatpüss (M-14), automaat (AK-4, Galil AR)	Põlvelt	10	100 m	Nr 4 (rinnakuju)	75	82	90	92	95	98
	Lamades	10	100 m	Nr 4 (rinnakuju)	175	190	210	225	240	260
Poolautomaatpüss (M-14), automaat (AK-4, Galil AR)	Lamades	10	100 m	Nr 4 (rinnakuju)						
Püstol Makarov	Püsti, vaba	10	25 m	Sporidipüstoli						
Püstol cal 7,62-9,0	Püsti, vaba	10	25 m	Sporidipüstoli	55	65	75	80	85	90
Püstol MAKAROV	Püsti, vaba	10	25 m	Nr 4 (rinnakuju)	60	70	80	83	86	90
Püstol cal 7,62-9,0	Püsti, vaba	10	25 m	Nr 4 (rinnakuju)	65	75	85	87	90	94
Sporidipüss cal 22	Lamades	10	50 m	50 m püssi	75	80	85	-	-	-
Sporidipüss cal 22	Lamades	30	50 m	50 m püssi	-	-	-	255	260	265
Sporidipüstol cal 22	Püsti, vaba	10	25 m	Sporidipüstoli	70	75	80	-	-	-
Sporidipüstol cal 22	Püsti, vaba	30	25 m	Sporidipüstoli	-	-	-	240	245	250

LASKENORMID

LASKENORMID

Kaitseliidu ülema major Benno Leesiku käskkiri nr 155
19. juulist 2003

Kütinormid

- Seoses teenistusliku vajadusega:
1. Kinnitan Kaitseliidu laskur- ja kütiklassinormide täitmise juhendi (lisa 1).
  2. Kinnitan Kaitseliidu kütiklasside normid (lisa 2).
  3. Muuta laskurklassinormide tabelis alapealkiri "Klassinormid ründevintpüssist, dioptersihikuga (M-14)" alapealkirjaga "Klassinormid poolautomaatvintpüssist (M-14), automaadist (AK-4 ja Galil AR) (lisa 3).

Benno Leesik
Major

Lisa 1.
Kinnitatud
Kaitseliidu ülema käskkirjaga nr
juunist 2003

Koostanud:

major Mart Puusepp (Kaitseliidu Tallinna malev)
leitnant Jaan Heinroos (Kaitseliidu peastaap)
seersant Hannes Reinomägi (Kaitseliidu Viru malev)

KAITSELIIDU LASKUR- JA KÜTIKLASSIDE NORMIDE TÄITMISE JUHEND

SISUKORD

I Normide täitmise korraldamine	2
II Laskur- ja kütiklasside omistamine	2
III Võistluste kohtunikud klassinormide täitmisel	3
IV Märklehed	4
V Tulemuse määramine märklehes	4
VI Relvad ja abivahendid	5
VII Laskepaigad	6
VIII Laskeasendid	6
IX Laskemoon, laskude arv ja aeg	7
X Laskurite ja esindajate käitumisreeglid	8

I NORMIDE TÄITMISE KORRALDAMINE

1. Kaitseliidu laskur- ja kütiklasside normide täitmist korraldavad Kaitseliidu peastaap ja Kaitseliidu malevad.
2. Malevad korraldavad normide täitmiseks aasta jooksul vähemalt neli võistlust.
3. Kaitseliidu laskur- ja kütiklasside norme saab täita nii Kaitseliidu kui ka teiste jõustruktuuride (kaitsejõudude, piirivalve, politsei) ja Eesti Laskurliidu piirkondlikel, üleriigilistel ja rahvusvahelistel võistlustel, kus on kavas normi täitmiseks ettenähtud harjutused.

II LASKUR- JA KÜTIKLASSIDE OMISTAMINE

1. Kaitseliidu laskur- ja kütiklasse omistatakse Kaitseliidu tegev- ja toetajaliikmetele ning Naiskodukaitse, Noorte Kotkaste ja Kodutütarde organisatsiooni liikmetele, kes on täitnud vastava klassi normi.
2. Kaitseliidu laskur- ja kütiklasside normide täitmist tõendab Kaitseliidu peastaabi ülema või malevapealiku lasketulemuste protokollile tugineva taotluse alusel välja antud diplom, mis annab õiguse vastava klassi laskurimärgi omamiseks.
3. Kaitseliidu laskur- ja kütiklassi märk omistatakse ühekordselt ja registreeritakse klassinormide registris vastava numbriga all.

tulemust ning püstoliharjutuses viis esilaskuri, kaks I klassi ja neli II klassi tulemust.

Kevadel välitiirus Makarovi püstoli harjutuses täitis 17 võistlejast viis esilaskuri, kaks I klassi ja kaks II klassi laskuri normi. Harjutuses 10 lasku lamades dioptersihikuga AK-4st 100 m distantsilt täitsid 50 laskuri hulgast 11 esilaskuri, 14 I klassi ja kuus II klassi normi. Kogu maleva tähtsaim võistlus andis kokku 40 esi-, 20 I klassi- ja 15 II klassi laskuri normi täitmist.

Ettevalmistatavate kütinormidega kursis olles saab öelda, et kütinormide kehtides oleks nende tulemuste alusel saanud omistada Makarovi püstoli harjutuses ühe esiküti, ühe I klassi ja ühe II klassi küti nimetuse; AK-4 lamadesharjutuses viis I klassi ja neli II klassi küti ning harjutuses 3x10 lasku neljale laskjale esiküti, viiele I klassi ja ühele II klassi küti nimetuse. Seega oleks alusetuks osutunud otsustajate kartus kütiklasside omanike liiga suure arvukuse tekkinine kohe süsteemi rakendamise alguses. See saab tekkida alles pika tõsise töö tagajärjel.

Kaitseliidu Viru maleva malevkondade löikes on märgikandjate arv enam-vähem võrdne, mis annab tunnistust sihipärasest tegevusest kõigis rühmades. Ka kahest ja kolmest relvast märginormi täitjate arv on kasvanud juba paarikümne laskurini. Kui tunnustatud laskesportlaste kokku lugemiseks meie kaitseliitlaste hulgas piisab ühe käe sõrmedest, siis võib maleva lasketaset pidada normaalseks.

Positiivselt mõjub ka malevapealiku, kõigi staabimeeste ja alamate pealike aktiivne osalemine klassinormide täitmisel. Eeskuju ning konkurentsi pakkumine ja võimaldamine paneb nii mõnegi mehe tõsiselt plaani pidama ja teabetahvil rippuvaid protokolle kiikama.

Klassilaskurite nimetuste süsteem, mis juba aastakümnete eest on loonud aluse laskemeisterlikkuse saavutamisele, on ka tänapäeval toimiv ja elujõuline. Kindla kaitsetahte kõrval annab kaitseliitlaste klassilaskuri märk tunnistust oskustest seda tahet vääriliselt kasutada.

PARIMAD VAJAVAD TUNNUSTUST

Vanadelt fotodelt on näha, et enne sõda tunnustati Kaitseliidu võistlustel mitte ainult kolme esimest, vaid 6–10 esimest kohta karikate ja auhindadega ning peale selle peeti erinevate laskeasendite ja erinevate relvaliikide parimate arvestust.

Minu arvates on nüüdisajal selles valdkonnas negatiivse stimuleerimise musternäide Kaitseliidu karikavõistluse harjutus 3x20 lasku täiskaliibrilisest standardpüssist (lubatud ka Kaitseliidus kasutatavad optilise sihikuta snaierpüssid). Selle harjutuse võitjate seltskond koosneb tavaliselt tippsportlastest, kes on varustatud täiskaliibriliste tänapäevaste sportlike standardpüssidega, milliseid ei ole üheski Kaitseliidu malevas (ja mis ei ole ju sõjapüssid!). Lihtsurelikest kaitseliitlased saavad oma võistkondadele silmad lasta armulikult lubatud optilise sihikuta snairipüssidest ja lisaks on mõnel aastal kogemata ainukesena lahtise sihikuga püssist laskmise parimale ka karikakene annetatud.

Tegelikult peaksid kõik võistkondade liikmed täitma võistkondliku harjutust 300 m distantsil sõjapüssist (Eesti kaitseväes Soome SKY, USA M-14 või Rootsi AK, optikata snairipüss jne) ning sportlikest täiskaliibrilistest relvadest laskmine peaks olema individuaalalana täiesti omaette oma prestiižsete auhindadega või viidud hoopis üle sügise spordirelvade võistluse raamesse või pretendeerima hoopis iseseisvaks Eesti meistrivõistluseks harjutusega 3x40 lasku nii individuaal- kui meeskondliku harjutusena.

LASKURINORMIDE TÄITMINE VIRU MALEVAS

Kaitseliidu Viru malevas on püütud organiseerida laskealast tegevust kõiki soodsaid kohalikke võimalusi ära kasutades. Arenguruumi on veel palju, kuid nägusad teise ja esimese klassi laskurimärgid meeste mundritel on hakanud üldisele meeolule mõju avaldama.

2002. aasta jooksul jõudis peaaegu iga viienda Viru maleva kaitseliitlase rinda ehtima klassilaskuri märk (kui see sai kalli raha eest välja ostetud) ning nendest neljandik kinnitab esimese klassi oskusi. Et Kaitseliidu ülema käskkiri on seadnud ranged ajalised piirangud (samal aastal ei saa keegi täita nii laskur- kui ka kütinorme), algas esilaskuriks pürgimine meil alles tänavu koos ilusate kevadilmade saabumisega.

Viru maleva meistrivõistluse süsteemi aluseks on rühma võistkond. Alustasime juba talvel sisetiirus spordipüssi ja -püstoli võistlusega. Võistkonnad said kirja tulemused, mis on aluseks võistkondliku karika võitja võistkonna selgitamisel pärast kõigi relvaliikide võistlusi. Ja muidugi said klassinormide täitmise kirja kõik, kellel selleks õigus. Püssiharjutuses täideti seitse esilaskuri, üks I klassi ja kolm II klassi

4. Kaitseliidu laskur- ja kütiklassi märki soetab normi täitnud isik omal kulul.

5. Kaitseliidu peastaabi ülemal ja malevapealikul on õigus märk annetada tasuta.

6. Kaitseliidu laskur- ja kütiklassi normi täitmine ei aegu.

7. Laskurklassid:

- esilaskur,
- I klass,
- II klass.

8. Kütiklassid:

- esilkütt,
- I klass,
- II klass.

9. Laskur- ja kütiklassi normide täitmist alustatakse kõige madalamast klassist (II klass). Iga järgneva klassi normi täitmist on laskuril õigus taotleda alles siis, kui eelneva normi täitmisest on möödunud kolm kuud.

10. Kütiklassi normide täitmist võib laskur taotleda siis, kui on täidetud esilaskuri norm.

11. Naiskodukaitse, Noorte Kotkaste ja Kodutütarde organisatsiooni liikmed ning üle 50 aasta vanused kaitseliitlased võivad täita laskur- ja kütiklasside norme ka väikesekaliibrilistest (*cal 22 long rifle*) relvadest.

12. Klassinormi kordamise korral sama klassi teises harjutuses saab laskur vastava diplomi.

13. Laskuril, kes on täitnud esiküti normi nii püssist kui ka püstolist laskmises, on õigus kanda laskuri akselbanti.

14. Laskuri akselbanti on õigus välja anda ainult Kaitseliidu ülemal vastavalt Kaitseliidu peastaabi ülema või malevapealiku esildisele.

III VÕISTLUSTE KOHTUNIKUD KLASSINORMIDE TÄITMISEL

1. Kaitseliidu laskur- ja kütiklasside normide täitmise võistlust juhivad kolme liikmeline žürii, keda juhivad Kaitseliidu peastaabi ülema või malevapealiku määratud isik.

2. Laskmise läbiviijast tulejoonekohtunikul peab olema Kaitseliidu, kaitseväe, piirivalve või politsei tunnustatud laskeinstruktoriga kvalifikatsioon või Eesti Laskurliidu kohtuniku litsents ning ta on üheks žürii liikmeks.

3. Käsklused ja tegevus tulejoonel toimuvad kaitseväes kehtiva korra kohaselt.

4. Lasketulemuste arvestamise komisjon (TAK) peab koosnema kolmest liikmest ja säilitama oma koosseisu kogu võistluse või antud harjutuse lõpuni, kui erinevatel harjutustel on erinevad tulemuste arvestamise komisjonid.

5. Tulemuste arvestamise komisjon on vastutav märklehtede ettevalmistamise, nendesse laskmistulemuste õige fikseerimise ja tulemuste määramise õigsuse eest.

6. Võistluse žürii ja tulemuste arvestamise komisjon kujundavad oma otsused vaieldavates küsimustes enamushääletuse põhimõttel.

7. Iga harjutuse lasketulemuste protokoll peab olema kinnitatud kõigi kolme TAKi liikme allkirjaga ning laskude väärtused ja hulk hilisemale protestimisele ei kuulu.

8. Võistluse žürii esitab lasketulemuste protokollil alusel maleva pealiku või Kaitseliidu peastaabi ülemale taotluse laskurklassi omistamiseks isikutele, kes on lasknud välja nõuetekohased tulemused.

9. Abikohtunike arvu igal konkreetset võistlusel otsustab võistluse žürii.

10. Individuaaltulemuste paremusjärjestuse määramisel võrdse tulemuse korral on parem see laskur, kellel on parem viimane, eelviimane jne 10-lasuline seeria ning nende võrdsuse korral laskur, kellel on rohkem suuremaid tabamusi (10, 9, 8 jne).

11. Juhendis määratlemata küsimused lahendab žürii kohapeal.

IV MÄRKLEHED

1. Kaitseväge märkleht nr 4 (ringidega rinnakuju), roheline või must, 500x500 mm.

Märkleht jagatakse gabariitjoontega vöönditeks. Gabariitjoone paksus on kuni 2 mm.

Märklehe keskel 10 silma ring läbimõduga 100 mm, sellele järgneb 9 silma ring läbimõduga 200 mm, sellele järgneb 8 silma ring läbimõduga 300 mm, sellele järgneb 7 silma ring läbimõduga 400 mm, sellele järgneb 6 silma ring läbimõduga 500 mm.

Viimasest ringist väljapoole jääv roheline ala annab 5 silma.

Vöönditesse võivad olla trükitud vastavad numbrid, 10ne vööndis numbrit ei ole.

2. Püstoli märkleht

Märklehe nähtav suurus 550x550 mm. Must südamik 7–10, läbimõõt 200 mm. Gabariitjoone paksus kuni 0,5 mm.

Märklehe keskel 10 silma ring läbimõduga 50 mm, sellele järgneb 9 silma ring läbimõduga 100 mm, sellele järgneb 8 silma ring läbimõduga 150 mm, sellele järgneb 7 silma ring läbimõduga 200 mm, sellele järgneb 6 silma ring läbimõduga 250 mm jne kuni 1 silma ringini läbimõduga 500 mm välja.

3. Spordipüssi 50 m märkleht

Märklehe nähtav suurus 250x250 mm. Musta südamiku läbimõõt 112,4 mm. Gabariitjoone paksus 0,3 mm

Märklehe keskel 10 silma ring läbimõduga 10,4 mm, sellele järgneb 9 silma ring läbimõduga 26,4 mm, sellele järgneb 8 silma ring läbimõduga 42,4 mm, sellele järgneb 7 silma ring läbimõduga 58,4 mm, sellele järgneb 6 silma ring läbimõduga 74,4 mm, sellele järgneb 5 silma ring läbimõduga 90,4 mm jne kuni 1 silma ringini läbimõduga 154,4 mm välja.

V TULEMUSE MÄÄRAMINE MÄRKLEHES

1. Kõik tabamused märklehes saavad tulemuseks selle ringi numbrit, mida see lask tabas. Tabamus, mis puudutab ringidevahelise piirjoone välimist serva, saab tulemuseks suurema numbriga märgitud ringi väärtuse.

2. Kui on tegemist vaieldava tabamusega märklehes, tuleb kasutada kaliibrit või läbipaistvat "silma" (läbipaistvale plaadile graveeritud

LASKEMÄRKIDEST

HANNES REINOMÄGI

(Vt ka Kaitse Kodu! 5/2001, lk 22–25: "Kaitseliidu ülem kehtestas laskurklasside normid".)

Poolteist aastat on jõus Kaitseliidu ülema käskkiri klassilaskuri nimetuste omistamise kohta kaitseliitlaste lasketulemuste väärtustamiseks. Saabuv suvi kutsub kõiki kasutama seda aega laskeoskuste arendamiseks.

Kindlasti on paljud kaitseliitlased jõudnud arusaamisele, et laskeharjutusteks ette nähtud vähesed kallid lahingupadrunid ei suuda tagada laskeosavuse vajalikku ja järjekindlat arengut. Seetõttu on mitmesugused õhkpüssid ja -püstolid paljude meeste kodus peaaegu ammendamatu ja lisaks taskukohane abimees laskeoskuste arendamisel soojades ruumides kogu pika talve.

AITAVAD ÕHK- JA SPORDIRELVAD

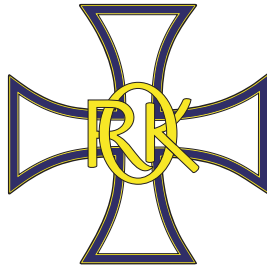
Laskmine püstiasendist on kõige keerulisem ja pidevat treeningut vajav. Samuti on ettesirutatud käes triikrauaga tasakaaluharjutuste tegemise asemel õhupüstoli rasket päästikut vajutades sarnasus Makarovi püstoliga hoopis suurem.

Jutt ei ole mitte kallitest võistlusrelvadest, vaid harilikest, laialt levinud Vene ja Hiina päritolu õhkrelvadest. Nende laskemoon on odav. Viiesaja kuuliga karp maksab alla viiekümne krooni ja juba kaks kuni kolm tühjaks lastud karpi parandavad tulemusi nii õhkku kui ka tulirelva märklehes. Siinkohal on paslik meelde tuletada Rein-Karl Loide artiklit õhkrelvadest ajakirja *Kaitse Kodu!* 2002. aasta esimeses numbris.

Loodetavasti ei ole põõsasse visatud ka *cal.* 22 spordipüsse ja -püstoleid. Iga võimaluse kasutamine nende abil treenida ja oma oskusi edasi arendada loob soodsa eelduse kõrgemate klassinormide täitmiseks erinevates harjutustes erinevatest relvaliikidest.

Spordirelvade kasutamise otstarbekuse on seadustanud käesoleva aasta alguses kaitseväge juhataja käskkirjaga kinnitatud kaitseväge laskeväljaõppe eeskiri. Naiste ja noorte klassinormi täitmise võimaluse kõrvale tuleb kaitseliitlastele peale võistlusmomendi luua ka stiimul individuaalse auhinna ja võistkondlike silmade väärtustamisega. Meie auhinnalaud ei ole aga lookas ja tihti on kahju, kui ei raatsita või ei viitsita kolmele esimesele individuaal- ja võistkondade arvestuses isegi diplomit anda. Või arvatakse, et kui ei saa ise, pole teistele ka tarvis.

Tagavaravägi

Nr 1

Eesti Reservohvitseride Kogu väljaanne

juuni 2003

Eesti Reservohvitseride Kogu esimehe leitnant Heino Piirsalu pöördumine

Teie käes on esimene number Eesti Reservohvitseride Kogu (EROK) häälekandjat *Tagavaravägi*. Ajakirja *Kaitse Kodu!* vahelehtedel trükitavana on senine EROKi sisseks tarbimiseks ning mõningaseks otsepostituseks mõeldud teabeleht saanud uue näo ja uue mõõtme – Eesti Reservohvitseride Kogu tegemised viiakse senisest hoopis laiemale avalikkuseni. Arvestades *Kaitse Kodu!* eripära ja tema lugejate suurt nõudlikkust, püüame anda parima, et väljaanne oleks huvitav ja seal kajastatav väärikas.

Reserve officer is twice a citizen – need Sir Winston Churchilli sõnad mõtestavad reservi olemuse. Olles igapäevaselt hõivatud oma tavaelu töö ja toimetustega, on reservohvitserid-reservväelased kutse saamisest valmis täitma oma kodanikukohust tegevteenistuses. Et see ka tegelikkuses nii on, seda näitab hiljutine sõda Iraagis, kus olulist osa, eriti just logistiliste ja muude tsiviiliduserialade ülesannete lahendamisel mängisid USA ja Suurbritannia reservväelased.

Eesti Reservohvitseride Kogu on noor ja suhteliselt väike organisatsioon. Kuus aastat tagasi kodanikualgatuse korras moodustatud ühendus on leidnud oma koha sideme tugevdajana Eesti kaitsestruktuuride ning tsiviilasutuste ja elanikkonna vahel. Saavutatud on laialdane rahvusvaheline tunnus ja tunnustus.

Meie väljaande *Tagavaravägi* eesmärk on viia Eesti Reservohvitseride Kogu liikmeteni senisest ladusamalt ülevaated oma organisatsiooni tegevusest, aga samas võimaldada ka kõigil teistel huvilistel näha, mida me teeme. Loodame anda sellega oma panuse Eesti kodanike kaitsetahte tugevdamiseks.

Olgu siinkohal öeldud suurim tänu Kaitseväe ülemale major Benno Leesikule, kelle algatusel ja õhutusel jõudis *Tagavaravägi* käesoleva ajakirja vahelehtedele, ning *Kaitse Kodu!* peatoimetajale leitnant Ivar Jõesaarele, kelle nõuandeid meil selle väljaande üllitamisel hädasti vaja läks.

Koostöölepingu esimesed viljad

LAURI KURVITS, leitnant, EROKi teabetoimkonna esimees, Kaitseväe Tallinna maleva Nõmme malevkonna kaplan

Eesti Kaitseväe ülem major Benno Leesik ja Eesti Reservohvitseride Kogu esimees leitnant Heino Piirsalu allkirjastasid 13. märtsil 2003 kaitseministeeriumis ühise tegutsemise raamlepingu.

Leping sätestab kahe vabatahtliku riigikaitseorganisatsiooni koostöö suunad ja võimalused. Leping eesmärgiks on koostöö aitamaks kaasa Kaitseväe ja EROKi põhikirjaliste eesmärkide saavutamisele ja mõlema kasutuses olevate ressursside võimalikult efektiivne kasutamine.

Esimese reaalse tulemina on loodud Kaitseväe Tallinna maleva Nõmme malevkonna koosseisu reservohvitseride õpperühm. Rühmapealikuks leitnant Margus Hanson.

Rühma liikmed remontisid oma vahenditega ruumid Nõmme malevkonna staabihoones Lauliku tänavas ja sisustasid need mööbli, kontoritehnika, laoriulite ja relvapüramiididega, panustades nii aega kui ka raha väljaõppetingimuste loomiseks. Eriti uhked ollakse kõigile nõuetele vastava relvaruumi väljaehitamise üle.

29.–30. märtsil korraldati malevkonna esimene õppus, millel osales reservohvitseride õpperühm. Männiku laskeväljal said ohvitserid oma uued automaatvintpüssid Galil sisse lasta ja sooritada laskeharjutuse.

Igapäevaselt toimib korrapidamisteenus, milles osalevad kõik rühma liikmed.

Reservohvitseride õpperühm on leidmas oma kindlat kohta nii ohvitserkonna enda kui ka Nõmme malevkonna ja kogu Tallinna maleva väljaõppe korraldamises.

Eesti-Soome maavõistlus sõjalises mitmevõistluses

RAUL HINDOV, leitnant, EROKi võistkonna kapten

Eesti ja Soome reservohvitserid võistlesid 8. juunil Soomes Lahti lähisel sõjalises mitmevõistluses. See võistlus oli nii Soome-Eesti maavõistlus kui ka reservohvitseride koondise katsevõistlus.

Eestit esindasid Raul Hindov, Ralf Neemlaid, Indrek Reismann ja Kaido Ruul ning Soome võistkonnas olid Timo Siivonen, Antti Helenne, Heikki Aarrejoki, Sami Leinonen, Jari Hörkkö, Saku Liehu ja Jari Parkkonen. Võistlustulemuste põhjal moodustavad Eesti reservohvitseride koondised asuvad võistlustulle NATO reservorganisatsiooni CIOR (*Confédération Interalliée des Officiers des Réserve*, eesti k Liitlaste Reservohvitseride Konföderatsioon) mitmevõistlusel Harskampis. Kuna võistlus peeti ühepäevaseks, olid korraldajad CIORi kolmepäevase mitmevõistlusel kehtivaid reegleid veidi muutnud.

Võistlus algas **NATO takistusriba** (pikkus 500 m, 20 takistust läbimisega Häme rügemendi territooriumil Lahtis. Avaal olid eestlased üsna edukad (kindlasti aitas kaasa see, et kaasa elamas olid Heino Piirsalu, Tiit Meren ja Aivar Ridamäe): Neemlaid pa-

randas oma rekordit sekundi võrra, joostes ajaga 3:12,4, ja Ruul sai aja 3:12,8, parandades oma rekordit tervelt 22,2 sekundi võrra. Hindov jooksis 3:28,0 ning parandas ka oma rekordit, kuigi vaid 0,3 sekundi võrra, jäädes alla soomlaste kolmandale ajale (Helenne 3:21,2). Reismanni aeg 3:37,8 oli 4,1 sekundi võrra parem kui eelmisel aastal. Kokkuvõttes läks alavõit siiski Soomele (CIORi punktides 1358,4:1256,4).

Järgmine ala, **takistusujumine**, viidi läbi Lahti suusahüppemägede nõkku ehitatud väliujulas. Et oli kena, päikseline pühapäev, oli ka pealtvaatajaid. Ujuti väliuuis ja 50 m distantsil oli viis takistust, millest üks, "iiri laud", üsna raske (vee kohal 50 cm plaat, millele tuli peale ronida). Erinevalt maismaatakistusribast hakkasid ka soomlased siin oma isiklike rekordeid tegema, nt Siivonen ujus 36,3 sekundiga (täiesti tipp-tase, võrdluseks eelmisel aastal Draguignani suurvõistlustel oli üldse parim aeg 38,2). Eestlaste ajad: Hindov 49,8, Ruul 52,1, Reismann 53,3 ja Neemlaid 53,4. Alavõit taas Soomele (CIORi punktides 1043,3:846,2, kahe ala kokkuvõttes 2401,7:2102,6).

Siis liiguti Häme rügemendi laskeväljale Hälväläs. **Laskevõistlustel** olid relvadeks Sako poolautomaadid ja Glocki püstolid. Erinevalt ajavõtuga aladest laskmisalade tulemused liideti. Automaaditiirus sai Eesti 3090 ja Soome 3160 silma. Individuaalselt oli parim Hindov (1120), teine Aarrejoki (1090) ja kolmas Siivonen (1070). Püstolitiirus tuli võit Eestile 2020:2000. Individuaalselt oli parim Reismann (770), teine Siivonen (750) ja kolmas Helenne (690). Seega läks laskmise üldvõit siiski Soomele 5160:5110. Laskmiste järel oli seis 7561,7:7212,6.

Viimane ala oli **9 km krossijooks**. Üli-võimsalt võitis selle Leinonen ajaga 41:32, järgnesid tihedalt Helenne 43:33, Aarrejoki 43:45, Hindov 43:57, Ruul 44:15 ja Parkkonen 44:29, siis väike vahe ja Siivonen 45:20 ning Neemlaid 48:20 ja Reismann 48:45. Krossijooksu võit Soomele 2653,0:2546,0 ja kogu võistlus 10214,7:9758,6.

Võrreldes eelmise aastaga vähendasid eestlased vahet tublisti. Kui õnnestuks kunagi maavõistlus Eestis korraldada, siis suudetaks koduseinte toel neile ilmselt veel kõvemini vastu hakata.

Eesti Reservohvitseride Kogu loomisest ja tegutsemisest

Esimesed vabatahtlikud reservohvitseride kursused (VROK) taasiseseisvunud Eestis viidi läbi 1996. ja 1997. aastal.

Kursused said teoks ühelt poolt isamaaliselt mõtlevate, ühiskondlikult aktiivsete kodanike survele ja teiselt poolt tollaegse kaitseväge juhataja kindralmajor Johannes Kerdi ja Kaitseväge Lahingukooli tollaste juhtide leitnant Leo Kunnase ja leitnant Raivo Tamme nõusolekul ja tagantõukamisel. Riiklik reservohvitseride ettevalmistamise süsteem tol ajal puudus.

Eesti Reservohvitseride Kogu (EROK) asutasidki esimesed VROKi lõpetajad 22. juunil 1997 Võrumaal Meegomäel Kaitseväge Lahingukoolis. Reservohvitseride koondumisele pani aluse mure Eesti julgeoleku pärast ja rahva kaitsetahte kasvatamise vajadus. Ajalooliselt peab EROK end Tagavaraohvitseride Sektsiooni Keskkoogu (asutatud 23. juunil 1935) õigusjärglaseks. EROKi liikmeks saab astuda ainult Eesti Vabariigi reservohvitser, kes on andnud Eesti kaitsevägele vande-töötuse ja soovib kaasa aidata kogu eesmärkide saavutamisele. Oleme uhked, et EROKi liikmeks on ka Rüütlisti kavaler reservkapten Harald Nugiseks. Esimeseks kogu juhatase esimeheks valiti vandeadvokaat reservkapten Kaido Pihlakas. EROK on ka Eesti Ohvitseride Keskkoogu asutaja-

liige, viimane asutati 16. jaanuaril 1999 Tallinnas.

EROKi missiooniks on:

- osavõtt riigikaitse korraldamisest,
- rahva kaitsetahte kasvatamine,
- Eesti reservohvitseride sotsiaalne ühendamine.

Oma missiooni elluviimiseks on Eesti Reservohvitseride Kogu aktiivselt osa võtnud vabatahtlike reservohvitseride kursuste korraldamisest. Kogu liikmed otsivad pidevalt enesetäiendamise ja õppimise võimalusi. Et selliseid võimalusi pakub Kaitseleit, on viimase aja peamiseks suunaks olnud koostöö tihendamine selle organisatsiooniga. Üle poolte EROKi liikmetest on juba Kaitseleit liikmed. Koostöövaldkondade reguleerimiseks ja väljaõppevõimaluste loomiseks sõlmiti 13. märtsil 2003 Kaitseleitduga ühise tegutsemise raamleping. Tegusalt osalevad EROKi liikmed koolides riigikaitseõpetajatenä.

Kogu sõjalis-sportliku tegevuse kalender on tihe. EROKi võistkonnad osalevad sellistel võistlustel nagu Utria dessant, Erna retk, *Commando Raid* jne. Organisatsioon korraldab oma liikmetele orienteeruis- ja laskevõistlusi. Talvisel ajal on traditsiooniks saanud talvelaager, kus lisaks päevateema-

lisele seminarile võisteldakse suusatamises ja laskmises.

Hoogsalt on arendatud rahvusvahelist suhtlust, nii on EROK 6. veebruarist 1999 CIORi (*Confédération Interalliée des Officiers des Réserve*, eesti k Liitlaste Reservohvitseride Konföderatsioon) assotsieerunud liige. 18. novembril 2000 sõlmis EROK Riias koostöölepingu Läti ja Leedu reservohvitseride organisatsioonidega. Tihedad on suhted Soome ja Rootsi reservohvitseride ühendustega.

Eesti Reservohvitseride Kogu igapäevast tööd juhib juhatus, mis valitakse kogu üldkoosolekul kaheks aastaks. Juhatuses on seitse liiget ja mitmeid tegevusvaldkondi korraldavad toimekonnad. Kogul on oma aukohus ja neli piirkondlikku osakonda: Tallinna, Pärnu, Tartu ja Väliis-Eesti osakond.

Eesti Reservohvitseride Kogul on oma sümbolika: lipp, rinnamärk ja Teeneteristi. EROKi lipp on pühitseti 5. detsembril 1998, lipu kujundas Vello Laanemaa. Teeneteristi, millel on kolm klassi, annab välja EROKi Teeneteristi nõukogu. Olgu siinkohal märgitud, et EROKi Kuldristi kavalerideks on teiste hulgas kindral Johannes Kert ja endine kaitseminister Jüri Luik.

Võib kahelda reservohvitseride võimes juhtida pädeva lahinguohvitserina rühma

või kompaniid, sest peale eelneva Nõukogude armee või Eesti kaitseväge ettevalmistuse on nad saanud reservohvitseride kursusel koolitust ainult mõned loetud nädalad. Kuid kursused polegi seadnud eesmärgiks õpetada välja lahinguohvitseri. Peamine on kursuse lõpetajate tahe panustada

oma vaba aega ja vahendeid Eesti riigikaitse arendamisse, selles aktiivselt osaleda. Vähetahtis pole ka see, et reservohvitseride kursused on läbinud sotsiaalselt ja majanduslikult aktiivsed mehed ja naised, kes oma eeskujuga mõjutavad kaitsetahte suundumusi kogu ühiskonnas. Ja, *least, but not last,*

kursused läbinud ja aastme saanud reservohvitseridest on peaaegu paarkümmend tegevteenistuses, kus kasutatakse tõhusalt ära nende tsiviileriala, ja nii mõnedki nendest on käinud missioonidel väljaspool Eestit.

Lähitulevikus kuuleme reservohvitseride karjäärist tegevteenistuses kindlasti lisa.

Vastutegevuse staabi tööst Kevadtormil 2003

KALEV MURU, reservleitnant

Brigaadiõppustel Kevadtorm 2003 võimaldati reservohvitseridel soovi korral osaleda Kaitseliidu üksuste juures abilistena.

Kaitseliit oli sellel suurõppusel üks põhilisi vastutegevuse organiseerijaid, seetõttu oli neil ka kõige enam võimalusi ja vajadusi reservohvitseride abi kasutamiseks.

Mul õnnestus liituda vastutegevuse staabiga teisipäeval, 13. mail. Peale minu osalesid Eesti Reservohvitseride Kogust (EROK) vastutegevuses kapten Arvo Kivikas ja lipnik Kaido Ruul. Nemad tegutsesid koos Kaitseliidu üksustega reedest pühapäevani, mil oli kõige ägedam vastutegevus.

Üksteist meest staabis

Vastutegevuse staap asus Tapa uutes kasarmutes ja koosnes üheteistkümnest mehest. Pataljoni ülem oli leitnant Indrek Raudsepp ja staabiülem leitnant Erik Niine. Ülejäänud staabimeeskonna liikmed olid leitnant Teavo Kikojan (S1), leitnant Avo Osk (S2 ülem), lipnik Carmen Saluste (S2 abi), leitnant Kalev Muru (S3 ülem), kapten Heino Rebane (S3 abi), nooremleitnant Aldin Kõök (S4 ülem), nooremseersant Enn Soots (S4 abi), leitnant Riho Nool (S6 ülem) ja vanemveebel Johannes Tõnumaa (S6 abi).

Kaitseliidu üksustega oli liidetud ka Vahipataljoni üksus lipnik Kristjan Varmi juhtimisel.

Vastutegevuse staabi ülesanne oli reede, 16. mai õhtul esmalt Kaitseliidu üksused Tapal vastu võtta, masinad tankida ja anda neile rännakukäsk liikumiseks paiknemisalale.

Samaaegselt käis töö lahingu eelkäsu ja lahingukäsu ettevalmistamisel. Meie kasutusse oli antud Interneti püsiühendusega arvutid, kaardikomplektid, mida ma pidime ette valmistama üksustele laialisaatmiseks, koos kiledele kantud lahinguülesandega.

Teiste meeste kogemus staabis oli tohult suurem kui minul, nii nautisin staabis tagala- ja luureosakonna filigraanset tööd ning õppisin. Pidevas muutustesaginas oli ka personaliosakond, sest vastutegevuses osales kuni 400 kaitseliitlast, lisaks Vahipataljoni üksus ja Scoutspataljon 150 mehega. Oli tarvis täpselt teada, kui palju mehi ja

millal kusagil asub, kuidas neile vajalikku varustust saata jne.

Staabitöö sisu

Staabitöö seisnes põhiliselt andmete vastuvõtmises ja nende töötlemises ning seejärel vajaliku käsu vormistamises. Lisaks raadiosidele oli kasutada ka andmeside arvuti vahendusel. Ausalt öeldes oli tegevus üsna pingeline, sest tsiviililus ei ole vaja selliseid õppustel tarvilikke termineid kasutada, seetõttu tuli need kõigepealt sisemiselt endale arusaadavasse keelde tõlkida ja siis rakendada.

Koordineerisid seda kõike Taani, Rootsi ja Inglise vaatljad. Paiguti oli parasjagu segadust nende juhiste ja meie plaanide vahel, sest need muutusid pidevalt. Samas

enam-vähem kokku välismaiste vaatljate koostatud kaardikiledega.

Minu jaoks tõsine elamus ja kasulik kogemus oli see, kui sain liikuva staabi koosseisus sõita välja maastikule. Side üksuste vahel oli tagatud nii radio- kui ka andmeside abil.

Mul õnnestus olla üks päev ka Scoutspataljoni staabis ja jälgida nende tööd. See oli võrratu kogemus, kuidas professionaalid ilma ühegi liigse väljendita saabuvat informatsiooni töötlevad ja siis vajaliku oma meestele edastavad. Ise edastasin vajaliku info Kaitseliidu üksuste paiknemise ja liikumise kohta vastutegevuse liikuvasse staapi, kust see edastati õppuste staapi.

Järgmisel päeval, kui tegevuses olid kõik Kaitseliidu üksused, püüdsin õpitud raken-

oli pärast mõningast arutelu selge, et nad pidid koordineerima nii ründajaid kui ka rünnatavaid. Kuid samal ajal oli neil vaja näha ja hinnata mõlema poole tegevust. Meie suust pälvis see parasjagu vandesõnu ja sundis peale nüri, tulemusteta ning pidevalt ümbertegemist nõudvat tegevust.

Kuid ka see oli kogemus. Peab tunnustama, et meie väljatöötatud skeemid langesid

dada oma, s.t vastutegevuse liikuva staabi tööks. Mind juhendas leitnant Indrek Raudsepp. Arvan, et sain hakkama.

Ise õppisin üsna palju. Ehk õnnestub millalgi omandatud ka rakendada. Igale reservohvitserile on selline kogemus vajalik. Nii saab meelde tuletada kunagi õpitud ja õppida uusi vahendeid reaalses olukorras rakendama.

Võidupüha jumalateenistus Toris

LAURI KURVITS, leitnant, EROKi teabetoimkonna esimees

Juba kolmandat aastat korraldas Eesti Reservohvitseride Kogu võidupüha eel jumalateenistuse Eesti sõjameeste mälestuskirikus Toris.

Ka tänavu koguneti 22. juunil Toris, et mälestada Eesti vabaduse eest elu andnud sõjamehi.

Igal aastal annetatakse EROKi Teeneteristid nendele, kes eriti silmapaistvalt on kaasa aidanud kogu tegevusele või mänginud muul viisil olulist osa Eesti kaitsevõime parandamisel. Sellel aastal peeti Teeneteristi vääri-

listeks Saksamaa Liitvabariigi (reserv)kaitseatašeed Soomes ja Eestis major Mark Aretzit, kaitsejõudude peastaabi personaliülemat kolonel Ants Kiviselga, EROKi Välis-Eesti osakonna juhti Kanadas nooremleitnant Ülo Isbergi, Kaitseväe Lahingukooli väljaõppeosakonna instruktorut veebel Rain Pööra, EROKi Pärnu osakonna juhti lipnik Jüri Kaske ja EROK Pärnu osakonna liiget leitnant Olaf Taru.

Tori kiriku altariküünlast süüdati võidutuli, mis Kindral Johann Laidoneri Seltsi liik-

mete kaasabil viidi tänavuse võidupüha paaraadi paika Jõhvi. Jõhvis jagati tuli omakorda maakondadesse viimiseks laiali. Nii sai igas maakonnas süüdata jaaniõhtul oma võidutule.

Kaitseliidu peakaplan kolonel Tõnis Nõmmik pühitses kiriku seinale kinnitatud mälestustahvlid kõigi Teises maailmasõjas langenud Vabadusristi kavaleride nimedega.

Pärast jumalateenistust pandi nurgakivi ratsamonumendile "Püha Jüri võitlus lohuga".

EROKi uudised

7. juunil 2003 kohtusid Helsingis Soome RULi (*Suomen Reserviupseeriliitto*, eesti k Soome Reservohvitseride Liit) ja selle Helsingi osakonna juhtkondadega EROKi juhatuses esimees leitnant Heino Piirsalu, välistoimkonna esimees leitnant Tiit Meren ja Tallinna osakonna juhtaja lipnik Aivar Ridamäe. Vastastikku tutvustati organisat-

sioonide ülesehitust, eesmärke ja hetkeolukorda. Arutati mõlemat poolt huvitavaid küsimusi ja lepiti kokku hoida kontakte ka tulevikus.

EROKi juhatuses esimees leitnant Heino Piirsalu ja juhatuses aseesimees leitnant Andre Lilleleht külastasid 1. juunil Meegomäel Kaitseväe Lahingukoolis vabatahtliku re-

servohvitseride kursust järjekorranumbriga 29 (VROK-29).

Kursus viibis oma teisel kümnepäevasel väljaõppeetapil. VROK-29 osavõtjatele tutvustati EROKi kui organisatsiooni ja selle tegemisi. Esitlus äratas elavat huvi, selle lõppedes vastati kursuslaste küsimustele.

Tähtsamad üritused juuli-oktoober

14.–25. juuli

CIORi (*Confédération Interalliée des Officiers des Réserve*, eesti k Liitlaste Reservohvitseride Konföderatsioon) keelteakadeemia (CLA) inglise ja prantsuse keele kursus Sloveenias. Eestist osaleb seitse õppurit.

17.–26. juuli

CIORi mitmevõistlus Harskampis, osaleb EROKi viieliikmeline esindus koosseisus leitnant Raul Hindov (võistkonna kapten), nooremleitnant Kaido Ruul, lipnik Ralf Neemlaid, lipnik Aivar Ridamäe ja leitnant Lauri Kurvits (võistkonna esindaja).

21.–26. juuli

CIORi suvekongress Hollandis Maastrichtis, EROKi esindab neljaliikmeline delegatsioon koosseisus leitnant Tiit Meren (delegatsiooni juht), leitnant Heino Piirsalu, leitnant Jaan Kirss ja nooremleitnant Margus Rosenstein.

5.–9. august

Kaugluurepatrullide võistlus Erna retk, osaleb EROKi võistkond koosseisus leitnant Raul Hindov (võistkonna kapten), vanemleitnant Franek Persidski, nooremleitnant Kaido Ruul, reamees Tiit Riisalo, leitnant Lauri Kurvits (võistkonna tugiisik).

23.–24. august

Laskeorienteerumisvõistlus Tulejoon, osaleb EROKi võistkond.

13.–14. september

EROKi rahvusvahelised laskevõistlused Männikul, korraldab Eesti Reservohvitseride Kogu.

24.–28. september

Commando Raid Šveitsis, osaleb EROKi võistkond koosseisus leitnant Raul Hindov, nooremleitnant Kaido Ruul, nooremleitnant Indrek Reismann, reamees Tiit Riisalo.

12. oktoober

EROKi sõjaline miilijooks, korraldab Eesti Reservohvitseride Kogu.

Eesti Reservohvitseride Kogu

Sakala 1, 15094 Tallinn
Tel 0640 6146, faks 0640 6161
E-post erok@kmin.ee
Kodulehekülg: www.erok.ee

Eesti Reservohvitseride Kogu infoleht *Tagavaravägi* ilmub ajakirja *Kaitse Kodu!* vahelehenena. Toimetaja leitnant Lauri Kurvits (lauri.kurvits@eelk.ee)

EESTI RESERVOHVITSERIDE KOGU JUHATUS

Valitud EROKi üldkoosolekul 13. veebruaril 2003

Juhatuses esimees

leitnant **Heino Piirsalu**

(heino.piirsalu@baltflex.ee, tel 0 502 6797)

Juhatuses aseesimees, üld- ja finantstoimkonna esimees

leitnant **Andre Lilleleht**

(andre@falck.ee, tel 0 501 6178)

Juhatuses liige, personali- ja väljaõppetoimkonna esimees

leitnant **Olavi Tammemäe**

(olavi@seit.ee, tel 0 501 1675)

Juhatuses liige, personali- ja väljaõppetoimkonna liige

leitnant **Raul Hindov**

(raul.hindov@rk.ee, tel 0 693 5778)

Juhatuses liige, välistoimkonna esimees

leitnant **Tiit Meren**

(meren.est@neti.ee, tel 0 502 4084)

Juhatuses liige, teabe- ja tavanditoimkonna esimees

leitnant **Lauri Kurvits**

(lauri.kurvits@eelk.ee, tel 0 508 6355)

Juhatuses liige, teabe- ja tavanditoimkonna liige nooremleitnant **Toivo Lipstok**

(toivo.lipstok@kmin.ee, tel 0 503 1492)

Juhatuses asendusliige

leitnant **Margus Hanson**

(marmar@online.ee, tel 0 507 6839)

Juhatuses asendusliige

leitnant **Veljo Volt**

(veljov@falck.ee, tel 0 507 4501)

Püstol Makarov

II klass	50 silma
I klass	60 silma
Esilaskur	70 silma

Teised püstolid kal 7,62–9,0 (ilma sportkäepidemeta)

II klass	55 silma
I klass	65 silma
Esilaskur	75 silma

Harjutus 2. Kümme lasku rinnakujusse.

distsants	25 m
märkleht	ringidega rinnakuju
asend	püsti (vaba)
padrunid	vastavalt relvale (5+10 tk)
aeg	3x5 min

Püstol Makarov

II klass	60 silma
I klass	70 silma
Esilaskur	80 silma

Teised püstolid kal 7,62–9,0 (ilma sportkäepidemeta)

II klass	65 silma
I klass	75 silma
Esilaskur	85 silma

Klassinormid väikesekaliibrilisest spordirelvadest laskmises

Spordipüss

distsants	50 m
märkleht	spordipüssi märkleht
asend	lamades, käelt (rihm lubatud)
padrunid	5,6 LR (3+10 tk)
aeg	15 min

II klass	75 silma
I klass	80 silma
Esilaskur	85 silma

Spordipüstol

distsants	25 m
märkleht	nr 4 (sport)
asend	püsti (vaba)
padrunid	5,6 LR (3+10 tk)
aeg	15 min

II klass	70 silma
I klass	75 silma
Esilaskur	80 silma

rõngas, mis vastab kuuli kaliibrile). Tabamus saab suurema numbriga ringi väärtuse, kui kuuli tekitatud auk puudutab mõõtekaliibri tappi, mis on asetatud kuuliauku.

3. Kaliibrit tohib kuuliauku asetada ainult üks kord. Määratud lasu väärtus tuleb kirjutada märklehele ning kinnitada väärtuse määranud kohtuniku initsiaaliga.

4. Kui kahtlase lasu väärtuse määramisel on kaks kohtunikku erineval arvamusel, annab tulemuse kolmanda kohtuniku otsus enamushääletuse põhimõttel, mis kinnitatakse initsiaalidega märklehel.

5. Tulemuste arvestamise komisjoni otsused on lõplikud ega kuulu protesteerimisele.

6. Püstolist kiirlaskmiste korral pöörduvatesse märklehtedesse pöörde ajal tabatud lask jätab pikerguse augu. Tabamus loetakse õigeks, kui augu pikkus täiskaliibrilise padruniga lastes on 11 mm ja 5,6 mm padruniga 7 mm või väiksem.

7. Vaidlusaluste laskude mõõtmiseks peab kasutama järgnevate mõõtemetega kaliibreid:

– revolver ja täiskaliibriline püstol:

kaliibri tapi (rõnga) välisläbimõõt = 9,65+0,05 mm,

tapi pikkus 10–15 mm;

– vintpüss (padrun 7,62):

kaliibri tapi (rõnga) välisläbimõõt = 8,0+0,05 mm,

tapi pikkus 10–15 mm;

– väikesekaliibriline püss ja püstol 5,6 mm (*cal 22*):

– tapipealse rõnga diameeter 5,60+0,05 mm,

– tapi läbimõõt 5,0 mm,

– tapi pikkus 10–15 mm.

VI RELVAD JA ABIVAHENDID

1. Klassinorme lahingurelvadest täidetakse **automaadist** AK-4, Galil AR, **poolautomaatvintpüssist** M-14.

Tehasekonstruktsiooni muutmise keelatud.

2. Klassinormid **täiskaliibrilistest püstolitest** täidetakse püstolist Makarov või teistest püstolitest kaliibriga 7,62–9,0 mm. Püstolite tehasekonstruktsiooni muuta ei tohi, sportkäepidemeid kasutada ei tohi.

3. Klassinormid **väikesekaliibrilisest spordipüssist** täidetakse 5,6 mm kaliibriga mis tahes marki pika padruniga (*cal 22 long rifle*) püssist.

4. Klassinormid **spordipüstolist** täidetakse mitmelasulistest spordipüstolitest ja standardpüstolitest, milles kasutatakse 5,6 mm pikka padrunit (*cal 22 long rifle*). Kirbu kaugus sihikust ei tohi ületada 220 mm. Püstoli kaal koos kõigi lisanditega ning ilma padruniteta ei tohi ületada 1400 grammi. Vintraua pikkus kuni 153 mm. Ükski käepideme osa ega lisand ei tohi ümbritseda kätt.

5. Laskuri rõivastus peab vastama Kaitseliidu vormi nõuetele või Eesti Laskurliidu võistlusmäärusele. Igasugune erivarustus ja vahendid või rõivad, mis aitavad jälgastada või osaliseltki piiravad jalgade, keha või käsivarre liikuvust, on keelatud.

6. Laskur on kohustatud kasutama kuulmist kaitsvaid abivahendeid (kõrvatropid, kõrvaklapid).

7. Laskur võib kasutada relvast lahus olevat vaatetoru – pikksilma või binoklit.

8. Raadiosidevahendi kasutamisel ei tohi selle helitugevus segada teisi laskureid tulejoonel.

9. Laskur võib laskekohal kasutada alusriiet või alusmatti.

10. Laskur võib põlvetasendis kasutada pehmest ja painduvast materjalist silindrikujulist põlvkotti, mille pikkus on kuni 25 cm ja läbimõõt kuni 18 cm.

11. Laskur võib kasutada prille. Optiliste seadmete ja läätsete kinnitamine relvale on keelatud.

VII LASKEPAIGAD

1. Laskmisi peab läbi viima lasketiirudes, mis vastavad ohutustehnika eeskirjadele käsituli relvadest (kaliiber kuni 20 mm) laskmisel OTE 2.1.

2. Tiirudes peavad tulejoon ja märkidejoon olema paralleelsed. Laskekohad peavad asuma tagapool tulejoont.

3. Laskekoht püssitiirus peab olema minimaalselt 1,6 m lai ja 2,5 m pikk. 50 m tiirus võib laskekoha laiust suurema hulga laskurite osalemiseks vähendada kuni 1,25 meetrini.

Püstolitiirus on laskekoht minimaalselt 1,0 m lai ja 1,5 m pikk. Püstolitiirus peab laskekohtade vahel olema vahesein mõõtmega 1,5x1,5 m, see peab ulatuma 0,5 m tulejoonest ettepoole ja selle ülemine serv peab olema laskekoha pörandast 2,0 m kõrgusel.

4. Laskekoha pörand peab olema igas suunas tasane ja tugev ega tohi kõikuda.

5. Tulejoon peab olema selgelt maha märgitud ja ükski laskuri kehaosa ei tohi puudutada maad ega pörandat joonest eespool. Märklehe kaugus tulejoonest peaks vastama piiridele:

- 300 m tiir – ±1,0 m,
- 50 m tiir – ±0,20 m,
- 25 m tiir – ±0,10 m.

Märklehe keskpunkti kõrgus laskekoha pörandast suhtes peab olema:

- 300 m tiir – norm 3,00 m (lubatud ±4,00 m),
- 50 m tiir – norm 0,75 m (lubatud ±0,50 m),
- 25 m tiir – norm 1,40 m (lubatud ±0,10 m).

Kõigi märklehtede keskpunkti kõrgus tiirus peab olema sama ±1 cm.

6. Tiirus, kus lastakse püssiharjutusi, peavad iga neljandat laskekohta eraldaval mõttelisel joonel tulejoonest 10 m ja 30 m ning 50 m, 100 m, ja 200 m kaugusel asetsema ristkülikukujulised tuulelipud, mille minimaalsed mõõtmed on 50x400 mm.

7. Märklehtede alused peavad olema kohakuti vastava laskekoha numbriga, mis on normaalses oludes tulejoonelt selgesti nähtavad.

VIII LASKEASENDID

1. Lamades laskmisel lamab laskur kõhuli laskekohal näoga märklehe poole. Relva hoitakse parema käega püstolkäepidemest, vasaku käega laesäärest või salvest, relva kaba toetub vastu paremat õlga. Käte küünarvarred (küünarnukist randmeni), rõivad ja relv (ka padrunisalg) peavad olema selgelt eraldatud laskekoha pinnast ja kõikidest kõrvalistest

Harjutus 2. Laskmine kolmest asendist (3x10 lasku)

distants	100 m
märkleht	nr 4 (ringidega rinnakuju)
asend	lamades, põlvelt ja püsti (lamades ja põlvelt võib kasutada rihma, salv ei tohi puudutada maad)
padrunid	vastavalt relvale (5+30 tk)
aeg	proovilaskudeks 4 min, lamades 8 min, põlvelt 10 min, püsti 12 min. Asendite vahel toimub laskude märkimine.

II klass 165 silma

I klass 180 silma

Esilaskur 200 silma

Klassinormid poolautomaatvintpüssist (M-14), automaadist (AK-4, Galil AR)

Harjutus 1. Laskmine lamades .

distants	100 m
märkleht	nr 4 (ringidega rinnakuju)
asend	lamades, käelt (rihm lubatud)
padrunid	vastavalt relvale (5+10 tk)
aeg	proovilaskudeks 4 min, võistluslaskudeks 8 min

II klass 75 silma

I klass 82 silma

Esilaskur 90 silma

Harjutus 2. Laskmine kolmest asendist (3x10 lasku)

distants	100 m
märkleht	nr 4 (ringidega rinnakuju)
asend	lamades, põlvelt ja püsti (lamades ja põlvelt võib kasutada rihma, salv ei tohi puudutada maad)
padrunid	vastavalt relvale (5+30 tk)
aeg	proovilaskudeks 4 min, lamades 8 min, põlvelt 10 min, püsti 12 min. Asendite vahel toimub laskude märkimine.

II klass 175 silma

I klass 190 silma

Esilaskur 210 silma

Klassinormid täiskaliibrilisest püstolist laskmises

Harjutus 1. Kümme lasku ringmärki.

distants	25 m
märkleht	nr 4 (sport)
asend	püsti (vaba)
padrunid	vastavalt relvale (5+10 tk)
aeg	3x5 min

LASKENORMID

Teised püstolid kal 7,62–9,0 (ilma sportkäepidemeta)

II klass	87 silma
I klass	90 silma
Esikütt	94 silma

Kütiklasside normid väikesekaliibrilistest spordirelvadest laskmisel

Spordipüss

distant	50 m
märkleht	sportpüssi märkleht
asend	lamades, käelt (rihm lubatud)
padrunid	5,6 LR (5+30 tk)
aeg	45 min

II klass	255 silma
I klass	260 silma
Esikütt	265 silma

Spordipüstol

distant	25 m
märkleht	nr 4 (sport)
asend	püsti (vaba)
padrunid	5,6 LR (3+30 tk)
aeg	45 min

II klass	240 silma
I klass	245 silma
Esikütt	250 silma

Lisa 3
Kaitseliidu ülema käskkirja nr 155 juurde
19. juunist 2003

LASKURKLASSIDE NORMID

Klassinormid automaadist laskmises (lahtise sihikuga)

Harjutus 1. Laskmine lamades.

distant	100 m
märkleht	nr 4 (ringidega rinnakuju)
asend	lamades, käelt (rihm lubatud)
padrunid	vastavalt relvale (5+10 tk)
aeg	proovilaskudeks 4 min, võistluslaskudeks 8 min

II klass	70 silma
I klass	77 silma
Esilaskur	85 silma

LASKENORMID

esemetest. Rihma kasutades ei tohi rihm olla ümber relvakaba ega relvakoja. Käed ei tohi omavahel kokku puutuda.

2. Püstiaseendist laskmisel seisab laskur laskekohal ilma kõrvalise eseme lisatoeta. Relva hoitakse parema käega püstolkäepidemest ja vasaku- ga laesäärest või salvest. Relva kaba toetub vastu paremat õlga. Vasak käsivars või küünarnukk võib toetuda rinnale või puusale. Relva rihma kasutamine on keelatud ja rihm ripub vabalt.

3. Põlveltlaskmisel istub laskur parema jala kannal, põlv toetub maha. Jalasääre all võib kasutada põlvkotti. Kui laskur ei kasuta põlvkotti, võib parema jala laba olla pööratud mis tahes nurga all. Relva hoitakse vasaku käega laesäärest, parema käega püstolkäepidemest ja kaba toetub vastu paremat õlga. Vasak küünarnukk toetub põlvele. Relvarihma tohib kasutada.

4. Vasakukäelistel on relva hoidmise asendid paremakäelistele vastupidised.

5. Laskmisel püstolist peab laskur seisma vabalt tulejoone eesserva taga ilma kõrvaliste esemete lisatoeta. Relva peab hoidma ühe käega ja laske sooritama sama käega, soovi korral võib teise käega moodustada laskekäele lisatoe. Püstolit hoidva käe ranne peab olema täiesti vaba, rannet ei tohi kinni siduda, kanda randmerihma jm, mis võib anda lisatuge.

IX LASKEMOON, LASKUDE ARV JA AEG

1. Laskmisel tohib kasutada antud relvale ette nähtud õiget liiki ja pu- hast, ilma muljumisjälgedega, korrodeerumistunnuste või muude nähtavate defektideta laskemoona.

2. Ettevalmistusaeg enne esimest proovilasku on püssiharjutustes 5 min ja püstoliharjutustes 3 minutit.

3. Klassinormide täitmiseks lubatud proovi- ja võistluslaskude arv:

Relv	Distant	Asend	Aeg	Proovid	Aeg	Võistluslaskud
Automaat, poolautomaatpüss (M-14, AK-4, Galil AR)	100m	Lamades	4 min	5 lasku	8 min	10 lasku
Automaat, poolautomaatpüss (M-14, AK-4, Galil AR)	100m	Lamades	4 min	5 lasku	8 min	10 lasku
		Põlvelt	–	–	10 min	10 lasku
		Püsti	–	–	12 min	10 lasku
Täiskaliibriline püstol	25 m	Püsti	5 min	5 lasku	2x5 min	2x5 lasku
Laskuriklass						
Väikesekaliibriline püss	50 m	Lamades	Üldeaeg	Piiramatu	15 min	10 lasku
Spordipüstol	25 m	Püsti	5 min	5 lasku	2x5 min	2x5 lasku
Kütiklass						
Väikesekaliibriline püss	50 m	Lamades	Üldeaeg	Piiramatu	45 min	30 lasku
Spordipüstol	25 m	Püsti	5 min	5 lasku	6x5 min	6x5 lasku

X LASKURITE JA ESINDAJATE KÄITUMISREEGLID

1. Kõik laskurid peavad tundma ohutustehnika eeskirju ning kinnitama seda allkirjaga ohutustehniliste teadmiste ja oskuste kontrolli raamatus.
2. Igaüks on kohustatud peatama laskmise või muu tegevuse käsklusega "TULI SEIS!", kui ta märkab, et on tekkimas ohtlik olukord.
3. Laskekohtade läheduses on keelatud kõva lärm ja valjuhäälnel kõnelemine.
4. Kogu tegevus tulejoonel toimub ainult laskmise läbiviija konkreetse käskluse alusel.
5. Igasugune nõu või abi võib tulejoonel olevale laskurile anda ainult laskmise läbiviija loal.
6. Kui laskur soovib lahkuda tulejoonelt, peab ta oma relva tühjaks laadima, jätma selle ohutuna tulejoonele ja tohib lahkuda alles laskmise läbiviija loal.
7. Kui laskur avalikult eirab selle juhendi või kohtunike esitatud nõudeid (relvad, rõivastus, asend, häirib teist laskurit lasu sooritamise ajal jne), tehakse talle hoiatus, et laskur saaks oma viga parandada. Kui laskur ei paranda viga nõutud aja jooksul, kõrvaldatakse ta võistluselt.
8. Kui laskur sooritab tahtlikult varjatud rikkumise, kõrvaldatakse ta koheselt võistluselt.
9. Kui laskur käsitseb relva ohtlikul viisil või rikub ohutustehnika nõudeid, võivad laskmise läbiviijast kohtunik või žüri liikmed ta võistluselt kõrvaldada.
10. Laskurile tuleb teha hoiatus niisuguses vormis, et ei jääks mingit kahtlust, et tegemist on ametliku hoiatusega.
11. Kui püstolist laskmisel tekib tõrge ja laskur teatab sellest, kuid ei jõua allesjäänud aja piires seeriat lõpuni lasta, antakse laskurile lisaaega seeria lõpetamiseks. Kui laskur ei teatanud tõrkest, loetakse laskmata lasud möödalaskudeks.

Lisa 2
Kinnitatud
Kaitseliidu ülema käskkirjaga nr 155
19. juuni 2003

KÜTIKLASSIDE NORMID

Kütiklasside normid poolautomaatvintpüssist (M-14) ja automaadist (AK-4, Galil AR)

Harjutus 1. Laskmine lamades.

distsants	100 m
märkleht	nr 4 (ringidega rinnakuju)
asend	lamades, käelt (rihm lubatud)
padrunid	vastavalt relvale (5+10 tk)
aeg	proovilaskudeks 4 min, võistluslaskudeks 8 min

II klass	92 silma
I klass	95 silma
Esikütt	98 silma

Harjutus 2. Laskmine kolmest asendist (3x10 lasku).

distsants	100 m
märkleht	nr 4 (ringidega rinnakuju)
asend	lamades, põlvelt ja püsti (lamades ja põlvelt võib kasutada rihma, salv ei tohi puudutada maad)
padrunid	vastavalt relvale (5+30 tk)
aeg	proovilaskudeks 4 min, lamades 8 min, põlvelt 10 min, püsti 12 min. Asendite vahel toimub laskude märkimine.

II klass	225 silma
I klass	240 silma
Esikütt	260 silma

Kütiklasside normid täiskaliibrilisest püstolist laskmisel

Harjutus 1. Kümme lasku ringmärki.

distsants	25 m
märkleht	nr 4 (sport)
asend	püsti (vaba)
padrunid	vastavalt relvale (5+10 tk)
aeg	3x5 min

Püstol Makarov

II klass	73 silma
I klass	76 silma
Esikütt	80 silma

Teised püstolid kal 7,62–9,0 (ilma sportkäepidemeta)

II klass	80 silma
I klass	85 silma
Esikütt	90 silma

Harjutus 2. Kümme lasku rinnakujusse.

distsants	25 m
märkleht	ringidega rinnakuju
asend	püsti (vaba)
padrunid	vastavalt relvale (5+10 tk)
aeg	3x5 min

Püstol Makarov

II klass	83 silma
I klass	86 silma
Esikütt	90 silma

TAHAN SAADA PAREMAKS LASKURIKS!

Mida siis teha, et saada paremaks laskuriks? Toon siin enda praktikast mõningaid näpunäiteid. Olen tegelenud laskmisega juba alates 11. eluaastast, seega 29 aastat.

Jaanus Viirlo, vanemseersant

Algus oli raske ja tihti jõid selguse-
tuks või ei jõudnud kohale need
vanaisalt saadud juhised ja näpu-
näited, mida ma päevast päeva kuiva
trenni tehes pidin harjutama. Hirmus
igav ja üksluine tundus see kõik olevat.
Ka võistlustel ei tulnud algul kuigi head
tulemused. Eks ma ise olnud üks suur
looder ja minu arvates peitubki selles
kõige suurem iva. Iga kord, kui meil on
aega ja me võiksime teha kuiva trenni,
leiame endale õigustuseks kümnekond
põhjust, miks seda mitte teha.

Alustada tuleb mõtlemisest

Nii et ajame kõigepealt laiskuse en-
dast välja ja tuleme mõtetega laskmise
juurde. Jah, just nimelt mõtetega, sest kogu
eluline tegevus saab alguse mõttest.

Teeme mõttes läbi kõik protseduurid
alates asendi sissevõtmisest kuni relva
tagasilööginini. Miks me seda teeme? Sest
mõte annab lihastele käsu teha teatud
liigutusi ja kui me laskmise ajal mõtle-
me sellele, et naaber sai nii hea tulemu-
se või et ei tea, kas keegi pani tähele,
kuidas ma päästikut rabasin, jne, siis ei
tule laskmisest midagi välja. Mõttega
jälgime, kas meie keha on korralikult ta-
sakaalus, kas käe liikumine relvaga siht-
märgi suunas ei pane meid pingutama
oma jalga või kaela jne.

Kui asend on nii stabiilne, et kõik
tundub korras olevat, vaatame, kas siht-
märgile tõstetud relva sihikud ühtivad
sihtimispunktiga või ei. Kõige parem on
seda teha, kui panete silmad kinni ja tõs-
tate relva sihtmärgile. Silmi avades peab
sihik olema sihtimispunktis. Kui ei ole
ja peate kätt liigutama vasakule või pa-
remale, siis korrigeerige oma keha asen-
dit, mitte ärge venitage kätt, sest sellega
viite ennast tasakaalust välja. Miks kin-
niste silmadega? Sest siis ei saa te käi-
gult käe asendit korrigeerida.

Huvilised saavad asjast ettekujutu-
se rakise jooniselt (joonis 1).

Rakis on valmistatud 16 mm püssi
plaadist ja kinnitatud siis poolkuudele
ühest ja teisest servast. Tekib midagi kiik-

hobulaadset, millel seistes tuleb lasud
sooritada.

Milleks see hea on? Seistes sellisel
rakisel, leiame, kus on see õige keskasa-
kaalupunkt, sest kui kallutate ennast
relva tõstmisel kuhugi poole, tunnete
seda ka otseselt.

Seda harjutust võib teha tiirus koos
laskmisega ja/või kodus nn kuivalt, kui
kardate kellegi naerualuseks saada. Kuid
kes naerab hiljem, naerab paremini! Tiir-
rus olles näidake teistele, et olete õnnelik,
sest tegelete endale meeldiva asjaga. Olen
pannud tähele, et võistluste ajal lähevad
mõned konkurendid endast välja, kui
keegi käib naerusui tiirus ringi. Nad ei
saa aru, mis seal lõbusat on.

Rambipalavik ja selle valitsemine

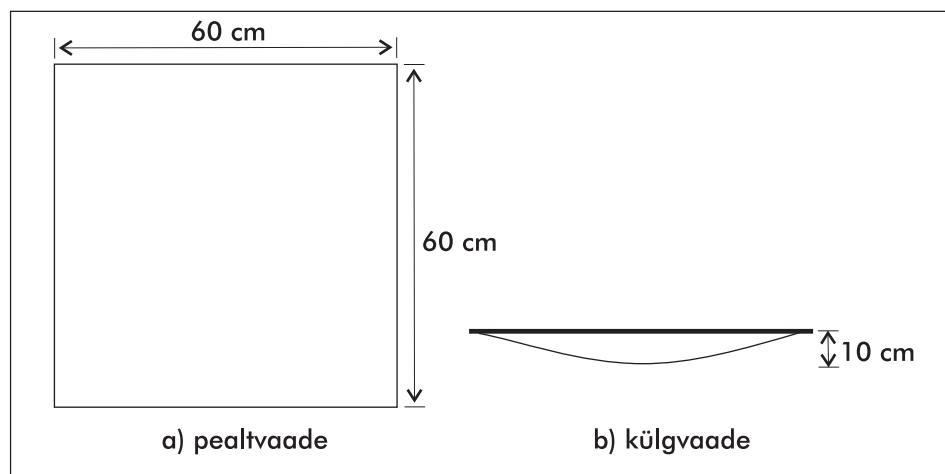
Nüüd jõuame tähtsa asja – hingami-
se – juurde. Ma usun, et ma ei ütle midagi
üllatavat, kui kinnitan: tulejoonele
astudes põeb igatüki meist rambipala-
vikku. See on organismi reaktsioon ava-
likule esinemisele, ohtlikule olukorrale
jne. See tähendab, et organism toodab
rohkem adrenaliini. Rambipalaviku vas-
tu aitab ainult üks asi – tuleb tihedami-
ni teistega jõudu katsuda ja selle abil
muuta see tunne endale alluvaks reak-
tsiooniks. Kui aga kogu aeg kramplikult
mõeldakse, et teen kõike kõige paremini,
püüan teha hästi, ei pabista jne, siis põ-
leb tihti lihtsalt läbi, pumbates verre üha
uusi ja uusi koguseid adrenaliini.

Selle ennetamiseks ongi hea teha
laskmine mõttes läbi, alustades asendist
ja lõpetades reküüliga. Tulejoonel, kui
teid tabab südameklõppimine ja hapni-
kupuudus ja te hakkate kiirendatult hin-
gama, ei aita muud, kui lugeda mõttes
kümneni ning rahulikult ja sügavalt
hingata – kusjuures siis, kui kopsud on
õhku täis, tuleb teha väike paus, samuti
siis, kui olete just välja hinganud, ning
mõtelda samal milledlegi ilusale ja rahus-
tavale. Kuid ei tohi ennast unustada ka
tulejoonele unistama, eriti kui tegemist
on kiirlaskmisega.

Üks hea nõuanne, kuidas treeningul
harjutada rambipalavikust lahti saamist.
Võistelge vahel harjutuseks sõbra või tree-
ningukaaslasega. Vedage näiteks väike-
se summa peale kihla, kumb võidab, ja
teie treening on muutunud. Kadunud on
tunne, et mingi kuidas läheb, ja kohe on
tunda ka adrenaliini lisandumist. Aga
tehke seda trenni lõpus, sest motoorne
mälu peab kinnistama õiged liigutused
rahuliku töö käigus. See on aga vaid üks
võimalus. Ma arvan, et igatüki leiab ise
parima tee, kuidas ennast rahustada.
Võidab see, kes suudab seda paremini.

Relva õige asend

Relv tõstetakse sihtmärgile välja hin-
gates. Seda tehakse käe tõstmisega sa-
mas tempos. Väljahingamine lõpeb hetk
enne seda, kui silm on tabanud õige siht-
märgijoone ja sõrm vajutab päästikule.

Joonis 1. Rakis: a – pealtvaade; b – küljvaade.

Just nimelt vajutab, mitte mingil juhul ei raba seda, s.t et sõrme kaks otsmist lüli liiguvad sujuvalt ja kolmas jääb relvaga paralleelseks. Kui liigutame ka kolmandat lüli, on arvata, et lask ei taba kümnet.

Peab mainima, et teenistusrelvade kättevõtmisel ei sobi nad nii hästi meie käega ja päästikule vajutades kipume liigutama kogu sõrme. Nii et teeme kodus kuiva trenni ning harjutame oma kätt ja sõrmi relvaga, võttes teda mitu korda järjest kätte ja söövitades mootorsesse mällu, milline on relva õige asend. See osa on väga tähtis, sest kui läheme laskmise juurde, kus on vaja relv kiiresti haarata ja sihtmärgile tõsta, unustame tihti peale, kuidas relva pihus hoida ja et päästikut ei tohi tulise kiiruga sikutada, vaid tuleb sujuvalt päästa.

Tavaliselt toimib mall, et kui teeme midagi hästi kiiresti ja võib-olla ka järsult, siis kipume ka kõiki ülejäänuid liigutusi samamoodi sooritama. Siin aitab ainult kuiv trenn ja mõttes õige tegutsemine, mille abil püüame lahutada järsu tegevuse teisest, mis ei tohi olla järsk, kuni see harjumus sööbib mootorsesse mällu.

Kellel on võimalik kasutada tänapäevast tehnikat, kaameraid erinevate nurkade alt ja pärast seda liikumist aegluubis vaadata, see saab näha, kuidas mootorika toimib. Aga sellist võimalust ei ole kõigil.

Kui pauk on tehtud

Mis edasi? Lask on tehtud ja kogu lugu, võib käe alla lasta ja mõelda, mida teised sinust arvavad? Aga võta näpust! Ei midagi sellist. Mõttes jälgib pilk, kuidas kuul lendab (nagu "Matrixsis") kümne poole, kas sihtimisjoon ja käsi liikusid pärast reküüli sihtmärgist ära ja kas nad tagasi tulles jäid sihtimisjoonele. Alles pärast seda hingame sisse ja relv liigub sujuvalt sissehingamisega samas tempos sama trajektoori pidi algasendisse tagasi. Mõte kontrollib tagantjärele üle kõik signaalid, mis tulid ka siis, kui lask oli täpne ja läks kümnesse. Kui aga ei läinud, siis kalkuleerib, millest see oli tingitud, et lask polnud täpne.

Kogu protseduur hakkab nüüd uuesti pihta - 0, 1, 2, 3 jne. Ärge püüdke head lasku kopeerida, koopia on alati kehvem kui originaal. Nii et tehke igast lasust meistriteos ja märkamatu ongi teist saanud meister.

Nagu kõik teavad, pole keegi meistriks sündinud - mõnele on vaid natuke rohkem eeldusi antud. Ülejäänud on töö ja töö ja veel kord töö.

Uued harjutused

Kui vaatame uusi kinnitatud laskeharjutusi, siis on seal palju selliseid, kus tuleb sooritada heitlaskusid ja laskmist liikumise pealt. Selles ei ole tegelikult midagi uut. Kui kõik eelnev on hästi selgeks õpitud, tuleb vaid mõned oskused juurde harjutada.

Automaadist lastes on kaks võimalust, kuidas relva hoida, kas laad õlas ja toru alla suunatud või kirp silmade ja laad puusa kõrgusel. Esimest praktiseeritakse rohkem armees, teist jahilaskmisel. Mõlemal juhul on teil vaja teha kuiva trenni. Mõte, keha ja silmad peavad õppima koos töötama. Silm näeb sihtmärki ja mõte annab käsu, kas tulistada või ei. Vastavalt sellele toimib keha. Kuid keha toimimist on vaja harjutada, sest muidu ei liigu laad kuidagi õlas õigele kohale ega satu kirp kuidagi silma ette ning sihtmärgi otsimine ja tabamine võtab tohutult aega.

Automaadiga heitlasku sooritades tuleb harjutada:

- keha õiget asendit: jalad õlgade laiusele, kannad suunatud sissepoole, vasak jalg natuke eespool, et oleks tasakaal nii otse kui ka külje suunas (sama asend kahe käega püstolist laskmisel);

- pea asendit - vaatega otse ette sihtmärgi ilmumise suunas, relv tõuseb pea juurde, mitte pea ei otsi relva (kokku saades, s.t käsi ja pea mõlemad liiguvad teineteisele vastu, toimub ju kokkupõrge);

- käed liigutavad relva kiiresti, kuid sujuvalt pea juurde sihtimisliinile, mida silm jälgib;

Erineva lasketehnika puhul liiguvad käed erinevalt:

- kui relv on õlas, siis vasak käsi tõstab relva alt üles sihtimisliinile, jäädes küünarnukiga võimalikult otse alla, parem käsi hoiab relva õlas, küünarnukk õlaga ühel joonel, ja on valmis sujuvalt päästikule vajutama;

- kui kirp on silmade kõrgusel, siis vasak käsi hoiab relva sihtimisliinil, küünarnukk suunatud alla, ja parem käsi tõstab lae õlga nii, et lae pealmine osa jõuab sujuvalt pösenukini, küünarnukk õlaga ühel joonel, ning on pärast seda valmis vajutama päästikule.

Püüdke jälgida, et küünarnukid oleksid nii, nagu kirjeldatud, sest nii on lihtsam sooritada kohe ka teist lasku - vasak küünarliiges toob relva pärast reküüli tagasi õigesse asendisse ja parema käe küünarnukk ei lase relval õlast ära joosta, kui seda tabab reküül.

Et see kõik sujuvalt toimiks, on vaja mitmeid ja mitmeid tunde kodus kuiva

trenni teha. See tasub ennast võistlustel (ja ka lahingus) mitmekordselt.

Liikuv sihtmärk

Liikuva märgi korral ei teki korraliku kehaasendiga mingit raskust keha märgile kaasa liikumine. Tuleb vaid jälgida, et te ei jälgiks märki ainult kätega - siis lähete tasakaalust välja ega saa sooritada teist lasku. Lasu hetkel, kui vajutate päästikule, ei tohi püss seisma jääda, vaid peab liikuma märgiga kaasa. Reküülihetkel liigub keha samuti nii, et kui relv langeb tagasi sihtimisjoonele, on ka sihtmärk sihil, mitte et näete enda ees tühja välja.

Laskmine liikumiselt

Mis puutub nüüd sellesse, et Eestis korraldatakse mitmesuguseid püstolilaskmisvõistlusi, kus lastakse liikumisel ja haaratakse relv kabuurist, siis kehtivad siingi paljud ülalootetud näpunäited.

Keha peab laskmise hetkel olema alati võimalikult hästi tasakaalus, muidu läheb lask mööda. Relv suunatakse märgile ikka kasutades keha, mitte käsi, s.t kui üks märk asub vasakul ja teine paremal, siis pöörake keha teise sihtmärgi suunas, mitte ei vii kätt vasakult paremale. Pea on ikka paigal ega otsi taga püstolit, vaid käed toovad relva sihtimisjoonele. Ka hingamine peab olema samasugune nagu igasugusel laskmisel ja päästik liikuma sujuvalt.

Relv haaratakse kabuurist ühe käega, liikudes toru suunaga maa poole, kuni ta on jõudnud rinna kõrgusele, kus toru suunatakse sihtmärgi poole ja ühele käele liisandub teine ning need sirutuvad ette sihtimisjoonele. Sujuvalt samas rütmis käte liikumisega toimub ka hingamine.

Liikumist järgmise laskekoha poole alustatakse pärast reküüli kohalejõudmist, kui silm on fikseerinud sihtmärgi tabamise. Oodake see sekundi murdosa, kuni olete näinud märgi tabamist, sest kui olete hakanud enne liikuma, kasutate rohkem aega asendisse tagasi tulemiseks. Kui aga lasete juba liikumise pealt, ei saa te pihta.

Alati mõtelge kogu rada kolm-neli viis korda läbi, et teaksite kõike peensusteni. Siis toimivad keha ja mõtted koos.

Jälgige käte liikumist ja ärge hakake laskma nagu kauboid puusalt. Seda võib teha ainult siis, kui teie keha, mõtted ja hing on üheks kokku sulanud. Pealegi tehakse seda alati ainult lühidistantsidel, s.t ühe-kahe meetri pealt, kus murdosa sekundist võib tähendada surmavat

ajakadu, või kui olete läbinud eriuksuslaste treeningud.

Püstoli või revolvi käeshoidmisel jälgige, et reküüli suund oleks otse piki käsivart või õlga (käsi oleks nagu vintpüss). Ranne ei tohi olla painutatud. Relv peab olema kindlalt peos, vasak käsi peab haarama püstoli pidemest nii, et pöidla päkk jääb parema käe sõrmede ja pöidla vahele, vasaku käe pöial on parema käe pöidlal ja vasaku käe sõrmed haaravad parema käe sõrmedest. Liikumisel hoiab relvakäsi relva suunatuna sihtmärkide alale.

Mis siis ka ei juhtuks, isegi kui kukute, võtate löögi vasta küünarnukiga ja püüate suunata kukkumise sujuvalt seljale, et relv jääks sihtmärgile suunatuks ega satuks torupidi pinnasesse, sest püsti tõustes tahate ju edasi lasta. Vaba käega tuleks jooksmisele hoogu juurde anda. Võit tuleb siis, kui sihite hästi, kontrollite hingamist, vajutate sujuvalt päästikut, lii-

gute ühelt laskekohalt teisele maksimaalselt kiirest ja ohutust silmas pidades, keha on alati tasakaalustatud ja mõtted on suunatud ainult tehtavale.

Kindla tagala ehk oskused kindlustab teile kodune kuiv treening, mis ei nõua raha, vaid ainult natuke aega ja viitsimist. Kui harjutate kodus iga nädal kaks-kolm korda tunnikese päevas, ei jää tulemused tulemata.

Tõstame ausse iga kaitseliitlase oskuse tabada eksimatult sihtmärki. Ärge me peitkem oma laiskust raha, aja ja laskemoona vähesuse taha. Kodus trenni tehes innustame ka lapsi ja noori. Tulin minagi ju laskmise juurde, vaadates vanaisa koduseid treeninguid.

Järgige ohutusnõudeid

Kodus treenides tuleb hoolikalt jälgida ohutustehnika nõudeid. Kontrollige, et padrunipesas ei oleks treeningu ajal padrunit, salv oleks tühi ja lahingu-

padrunid kapis luku taga. Kõiki toiminguid jälgib kodus võib-olla kellegi noor ja valvas pilk ning jätab kõik meelde, mis te relva ohutu käsitlemise juures tegite. Nii kasvatame endas ja lastes relva ohutu käsitlemise kultuuri.

Ärge tehke harjutusi lahtise, kardinateta akna all ega sihtides õue või õhtuhämaruses tulevalgel, kui paksud kardinaad on eest ära. Teie kõrval elavad inimesed, kes ei tea, millega te parasjagu tegelete, ja võivad politsei välja kutsuda. Ka võib mõni kurikael tulla teie korterist seda relva himustama – korterivargad jälgivad tihti pikksilmadega seda, mida te kodus teete.

Et kaitsta relva lööknõela, tuleb relvakauplustest osta spetsiaalseid, selliseks treeninguks valmistatud padruneid. Kui aga see võimalus puudub, võtke tühi padrunikest, eemaldage tong ja pange sinna asemele kustutuskummi tükk. ■

SAKALA KAITSELIITU KÜLASTASID SOOME HÕIMUVELLED

Priit Silla

Aprillis külastas Kaitseliidu Sakala malevat Soome Reservväelaste Liidu (*Reserviläisliitto*, RL) esindus. Soome reservväelaste külaskäigu mõte oli uuendada sidemeid, mis sõlmiti kümnekond aastat tagasi. Selle aja jooksul on vahetunud nii Sakala maleva kui ka Soome organisatsiooni juhid, mistõttu suhtlemine vahepeal soikus.

Ühist on kahel riigil palju, erinevusi omajagu. Teatavasti oli Soomeski enne sõda kaitseliit (*Suojeluskunta*), mis pärast sõda sundkorras hajutati. Seaduse järgi oli Soomes vabatahtlike kaitsealane ettevalmistus keelatud kuni 1990. aastani. Nõukogude Liit sai Teise maailmasõja võitjana oma tahtmise ka selles. Saksamaaga koostööd teinud Soomel aga tuli maksta sõjakahjutasid ja arvestada sisepoliitikas Moskva soove. Soome oli kaotanud sõjas Karjala, Soome ei tohtinud idanaabri ülekohtu vastu suudki paotada, Soome n.-ö finlandiseerus).

Suojeluskunta oli saadetud laiali, kuid rahva kaitsetahe püsis. Üle riigi moodustus aastakümnete jooksul peamiselt reservväelastest umbes sada maakaitsega seostuvat organisatsiooni, kes peitsid oma eesmärgi mitmesuguste nimetuste

taha. Praegune RL on üks suuremaid, ühendades 385 kohalikku üksust ja hõlmates 38 000 liiget, kelle seas on umbes 5% naisi. Siia kuulub ka 6000-liikmeline Soome Sinibarettide Liit, rahuvalvajad jt.

RLi kasutada olevat raha iseloomustavad arvud: 350 000 eurot ehk umbes 5,5 miljonit krooni aastas, millest 52% moodustavad liikmemaksud. Viimaste eest antakse välja kohalike ajalehti, tasuta Interneti teenuste eest ja makstakse katusorganisatsiooni maksud. Aastane liikmemaks võib piirkonnast olenevalt kõikuda 15–40 euroni.

RLi tegevus on üsna ulatuslik. Harrastatakse laskmist, rännakuid, terviseporti, toetatakse sõjaveterane (keskmine vanus 82–83 aastat), hoolitsetakse Soome rahva aatelise kasvatus eest, korjatakse suulist pärimust (kuidas tundub olla reservohvitser), esindatakse kaitsehuvilisi vabatahtlikke. Rohkesti antakse päästeõpet, uuritakse kodukandi ümbrust, käsitletakse kõike, mida isik peab teadma veesõitudel, tulekahjude korral, esmaabi andes. Koolitatakse talumehi, tuletõrjujaid ja politseinikke, keda sõjaoludes tegevteenistusse ei võeta. Siia kuuluvad objektikaitse, side, juhtimine, valve, GPS-kursus, laskmine jne.

RLi katusorganisatsioonist oli Sakalal külas Markus Anaja, Reservväelaste

Teder on Keski-Suome maakaitsepiirkonna vapilind.

Liidu Keski-Suome piirkonna juhatuse esimees Antero Seppälä ja tegevusjuht Jukka Palm. Nagu nende sõnavõttudest selgus, on meie mõlema põhieesmärk – aidata riigi kaitsevõimet tugevdada – ühine. Soomlasi segab nende vabatahtlike kaitseühenduste killustatus ja Eesti Kaitseliidus näevad nad palju otstarbekamat struktuuri. Meil oleks õppida nendelt koostööd tsiviilasutustega, kodanikukaitset ja palju muudki. Koostöölepe allkirjutamiseni jõutakse loodetavasti sellel sügisel. ■

KUIDAS KAITSELIIT JA NAISKODUKAITSE TALLINNAS KÄISID

1937. aasta alustas Naiskodukaitse Jakobi (Pärnu-Jaagupi) jaoskond kampaaniat "Kõik mundrisse". Suur pidu oli tulemas ja naiskodukaitsjad tahtsid näha oma malevkonna kaitseliitlasi paraadil marssimas suursuguste ja esinduslikena.

Merike Jürjo

Järgmine, 1938. aasta oli Eesti Vabariigile ja Kaitseliidule pidustuste aasta. Riik ja tema isamaaline organisatsioon said 20 aastat vanaks. Seda sünnimust otsustati tähistada vabanduspäeva paraadi ja laulupeoga Tallinnas. Pole ime, et see suurejooneline plaan Pärnumaa naised muretsema pani ja nad kaitseliitlaste väljanägemise oma hooleks võtsid.

Munder on meestele oluline

Tuleb tunnustada, et tolaeagsed sõjaväelased, nende hulgas ka vabatahtlikud kaitseliitlased, ei erinenud oluliselt oma tänapäevastest kolleegidest. Alalõpmata käis mundrite uuendamine (loe kaunistamine) ning peeti kirglikke vaidlusi kraenurkade kuju ja nööpide arvu üle. Lohutuseks niipalju, et ka mujal maailmas on läbi aegade mundriküsimused ikka ja alati meestele korda läinud. Nii leiti enne Esimest maailmasõda, et vaid punastes pükstes säilitab Prantsuse sõdur lahinguväljal oma võitlusvõime. Tegelikult osutus ta maastikul suurepäraseks märklauaks sealsamas vähihallis toimetavatele sakslastele ning relvastuse areng hakkas korrigeerima erksate värvide kasutamist lahinguväljal.

Kuid tagasi Maarjamaale. Üldkoosolekul võeti kohustuseks, et kõigil malevlastel peavad olema korralikud vormiroivad. Naised otsustasid koguda malevlastelt villa ja kududa ise kanga. Et malevkonda kuulus ka kaitseliitlasi, kes lambakasvatusega ei tegelnud, siis neile muretseksid villa jaoskonna naised ise. Sellisel, lammasteta kaitseliitlasel lubati vormi kanda vaid maleva üritustel ja ta oli kohustatud selle Kaitseliidust lahkumisel tagastama.

21. aprilliks 1938 kutsuti kogu jaoskond lõngakerimiseks kokku. Kangakudumise ja õmblustööga läks kiireks, sest mundrid pidid võidupühaks valmis saama.

Kõik vormis

Eeltoodud näide on erandlik. Mujal malevates käituti nii, nagu väljendas end 1938. aasta 4. juuni käskkirjas Viru maleva pealik, et "erilist rõhku tuleb eeltöödel

panna korraliku vormiriietuse muretsemisele ja rivilisele väljanägemisele".

Sellest malevapealiku korraldusest võib lugeda, et paraadist Tallinnas võtab Viru malevast osa seitse laskurkompaniid, üks kaitseliitlaste-metsateenijate kompanii, üks patarei, üks eskadron, üks merekaitseliitlaste kompanii ja orkester. Naiskodukaitse Viru ringkond osales paraadil 150 liikmega ja samapalju naise oli rakkes toilitustajatena. Virumaa Noored Kotkad panid välja kolm rühma ja Kodutütred ühe rühma.

Lisaks tavapärasele pöristasid motoriseeritud Tallinna malevast paraadiplatsile kaks mootorratturite rühma ja kaks soomusautot. Üldpilti ilmestasid neli Tallinna maleva orkestrit.

Kõik osavõtjad pidid paraadil kandma Kaitseliidu vormiriietust – vormikuube või -pluusi ja säärspaid, kusjuures viimaste puudumisel lubati kasutada sääresidemeid või pikki sukki, mis pidid olema vormiriietuse värvi. Eraldi oli mainitud, et "endine (vana) vorm pole lubatud". Kaitseliitlased-metsateenijad esinesid omaette kompaniina oma ametivormis. Kõik kaitseliitlased kuni rühmapealikuni kandsid sõjapüsi (vintpüsi) ilma täägi ja padrunitaskuta. Juhtidel alates rühmapealikust tuli paraadile ilmuda relvadeta.

Naiskodukaitse kandis loomulikult oma vormiriietust, kusjuures ehted ei olnud lubatud. Kõigil oli kohustuslik kanda vasakul varrukal Kaitseliidu kaelinti. Järvamaa naiskodukaitsjad said veel juuni algul malevapealikul korralduse valmistada need oma maleva kõigi malevkondade kõigile liikmetele.

Tallinnas liikudes pidid naiskodukaitsjad olema laitmatu Naiskodukaitse vormis või erariides. Paraadi ajal vabad Naiskodukaitse liikmed ei tohtinud liikuda linnas Naiskodukaitse vormis, vaid ainult erariides. Eriti pandi naistele südamele, et vormi juurde tohib kanda ainult halle sukki nr 62 ja poolkõrge kontsaga musti kingi. Käitumises pidi iga Naiskodukaitse liige olema korrektne ja viisakas, eriti vanemate Naiskodukaitse liikmete, Naiskodukaitse juhtide ja endast vanemate kaaskodanike vastu.

Paraadile korra järgi

10. juunil andis Viru maleva pealik teada, et paraadi üksuste moodustamine on pandud õppepiirkonna instruktorite õlgadele. Viru malevas tegeles sellega nooreminstruktor, tollal leitnandi auastmes olnud Georg Sooden, hilisem 1944. aasta Sinimägede kangelane. Segaduste vältimiseks ja korra hoidmiseks kehtestati ranged eeskirjad. Koostati kõigi üksuste

Naiskodukaitse 10. aastapäeva albumi toimkond (vasakult Petseri ringkonna esinaine Ludmilla Listakind, Naiskodukaitse esinaine Erika Männik ja keskjuhatuse liige Ebba Saral) 1938. aastal.

nimekirjad. Igale kaitseliitlasele ja naiskodukaitsjale anti kätte kirjalik ettekirjutus kompanii, rühma ja jao koosseisu kuuluvuse kohta ja see pidi tal ešelonile asudes kaasas olema.

Kõigile üksuste pealikele olid trükitud ja välja jagatud eelnevalt ka raamatud "Kaitseliidu paraad Võidupühal".

Naiskodukaitse Järva ringkonnast sõitis paraadile sada esindajat, kõige vähem naiskodukaitsjaid – 50 – oli Saaremaa, Pärnu ja Petseri ringkonnast. Üldiselt osales ühest jaoskonnast kuni 10 liiget. Näiteks Viru ringkonna Roela jaoskonnast võttis paraadist osa kaks naist ja toimkonnas oli neid kolm. Voka jaoskonnas korraldati oma liikmetele 12. juunil erakorraline üldkoosolek, et instruerida Tallinna võidupühapidustustele sõitjaid. Nädal hiljem kamandati kõik Toila spordiplatsile riviõppusele, kuigi Tallinna sõitis vaid viis toitlustajat ja kolm paraadist osavõtjat.

Täpselt korraldatud rongisõit

Sõitu alustati 22. juuni õhtul ja Tallinna jõuti vastu varahommikut. Kõik Naiskodukaitse liikmed pidid sõidu ajal olema vormis ja võtma kaasa pildiga liikmepiletid. Eirirongidega sõitsid kaitseliitlased ja naiskodukaitsjad, noorteorganisatsioonide liikmed kasutasid reisiron-

ge. Määratud ringkonnavanem, roheline käeside paremal käel, sisekorra vanem ja vagunivanem hoolitsesid korra ja distsipliini eest. Kategooriliselt oli keelatud sõidu ajal viibimine lahtisel vaguniüksel. Sõidu ajal oli veel keelatud:

- segada end raudteeametnike korraldustesse ja takistada nende tegevust;
- loopida vagunist välja esemeid, lärmitseda vagunis ega jaamades;
- vagunist siht- ja vahejaamades ilma sellekohase loata lahkuda.

Kaitseliidu Järva maleva ešelonilema leitnant P. Onno korraldusel anti Türi jaamas veel ette kolm platvormi välikõikide veoks ning kaks kinnist kaubavagunit kaupluse ja toitainetele. Paides sai ešelonile oma kasutusse ka ühe klasivaguni. Nii toimiti mujalgi.

Arhiivis on ka säilinud Kaitseliidu Tartu maleva pealiku korraldus, mis kannab pealkirja "Võidupüha paraadi üksikasjalik ajalise täitmise järjekord". Selle dokumendi järgi algas Tartus tegevus 22. juuni hommikul kell 8 köökide ja varustuse pealelaadimisega platvormile ja põhu toimetamisega Naiskodukaitse vagunitesse. Et see kella 12ks tehtud saaks, selle eest vastutasid pealik V. Pärtel, proua A. Zirk ja preili V. Kork. Kell 10 pidi kapten J. Kannelaud ilmuma Tallinnas Kaitseliidu peastaabis kapten

O. Kallikormi käsutusse. Kogu tegevus oli paika pandud minutilise täpsusega, nii et maleva ja allüksuste lippude toomine rivisse pidi kestma kell 17.20–17.28. Kell 18.20–19.04 manööverdati ešeloni ja haagiti see Valga ešeloni külge. 23. juunil kell 8.18 pidi Kaitseliidu Tartu maleva olema lõplikult üles rivistatud paraadiplatsil Tallinnas.

Õõbiti vagunites. Põrandale olid laotatud õled, mis kaeti presendiga. Iga sõitja pidi kaasa võtma teki, lina, väikese padja, oma hügieenitarbed, söögiõnu, supilusika, noa ja kahvli. Iga kümne sõitja kohta tuli kaasa võtta vähemalt üks riidehari, saapahari, "vastav kvantum saapamääret saabaste puhastamiseks" ja üks silmapesunõu. Järva ringkond sai korralduse kaasa võtta ka söetriikmasinad, et hommikul enda ja meeste riided üle pressida. Igasse vagunisse mahtus 35 sõitjat. Ešelonid paigutusid Tallinnas Kopli ja Tallinn-Väike jaama.

Kõik jäid ootama hommikut, sest oli ju Kaitseliidu ülem kindralmajor Johannes Orasmaa oma käskkirjas 24. maist 1938 toonitanud, et "paraad kujuneb Kaitseliidu mehiseuse, valmisoleku, ühtekuuluvuse ja ka jõu demonstratsiooniks, mida jälgivad Tallinna pidustustele sõitnud kodu- ja välismaade külalised". ■

MIDA IHULE LEIB, SEDA VAIMULE RAAMAT

Kerstin Käärik

Mida ohtramalt toidame oma vaimu raamatuga, seda kõrgemale tõuseb ja seda mitmekülgsemaks areneb meie sisemaailm. On kena, kui Kaitseliit seab üheks eesmärgiks oma liikmete vaimse kasvatamine. Raamatukoguta poleks see võimalik.

Kuigi raamat ja raamatukogu jõudsid Eesti alale koos ristiusustamisega, seega peaaegu kaheksa sajandit tagasi, on eestlase raamatukogu vaid veidi vanem kui sada aastat. See tekkis ja arenes 19. sajandi Euroopat vallanud rahvus- ja kultuurriigi ideede keskkonnas. Eesti raamatukogu tekkis rahvusraamatukoguna. Bernhard Fabian määratleb 19. sajandi rahvusraamatukogu sümbolse tsentrumina, kus maa vaimne pärimus on füüsiliselt esindatud rahvuse vaimse eksistentsi aluse, rahvusliku ja kultuurilise identiteedi nähtava väljendusena.

Erinevalt Euroopa suurriikidest ei kujunenud Eestis rahvusraamatukogu po-

liitilise riigivõimu toel ja kaasabil, vaid vastupidi, eelnes poliitilisele enesemääratlusele. Ka igal väiksel raamatukogul on seda traditsiooni järgides kanda sügavam missioon kui vaid kirjanduse laenuutamise võimaluse kui teenuse pakkumine.

Kaitseliidu Sakala maleva raamatukogu sai alguse 9. septembril 1999. Sel kuupäeval kingiti malevale esimesed juturaamatud. Praegu on raamatukogus üle 1200 ilukirjandusliku teose ja üle 500 teaviku õppekirjandust, sh 1987 kaarti. Kirjanduse valik on lai – on eesti- ja võõrkeelset kirjandust, perioodikat, õppekirjandust ja kaarte.

Ilukirjandus on saanud põhiliselt kingitustena, lahkemad annetajad on olnud Viljandi riigikaitselosakond, Pärsti raamatukogu, Viljandi muuseum ja mõned eraisikud. Perioodikat tellib malev ise ja õppekirjandus saabub peastaabist. Ajakirja *Kaitse Kodu!* kõrval on ka naistele ja lastele mõeldud *Eesti Naine* ja *Hea Laps*, ka näiteks pedagoogikaajakiri *Haridus*.

Loetlegem kogu mitmekülgsuse näitamiseks mõningaid seal leiduvaid teoseid: Hermann Behri "Hundina Virumaa metsades", Alfred Kivikase "Nimed marmortahvlil", Robert Kreemi "Esto tee Torontost Tallinna", A. H. Tammsaare "Kogutud teosed" I–XII", Ülo Uluotsa "Nad täitsid käsku" ning Jari Leskineni ja Antti Juutilainen "Talvesõda". Lisagem "Läänemere provintside arenguperspektiivid Rootsi suurriigis 16/17. sajandil", "Eesti iseseisvumise kronoloogia 1917–1920", "Sõjaväelise juhi algteadmised pedagoogikast", "Kindral Johan Laidoner – 115 aastat sünnist", "Eesti ohvitserid ja sõjandustegelased", "Ellujäämise käsiraamat", mitmesugused sõnaraamatud jne.

Maleva raamatukogu ukсед on lahkelt avatud iga staabis korraldatava ürituse ajal. Viimased neist olid pealike õppepäev ja sõpruskohtumine Valgamaa noorkotkaste ja kodutütardega. Raamatukogu külastatakse usinalt ja selles korraldatakse tähtpäevalisi üritusi. ■

SÕJAKIIVRID – TERASKÜBARAD – KUUES MUUSEUMIS

Hiiumaa Muuseumi ja Hiiumaa Kaitseliidu toetajaliikme Soome kaitsejõudude leitnant Jari Myntti kogu põhjal koostatud koostöönäitus "Teraskiivrid – sõjakübarad" on Eestile ringi peale teinud.

Urmas Selirand

Kõnealune näitus pandi kokku aprilli alguses. Näitusel eksponeeriti 86 erinevat kiivrit (võrdluseks: Jari Myntti kogus on ligi 300 kiivrit). Kompaktset näitust näidati kuues Eestimaa muuseumis ning, arvestades külastajate huvi ja hulka, läks asi täie ette. Märkima peab näituse teema ainulaadsust ja esmakordset terviklikku käsitlust laiema avalikkuse ees. Näituse peakujundajaks oli Hiiumaa muuseumi konservator Urmas Liit ja kaasa aitas sama asutuse direktor Urmas Selirand.

Näituse kompaktsus – samade mõõtudega suhteliselt ühesugused esemed –, ei tähenda, et kõigis kuues muuseumis oleks olnud täpselt ühesugune näitus. Erisuse ja igakordse uuduse tingisid ruumid, ka on igal muuseumil oma ainulaadne maine ja külastajad lähtuvad suuresti just sellest.

Militaarset miljööd aitasid luua maskeerimisvõrgud, relvad, liiv, puupakud ja sõjaväevormis mannekeenid. Kahjuks piirab näituste kujundamist rahapuudus ja enamik asju tehakse n.-ö põlve otsas. Ka kiivrite ekspositsioon oleks olnud tunduvalt huvitavam korraliku muusikalise ja mürataustaga (kuid kasutada saime vaid magnetofoni militaarse muusikaga) ja spetsiaalvalgustusega.

Kokku külastas kuues muuseumis eksponeeritud väljapanekut ligi 13 000 huvilist.

Esimene peatus:

Hiiumaa muuseumi Pikk maja

Kõigepealt oli näitus väljas Hiiumaa muuseumi Pika maja galeriikorrusel. Näitus oli Hiiumaa avatud turismihooaja esimesel poolal 6. juunil 13. juulini 2002 ja vaatamas käis seda üle 1300 külastaja, mis on Kärddla linnakese ja Hiiumaa kohta üsna arvestatav hulk.

Galeriikorruse mittemilitaarne interjäär tehti militaarsemaks Kaitseliidu Hiiumaa malevkonnalt laenatud USA abina saadud maskeerimisvõrguga. Neid on pakis kaks – üks suurem, millega saab kas või turismibussi maskeerida, ja teine väiksem. Kaasa aitasid kasutatud mannekeenid *Myntti* – Kaitseliidu laigulises vormis ja Soome abina saadud vintpüssiga, gaasimaskis *NSV Liidu naissõdur*, *Norra snaiiper* ja kunagise *DDRi (Saksa Demokraatliku Vabariigi) poiss-sõdur ehk polgu poeg*.

Külastaja sisenes mööda maskeerimisvõrguga kaetud trepikäiku ja sattuski näituse miljöösse, kus osa kiivreid oli lahtiselt, osa vitriinides. Kombinatsioon suletud vitriinidest ja lahtistest, eri tasanditega alustest ning mannekeenidest õigustas end nendes ruumides. Atraktiivsust lisas võimalus mõnd kiivrit pähe proovida ja end sellega pildistada lasta.

Teine peatus:

Harjuma muuseum Keilas

Harjuma muuseumis Keilas oli näitus oli avatud 25. juulist 9. septembrini 2002 ja seda külastas ligi 500 huvilist. Harjuma muuseumi töötajate sõnul nii palju isegi ei oodatud, oli ju südasuvi ja muuseum asub üksiküljõesaarel linnakeskusest eemal. Reklaam täitis aga oma ülesannet ja näitus üles leiti.

Kujundus lähtus kohalikest võimalustest – kasutada olevatest vitriinidest ja alustest. Aluste ja vitriinide vedamine ühest muuseumist teise käinuks näitusekorraldajatele üle jõu, seetõttu kasutati igas muuseumis kohalikke võimalusi. Keilas oli ruumiga pisut raskusi, sest näitusepaigaks oli pool poolremontitud saali. Kuid maskeerimisvõrgud ja lisaks kasutatud rohelised kalavõrgud andsid oma osa ja kogupilt ei tulnud sugugi halb.

Mannekeen *Myntti* oli igal pool kaasas. Harjumaal sai ta lisaks ka *kohaliku*

venelase – seltsimees leitnandi. Auastmete tasakaal kujunes stiihiliselt. Mandril oldi asjast ka laiemalt huvitatud, isegi Viimsi sõjamuuseumi esindus saabus näituse avamiseks.

Kolmas peatus: Kuressaare loss

Harjumaalt kolisime näituse saarlaste juurde Kuressaare lossi. Sealne keldrisaal oma paeinterjööri (võlvid ja sambad) ning laskeavaliste aknaniššidega pani kujundajate inspiratsioonivoolama. Kohapealt saadud vitriinid ja alused olid eriti sobivad ning valmis väga terviklik ja atraktiivne väljapanek.

Selle ekspositsiooni "valvamisel" sai *Myntti* kaaslaseks *sinelis Nõukogude armee reamehe*.

Kuna loss on Kuressaare ja kogu Saaremaa peamisi turismiobjekte, käis sügisel (10. septembrist 21. oktoobrini 2002) näitusel 5200 külastajat.

Neljas peatus: Rakvere muuseum

Rakvere Muuseumis ehk vastloodud sihtasutuse Virumaa Muuseumid näitusemajas olid sõjakiivrid vaadata 22. oktoobrist 30. novembrini 2002.

Rakvere väljapanekule jättis oma jälje taas üsna ebasobiv saal – see oli kiivri näitusele liiga steriilne, olgugi et võlvid ja sambad aitasid seda liigendada. Ent needsamad sambad jagasid ruumi liiga väikesteks sektionideks. Ka nappis näituseinventari, aga pingutustega saadi väljapanek siiski kujundatud. Abivalmis muuseumirahvas võttis isegi püsi-ekspositsioonist vitriine ära ja tõi linna pealt aluseid juurde.

Näituse reklaam Virumaa pealinnas lonkas (hiidlasi kui näituse koostajaid ei nimetatud õieti kusagil). Täpselt külastajate arvu ei tea siiani, aga ju neid ikka oli – ilmselt umbes sama palju nagu Keilas.

Rakveres tuli ruumi ilmastamiseks kasutada kõige rohkem kalavõrku, mille külge kinnitati aastaajale sobivalt oht-

FOTOD: 3 x Urmas Selirand

ralt sügislehti. See oli jälle omamoodi näitus.

Myntti abiliseks sai seekord *Nõukogude armee Eestis teeninud major*, kes tuulutas pakul istudes kirsades haudunud jalgu.

**Viies peatus:
Narva Hermannini kindlus**

Narva muuseumi hoole all oleva Hermannini kindluse viimane korrus oli taas kiivrinäitusele hästi sobiv koht, olgugi, et asjad tuli trepist üles tassida. Kiivrid olid Narvas vaadata 3. detsembrist 2002 kuni 2. veebruarini 2003.

Paeseinad mõjusid toetavalt ja ka kujunduslikku ruumi oli lähedalt. Kasutada tuli taas kohalikku näituseinventari, mida alati abivalmis muuseumitöötajad altkorrustelt süles ja seljas üles tassisid.

Avamine näitas Narva muuseumi juhtkonna nutikust sellise ürituse korraldamiseks – kutsuti ühe kooli seitsmes klass, kohalik ajakirjandus eesotsas kohaliku raadio ja TVga ning militaarhuvilisi kolleksionääre. Näitusel käis ligi 2000 vaatajat.

**Lõpp-peatus Tallinn:
Eesti Meremuuseum**

Eesti Meremuuseumis oli kiivrite näitus vaadata 4. veebruarist 2. aprillini 2003 ja seda käis vaatamas ligi 3500 külastajat.

Tallinnas, Eesti Meremuuseumi kasutada olevas vanas kindlusetornis Paksus Margaretes oli võimalik koostada erilisel põnev ekspositsiooni, mille loomisele aitas suuresti kaasa eelmisest näitusest ruumi ja kahurinišside pörandat kattev liiv. See inspireeris kasutama kujunduses kiivrialustena puupakke ja lisama neile roostes padrunikesti ning relvade ja kiivrite jäänused.

Meremuuseum oli ise lahkelt nõus näituse Narvast ära tooma, sest näituse koostajad jäid praamil enam kui 25 tunniks jäävangi.

Ei teagi, kumb oli see, mis nüüd meedia suuremat tähelepanu tõmbas, kas meremuuseumi asukoht pealinnas või hiidlaste erakordselt pikk praamisõit, kuid ajakirjanduse tähelepanu seekord jagus. Taas sai kinnitust seik, et Hiiu- maal (või Raplamaal või Virumaal või Harjumaal ja kus iganes äärealal) võib teha ükskõik kui huvitava ja hea näituse, mandri (loe: Tallinna) meedia huvi asja vastu jääb aga puudu, kui näitus ise pealinnas ei jõua. ■

Sõjakiivrite näitus Harjumaal muuseumis Keilas.

Saksamaa kiivreid: ülal vasakul SS m/35m, all paremal õhukaitse Luftschutz.

Ülal vasakul Venemaal valmistatud Prantsuse Adrian m/15, paremal Vene kiiver m/17, all NSVLi kiivrid m/40 (kaks varianti) ja m/36.

TERASKIIVRITE LÜHIAJALUGU

Kaitsekiivreid tunneme antiikajaloo algusest kuni 17. sajandini, mil kiivrid pärast Kolmekümneaastast sõda pea-aegu 200 aastaks kadusid. Neil kadus otstarve, sest tulirelvade levik muutis tarbetuks peamiselt pähe suunatud löökide eest kaitseks mõeldud sepistatud metallmütsid – need osutusid musketikuulide ees jõuetuteks.

Teraskiivrid sündisid alles Esimese maailmasõja ajal, mil esmalt tekkis kolm põhitüüpi – Prantsuse, Saksa ja Inglise kiiver, millest juba Esimese maailmasõja ajal tehti mitmeid eri maade n.-ö rahvuslikke variante.

1915. aasta kevadel kujundas prantsuse kunstnik August Louis Adrian maailmas esimese teraskiivri m/15 (mudel 1915), mis kaalus vaid 750 g ja kaitses ainult kivide ja väikeste mürsukildude eest. Esimese ilmasõja ajal valmistati Prantsusmaal ligi 20 miljonit sellist kiivrit, millest Prantsuse armee kasutas 4,5 miljonit, ülejäänud müüdi mujale.

Esimese teraskiivri üheks puuduseks oli lisaks nõrkusele pikk valmistamistsükkel, sest see koosneb neljast eraldi valmistatud osast: kiiver, kiivrihari, silmade- ja kaelakaitse.

Saksamaa teraskiivri m/16 ja m/17 töötasid 1915. aastal välja Hannoveri Tehnikaülikooli professor kapten Friedrich Schwerd, laevastiku peaarst professor August Bier ja laevastikuinsener, Mölleri ja Kruppi tehaste insener kaptenleitnant Schwartzenauer. Põhinõueteks oli, et kiiver tagaks pealae, kukla, silmade ja kaelaveenide kaitse mürsukildude ja šrapnellikuulide eest. Kiiver valmistati kroonnikelterasplaadist stantsimise teel ja see kaalus sõltuvalt suurusest 1–1,5 kg.

1916. aastal valmistati ka esimesed Inglise teraskiivrid m/16 MK I, mis meenutavad küll pigem kummulpööratud supitaldrikuid kui kiivreid. Ometi osutus just sellise vormiga Inglise ehk õige nimega Brodie B mudel (leiutas inglise insener John Leopold Brodie) parimaks Esimese maailmasõja kaevikutes, kaitses teistest paremini sõdurit kaelasada mulla- ja kivirahe ning kildude ja šrapnellikuulide eest.

Pärast Esimest maailmasõda säilis ja arenes Prantsuse m/15 Adrian Prantsusmaal ja Belgias, samuti Venemaal, Inglise Brodie B teraskiiver aga võeti kasutusele kogu Briti impeeriumis ning USA-s ja Norras. Saksa kiivrist kujunes põhitüüp Austrias, Ungaris, Soomes, Eestis, Lätis, Leedus ja Bulgaarias, Prantsuse kiivri kõrval ka Tšehhoslovakkias ja Poolas.

Kolm neutraalset maad konstrueerisid omad kiivrid sõja ajal või kohe pärast seda. Need olid Rootsi m/21, Šveitsi m/18 ja Taani m/23.

1930. aastatel sündis teraskiivrite teine põlvkond, milles on täheldatavad teatud ühisjooned. Eesmärgiks oli saavutada Saksa kiivri tugevus ja selle poole püüeldi nii terase kõvaduse kui ka kiivri kujuga.

Üsna tähtsaks kujunes kiivri parimate kaitseomaduste kõrval selle kuju põhjal omade vaenlasest eristamine – nn rahvuslik joon. Asi läks nii kaugele, et näiteks Rumeenia, kellel oli kuus naabrit, leppis kiivritüübis kokku kauge Hollandiga, millelgi oli kõige vähemtõenäoline sõjaline vastane.

Teraskiivri pallitaoline joon sai alguse Itaalia mudelist m/33 ja seda arendati edasi Rootsi kiivris m/37. Nõukogu-

de Liit võttis aastal 1936 kasutusele veidi ebaõnnestunud prantsusepärane Saksa tüübi, jätkas aga arendustööd ja läks pallikiivriks üle 1940. aastal.

Teraskiivrite kolmas põlvkond kujunes välja vahetult enne Teist maailmasõda ja selle ajal.

Arendati edasi teise põlvkonna nn poolpallikiivrit, mille kuju pidi jätkuvalt olema tuntav rahvuslik joon, et oleks kergemini võimalik eristada vaenlast omadest. Täiesti uueks kujundati kiivri sisu, milles sai enimlevinuks ameerikapärane moodus, milles pehmedavad padjakesed ja nahast kapuutsilaadised moodustised asendati risti paiknevate 2,5–3 cm laiuste puuvillrihmadega.

Sõjakiivrite – teraskübarate – neljas põlvkond kujunes mitmesuguste plastmaterjalide katsetamisel ja nii sündis täiesti uus tehnoloogia, mis võimaldas üksikvõitleja ballistilist kaitset. Sellesse kuulub lisakaitsetega kuulivest ja kaitsefirmiga kiiver. 1970.–1980. aastail valmis Du Ponti keemiakontsernis USA-s aramiidikiud kelvar, millele sõjatööstuses lisati teinegi aramiidikiud – *nonex*. Nii jõutigi 20. sajandi lõpuks tänapäevaste komposiitkiivriteni, mille kuju põhineb Saksa m/16 teraskiivril, keskmine kaal on 1500 g ja ballistiline kaitse väga efektne – killukaitseindeks 550 m/s (parimatel teraskiivritel oli see 330 m/s). ■

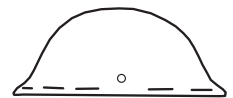
Esimene kiivripõlvkond

Prantsusmaa 1915

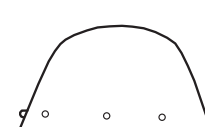

Saksamaa 1916-18

Inglismaa 1916

Teine kiivripõlvkond

Tšehhoslovakkia 1934

Itaalia 1933

Poola 1935

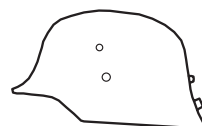
Saksamaa 1935

NSVL 1936

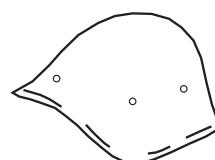
Holland 1928-38
Rumeenia 1938

Ungari 1938

Rootsi 1937

Šveits 1940

NSVL 1940

KAS MINI-ERNA ON NOORKOTKA MÕÖT?

Kuivõrd patrullvõistlus Erna retk on saanud Eesti mainekaimaks militaarspordivõistluseks, on kuulsaks saanud ka noorkotkaste mõõdukatumine Mini-Ernal.

Priit Silla

Astaid on Noorte Kotkaste organisatsioon korraldanud üleriigilisi kompleksvõistlusi: õhupüssist laskmine, spordipüssist laskmine, laskejooks, suusatamine, Mini-Erna, orienteerumine, kabe, male, mille võitjaid pärjati kuulsuse ja ka aineliste tähelepanuavaldustega.

Rühmal on juhi nägu

Nimetatud aladest tõusis Mini-Erna tähtsaimaks, sest hõlmas nii laskmist, orienteerumist kui ka luuramist. Varem tuli ju Kaitseliidu maleval kaheksa korda aastas saata oma noorkotkaste esindusmeeskond kusagile võistlema, kanda sõidukulud ja ülalpidamine ning hoolitseda poiste treenimise eest.

Tihti käis vastukarva just viimane. Teatavasti koosneb Noorte Kotkaste organisatsioon vabatahtlikest poistest ja ka vabatahtlikest juhtidest. Vabal tahtel on maailmas korda saadetud suuri asju, kuid ülepingutamine võib tuua kaasa tüdimuse. Noorkotkaste juhte ei jätku kaugeltki nii palju, kui oleks tarvis tegetsemisvalmis poistele. Noortejuhte on raske õpetada, sest neil pole õppimiseks aega. Tuleb olla tänulik sellegi eest, mida nad teha suudavad ja teevad.

Nõnda muutub rühmade tegevus kirjuks kui mustlase põll – iga rühm saab oma juhi näo. Kusagil eelistatakse jalgpalli, teisel jalgrattamatku, kolmandas kohas ujumist, kusagil motosporti jne. Ükski nimetatud aladest pole kompleksvõistluse osa. Kas need rühmad ei tegutse, kas nad ei järgi Noorte Kotkaste põhimõtteid ja kas neist rühmadest ei sirgu väarikaid Eesti Vabariigi kodanikke?

Möödunud aastal ei võtnud kompleksvõistlustest osa keskmiselt viis malevat ehk kolmandik. Põhjus võis olla sõiduki, aja või ettevalmistuse puudumises. Mul-lusel Mini-Ernal esinesid hästi Võrumaa, Järva, Rapla, Põlva ja Tallinna võistkonnad. Võrumaa

noorkotkad on kogu tegevusaja jooksul silma paistnud hea sporditasemega. See pärineb koolidest, kus peale kehalise kasvatus-tunde saab osaleda mitmesugustes spordiringides ja treeningutel.

Kogu tähelepanu Mini-Ernale

Spordipoisid on liitunud Noorte Kotkaste organisatsiooniga, et saaks rohkem võistelda. Kaitseliidu maleva hõlmas võib harjutada laskmist ja orienteerumist. Noorkotkaste laagrid annavad omakorda võimaluse treenida ja võistelda. Võrumaa noorkotkaste spordi on kõrgtasemele viinud maleva noorteinstruktorite Silver Silla ja Eve Tähe töö. Oma patrullvõistluste salgaga on Silver Sild toonud Noortele Kotkastele võite ka Rootsist ja Lätist.

Järva maleva noorkotkad valmistuvad Mini-Ernaks suure eelvõistlusega koos maakonna koolidega Tänavu võttis sellest üritusest osa 22 võistkonda. Tulemused sätitakse pingeritta, kuid koolid tuuakse välja ka eraldi.

Rajal toimitakse Mini-Erna eelmise aasta juhendi järgi. Eelvõistluseks harjutab iga võistkond nii marsruudi läbimist kui ka lisatuleannete täitmist omaette. Suurüritust toetavad omavalitsused. Tänavu andis Paide linn selleks 9000 krooni. Maakonnal on oma rändkarikas ja tugevamad saavad auhinnad. Korraldustöö on võtnud enda õlule Järva maleva noorteinstruktor Pille Veitma.

Rapla noorkotkad on Mini-Ernaks harjutanud koos Naiskodukaitse kohaliku ringkonnaga. Laskmine on malevas heal järjel tänu korralikule lasketiirule ja heale treenerile. Kui Raplas korraldatakse mingi suurem Noorte Kotkaste üritus, käib sellega kaasas mingi õppus, näiteks kaardilugemine, esemete otsimine vms.

Põlva korraldab igal aastal u 35-kilomeetrise rännaku, mille kestel tuleb läbida üle kümne kontrollpunkti ja täita kõik eelmise aasta Mini-Erna juhendis toodud lisatuleanded.

Laskmist saab harjutada Põlva ajakohases lasketiirus. Põlva linnapoisid käivad omal käel jõusaalis ja kooli spordiringides. Sel aastal võttis rännakust osa kuus võistkonda kogu maakonnast.

Rännakuid korraldab, kokkuvõtteid teeb ja arvestust peab Põlva maleva noorteinstruktor Karin Kivi.

Tallinna maleva noorkotkad treenivad omal käel. Arvestades suure linna võimalusi, saavad poisid käia peale oma kooli spordiringide mitmesugustes linna treeningukohtades.

Nendest, kes ei spordi

Nõnda näevad välja viie parema maleva spordivõimalused. On selge, et kogu auru ei saa kulutada kompleksvõistlustele. Noorkotkaks võib aga saada iga tubli poiss, kes on saanud kaheksa aasta vanuseks, ja ta pruugi olla eriliste sportlike võimetega. Mis sellistest poistest saab? Mida teeb ülejäänud rühm, kui spordiinstruktor või rühmajuht trenib parimaid?

Ei või unustada, et Noored Kotkad on põhikirja järgi massiorganisatsioon, mis taotleb oma liikmete terveid eluviise ning eriti karskust. Viimane asjaolu on see, mis paneb liikuma lapsevanemaid ja ärksama meelega ühiskonnategelasi, kes tahavad päästa noori narkomaania ning kuritegevuse küüsis. Nende hulgast leiab Noorte Kotkaste organisat-

FOTO: autori erakogust

Noorkotkad talvisel luuremängul Suure-Jaanis.

NOORED KOTKAD

sioon abilisi. Kuid need abilised ei tarvitse olla spordijuhid.

Noorkotkaste põhitegevus peab käima oma rühmas, hõlmama kõiki liikmeid, sest ainult nõnda võib saavutada organisatsiooni seatud sihte. Tippude esiletoomine, neile põhirõhu asetamine paistab küll kaugelt ja teenib organisatsiooni populariseerimise eesmärki, kuid võib rühmajuhite vähesuse tõttu organisatsiooni tegevust halvata.

Sama meelt on ilmselt ka Noorte Kotkaste uus peavanem Aivar Sarapik: "Tuleks kaotada turism. Harjutada võib igaüks oma rühmas ja võistelda laagris. Nii jääksid ära kallid sõidud üle-eestilistele võistlustele." Ütlevad ju skaudidki, et 50 nädalat aastas valmistume laagriks ja kaks nädalat elame laagris.

Endisajal pandi noorkotkaste vahel üle Eesti käima "Alati Valmis" nime kandev võistlus. See nägi ette noorkotkaste teadmiste ja oskuste arendamist ning kont-

rollimist kohapeal, aruande esitamist Noorte Kotkaste peastaapi, kus määratakse rühmade paremusjärjestus. Ei karde- tud sohitegemist, usaldati rühmajuhite.

Seda moodust saab ajakohastada ja arendada, kusjuures eriti tähtis on võimalus rakendada kogu rühma. Hea näide siinkohal on matkamine kodu lähemas ümbruses. Kogu rühm või mitu rühma on hõivatud. Juht valmistab matka korralikult ette, selgitades looduslikult, ajalooliselt või majanduslikult tähtsad kohad, kogudes nende kohta huvitavat teavet ja andes selle poistele edasi.

Matka kohta koostab kirjutaja aruande (matka kirjelduse), mis saadetakse Noorte Kotkaste keskjuhatusse, kus valitakse parim rühm. Väärtuslikumad kirjeldused võidakse avaldada trükis, et kogutud teavet saaks kasutada edaspidigi. See- ga: vähem turismi, rohkem matku.

Üks seni murdmata mure on kotkajuhtide töö tasustamine (kotkajuhi all

mõeldakse siin vastava koolituse saanud noortejuhti). Asi ei puuduta ainult Kaitseliitu, vaid peaks olema samavõrd sotsiaal-, kaitse- ning haridus- ja teadus- ministeeriumi lahendada, sest Noored Kotkad taotleavad palju laiemaid ühiskondlikke eesmärke.

Kotkajuhtidele tuleb nende töö eest maksta, sest nemadki ei ela ainult õhust ja missioonitundest. Kotkajuhi palk peaks võrduma õpetaja omaga. Kotkajuhte peaks ette valmistatama nagu õpetajaidki, ainult siis saaks nendelt nõuda plaanikohast ja järjekindlat tööd.

Et Noored Kotkad on Eesti suurim ja parima eetilise programmiga noorsoo-organisatsioon, tuleks selle võimalusi ühiskonna kasuks rakendada, mitte eirata. Puudu ei jää ju muust kui mõistmisest. Sest Mini-Erna ei ole noorkotka mõõt. ■

Priit Silla on Sakala maleva noorteinstruktor.

TARTU MALEVAS LÖPPES JÄRJEKORDNE BAASVÄLJAÕPPEKURSUS

Jaanika Ojakõiv

Aprillis lõppes Kaitseliidu Tartu malevas järjekordne noortele kaitseliitlastele mõeldud baasväljaõppekursus (BÖK). Veebruaris alanud väljaõpe vältas viis nädalavahetust, neist kolm esimest viidi läbi endise Tartu Üksik-jalaväepataljoni territooriumil ja kaks välilaagris sõjakooli Uniküla harjutusalal. Sellisel kujul – viie nädalavahetusega kursustega – alustati Kaitseliidu Tartu malevas juba 1999. aasta sügisel ning nüüd on selline noorte kaitseliitlaste baasõppekorraldus võetud kasutusele kogu Kaitseliidus.

Seekordsest BÖKist võttis osa 46 noort kaitseliitlast ja 17 naiskodukaitsjat. Õppuste ülemaks oli nooremleitnant Tanel Meiel ja kursuse vanemaks nooremveebel Marek Sakson.

BÖKi eesmärk oli anda noortele kaitseliitlastele esmaseid sõjalise väljaõppe alaseid teadmisi ja oskusi. Omandati algteadmisi üksikvõitleja oskustest, meditsiinist, orienteerumisest, relva käsitlemisest, laskmisest ja välitingimustes elamisest. Kursuslaste osavõtt väljaõppenädalavahetustest oli korraldajate arvates väga hea, vahele tuli vaid üksikuid põhjuslikke puudumisi. Viiendal nädalavahetusel jagati öise tseremoonia

käigus kätte BÖKi embleemid ja peeti kaitselahingut.

Embleemide kättejagamine

20. aprilli öösel oli Uniküla harjutusalal telkivatel sõdurikandidaatidel võimalus rõõmu tunda, põhjuseks kauaoodatud sõduriks tunnistamine ehk BÖKi embleemide kättejagamine. Kell 1 öösel aeti võitlejad magusust unest üles, et tseremoonia taevatähtede ja tõrvikute valgel läbi viia.

Instruktorite antud umbes kilo kaaluv USA kevlarkiiver peas ja ärevus rinnus pidid nad töötama olla edaspidi ausad ja tublid sõdurid. Iga võitleja sai kätte BÖKi embleemi ning kõigile andis tugeva käepigistuse ja head sõnad kaasa Kaitseliidu Tartu maleva pealik kapten Asko Aren. Kõige lõpuks soovis tulevast meeldivat koostööd ka õppuste ülem nooremleitnant Tanel Meiel. Tseremoonia oli vaatamist väärt üritus ja instruktorid loodavad, et see muutub edaspidi heaks traditsiooniks.

Allesjäänud öötunnid kulusid puhkamiseks ja jõu kogumiseks järgneva päeva kaitselahinguks.

Kaitselahing

Juba hommikuhämaruses oldi taas jalul ja valmistuti paljudele esimeseks

peaegu päris lahinguks. Hommikup- supp hävitatud, ise väsinud, aga põnevil pidid osalejad suunduma juba määratud positsioonidele, et olla valmis vastutegevuse pealetungiks. Pärast paaritunnist ootusärevuses kaevikutes istumist, kui kärsitumad võitlejad olid juba rahutuse tundemärke ilmutanud, märgatigi vastutegevuse esimesi võitlejaid.

Esmalt anti õhuhäire, millele järgnenud tulelööki nii mõnelgi põlvend nõrgaks võttis, sest imitatsioonimeeskond oli oma tööd tõsiselt teinud ning plahvata- vad miinid ja helikopterituli andsid toimuvale tugevalt värvi juurde.

Esimesest ehmatusest toibunud, kogusid võitlejad end kiiresti ja lahing läks täie hooga edasi. Hea meel oli tõdeda, et ei kohkutud kasutamast ka teada ja tuntud kaitseliitlaste laskemoona – lask- lask- ja valang-valang-varianti.

Ründav vastutegevus ei jätnud aga jonnit ja pärast 15–20-minutilist lahingut tuli noortel võitlejatel taanduda ning võtta sisse varupositsioonid tagalas. Sellega lõppeski paljude esimene ja kauaoodatud lahing ning ka baasväljaõppekursus. ■

Jaanika Ojakõiv on Kaitseliidu Tartu maleva pressiesindaja.

PARIMAD VANGLATÖÖTAJAD ON RELVASTATUD ERIÜKSUSES

Vanglate relvastatud üksus oma praegusel kujul loodi 2001. aastal, kuid ka varem töötas Eesti vanglates eriväljaõppega rühm keeruliste olukordade lahendamiseks.

Heikki Kirotar

Vanglate relvastatud eriüksusest nõustused *Kaitse Kodule!* rääkima Tallinna vangla direktor Toomas Malva, kes on põhitöö kõrvalt ka relvastatud üksuse ülem, ja üks aastaid üksuses tegutsenud vanglaametnik Marko (nimi muudetud).

Vanglate relvastatud üksuse liikmed treenivad ja tegutsevad seal oma põhitöö kõrvalt. Näiteks on relvastatud üksuse lihtliikmed ka ühe vangla asedirektor ja mitmed keskastmejuhid. Nende vaev tasutakse palgalisaga, mis reaaliikmel on 1750, rühmajuhil 2500 ja eriüksuse juhil 3000 krooni kuus.

“Pool lisatasust makstakse iga kuu ainult selle eest, et mees on eriüksuses,” selgitab Toomas Malva. “Ülejäänud summa makstakse välja kord kvartalis, vastavalt liikme panusele. Kogu lisatasa saab kätte ainult see mees, kes on osalenud vajalikel treeningutel ja teinud ära kohustuslikud testid,” lisab ta.

Üksuse juhi arvates ei ole raha peamine põhjus, miks vanglatöötajad tahavad olla eriüksuse liikmed.

Relvastatud üksuse ülesanded ja koosseis

Justiitsministeeriumi valitsemisalas olevate vanglate juurde moodustatud relvastatud üksuse (edaspidi VRÜ) põhiülesanne on kuritegude ennetamine, avastamine ja tõkestamine ning eriettevalmistust nõudvate ülesannete täitmine vanglas. Seega täidab üksus vanglas eriettevalmistust ja kiiret tegutsemist eeldavaid eriti ohtlikke ülesandeid. Üksuse tegevuse eesmärk on ennetada, avastada ja tõkestada kuritegu või muu erakorraline sündmus, mis ohustab vangla julgeolekut ja sisekorda.

VRÜ koosneb kolmest taktikalisest rühmast ja läbiotsimisrühmast. Taktikaline rühm julgustab läbiotsimisrühma ja

lahendab hädaolukordi. Läbiotsimisrühm otsib vanglas keelatud esemeid ja aineid. Läbiotsimisrühm koosneb vähemalt 20 vangla teenistuses olevast ametnikust, kellest vähemalt neli on naissoost. Praegu on VRÜs kolm taktikalist rühma – 60 inimest –, kes jagunevad Tallinna, Tartu ja Rummu rühmaks.

Toomas Malva arvates on see praegu optimaalne arv, sest suurest liikmekonnast olulisem on liikmete oskuste ja teadmiste tase.

“Vanglate süsteemis töötab 2000 inimest, nendest 80 on VRÜs. Meil on rohkem soovijaid, kui suudame vastu võtta. Tihe konkurents näitab ka seda, et VRÜs olemine on prestiižikas,” ütles VRÜ ülem.

Vastavalt justiitsministri määrusele võtab VRÜ osa vanglas aset leidva massilise korratuse tõkestamisest, pantvangi võetud isiku vabastamisest, vangla

vastu suunatud relvastatud ründe tõrjumisest, ebaseaduslikult hõivatud objekti vabastamisest, vangla või kinnipeetava läbiotsimisest ning kinnipeetava saatmisest ja ümberpaigutamisest.

Üksuse käsuliin ja kokkukutsumine

Üksuse ülem allub justiitsministeeriumi vanglate asekanstleri kaudu justiitsministrile. Korralduse VRÜ kokkukutsumiseks annab justiitsminister või justiitsministeeriumi vanglate asekanstler kirjalikult. Plaanimiste läbiotsimiste või suure hulga vangide konvoeerimiseks taotleb vastava vangla direktor ministrilt üksuse kokkukutsumist. Erakorralise olukorra lahendamiseks võidakse anda korraldus VRÜ kasutamiseks ka suuliselt.

VRÜ kokkukutsumise korral vabastatakse selle liikmed oma teistest tööüles-

FOTOD: 3 x Heikki Kirotar

VRÜ põhiline relv vanglas tegutsedes on sileraudne pumppüss, milles kasutatakse kummikuule, gaasipadruneid ja kartetše. Suuremate operatsioonide ajal on kaasatud ka Eesti Politsei allüksused, näiteks märulipolitsei ja K-komando.

annetest. Teenistusrelvade, erivahendite ja numbrimärkide kasutamise fikseerib üksuse ülem. Reeglina kannavad numbreid taktikalise üksuse mehed.

Võimalusel jäädvustatakse kogu operatsioon videolindile, mida säilitatakse vähemalt kolm kuud. Salvistus on vajalik, et võimalike kaebuste korral kontrollida VRÜ liikmete tegevuse õigusparasust.

Mis viis VRÜ moodustamiseni?

Enne VRÜ moodustamist tegutses Keskvanglas 15-meheline erigrupp. Teistes vanglates selline üksus puudus. 1994. aastal toodi Venemaa vangilaagritest Eestisse tagasi sadu siit pärit vange. Kohalike ja uute meeste vahel tekkis verine võimuvõitlus, samuti muutusid sagedasemaks vastuhakud valvuritele, mida oli raske takistada. Korduvalt käis tsoonis korda loomas politsei eriüksus.

VRÜ loodi 1997. aastal pärast Ämari vanglas aset leidnud kinnipeetavate mässu ja massilist põgenemiskatset.

Toomas Malva meenutas, et rühm vange kavatses vallutada korrapida-

misruumi ja röövida sealt relvad ning seejärel vanglast põgeneda. Neid takistanud vanglaametnikke rünnati jõhkralt. Rüselse käigus sai kaks ametnikku raskelt vigastatud ja neilt rööviti gaasirelv. Pärast seda intsidenti otsustati luua VRÜ, mille liikmed suudaksid selliseid kriitilisi olukordi lahendada.

Algselt loodi VRÜ Murru ja Keskvangla töötajatest, hiljem, 2001. aastal lisandusid ka Tallinna vangla töötajad.

Personalivalik

VRÜ esimesed liikmed olid aktiivsed vanglaametnikud, kes olid harrastanud võitlussporti või saanud sõjaväes eriväljaõppe. Ka Marko sai Nõukogude armees väljaõppe, mille käigus omandatud oskusi oli hiljem võimalik VRÜs rakendada.

Praegu võib VRÜ liikmeks saada iga vanglaametnik ja teenistuja. Kõikidele on ette nähtud kuuekuuline katseaeg, mille jooksul kandidaat asub koos üksuse liikmetega treenima ja õppustel osalema. Toomas Malva sõnul kutsutakse vahel VRÜsse mehi, kelle puhul on arvata, et ta sobib üksusesse. Lisaks sellele saabub pidevalt vanglatöötajate taotlusi üksusesse kandideerimiseks. VRÜ liikmete vanus on 20–50 eluaastat.

“Üksuses on vanematele meestele niiõelda pehme maandumise võimalus. Kes ei jõua enam taktikalises üksuses noorematega koos treenida, selle võime üle viia läbiotsimisrühma, kus füüsiline koormus on palju väiksem. Seal saab ametnik olla kuni pensionile jäämiseni,” räägib VRÜ ülem.

Keskealised mehed eriüksuses ei ole mingi ime, politsei eriüksuse K-komando juht, ülemkomissar Lembit Kolk on varem *Kaitse Kodule!* rääkinud, et vanemate meeste kogemusi ja elutarkust kasutatakse nooremate koolitamiseks.

Toomas Malva sõnul on ideaalne VRÜ kandidaat üle 25-aastane heas füüsilises ja vaimses vormis mees. Kusjuures tema põhitöö ega positsioonil vanglate süsteemis ei ole mingit tähtsust. Nii võib taktikalise grupi ravis seista vangivalvur kõrvuti peaspetsialisti või isegi asedirekto-

riga. Oluline on vaimne tasakaal, sellepärast eelistatakse kogenumaid mehi, kelle närv peab paremini tööpingetele vastu.

Liiga äkiline mees eriüksusesse ei kõlba. “Mõistus peab alati tegusid kontrollima, muidu võib mõõdukas jõukasutamine kinnipidamisel muutuda liigseks vägivaldsemiseks,” lisas Marko.

Väljaõpe

Väljaõpe põhitöö kõrvalt kolm korda nädalas ei ole kerge. Kuigi täpset statistikat pole tehtud, arvas Marko oma kogemusele tuginedes, et ainult üks mees viiest kandidaadist saab VRÜ liikmeks.

“Mõned ei pea mahvile vastu ja lähevad ise ära, teistel palume lahkuda, kui selgub, et nad ei sobi üksusesse,” lisas ta.

Nii Toomas Malva kui ka Marko kinnitavad, et füüsilist võimekust on alati võimalik treenida, aga vaimsed võimed ja tugev psüühika on eriüksuse liikmele vajalikud looduslikud eeldused. Väljaõpe on mitmekülgne, treenitakse enesekaitset, taktikat, laskmist ja muud vajalikku.

Marko sõnul on VRÜs kasutusel valik enesekaitsevõtetest, mille eesmärk on vastase allutamine. Kasutatakse blokke, haardeid ja valuvõtteid, et kinnipeetu rünnak või vastupanu lõpetada ja inimene raudu panna.

“Löömine on viimane võimalus, sest see tekitab tavaliselt kehavigastuse, mille peale vang esitab kohe kaebuse,” täpsustab ta.

Pidevalt treenitakse taktikat, erivahendite kasutamist ja laskmist. VRÜ liikmel peab olema palju võhka, sest täies varustuses tegutsedes on koormus suur. Vastupidavuse treenimiseks käiakse tihti jooksmas või mängitakse jalgpalli. Tavaliselt korraldatakse kord kvartalis ka mõnepäevane treeningulaager, kus harjutatakse taktikat või laskmist.

Viimases treeningulaagris harjutati laskmist *paintballi* relvadega.

“Oht realselt pihta saada, olgugi et värvikuuliga, muudab treeningu palju pingelisemaks ja mehed ettevaatlikumaks,” ütles Toomas Malva. “VRÜ liige peab õppima koos kaaslastega tegutsema ja neid usaldama. Igal mehel on oma kohustused, nii rünnakul kui ka kaitses on ülesanded ära jagatud. Kõige raskem on rünnakuhetkel paigale jääda, teades, et teised sind kaitsuvad,” lisas ta.

Laskeharjutusi korraldatakse paar korda kuus.

Kummikuulidega laskev püss tekitab vangides ettevaatlikku aukartust.

Rõivastus ja kaitsevarustus

Taktikaliste rühmade rõivastus on mustast riidest jopp ja püksid, millel on iga mehe isiklik number ja täht E. Toomas Malva andmetel on lähimal ajal plaanis VRÜ riietuse ja varustuse põhjalik uuendamine. Uue, tulekindlast materjalist vormi seljale ja rinnale on kavandatud kiri "JUSTIITSMINISTEERIUUM" ja varrukale kahekohaline number. Number annab operatsiooni juhile täpse ülevaate meeste asukohast, nii on võimalik maskides mehi eristada. Enamik suuremaid operatsioone jäädvustatakse ka videosse.

"Vahel ikka juhtub, et pärast kambrite läbiotsimist kaebab vang, et VRÜ mees on teda peksnud või lubatud asju ära võtnud. Reeglina selgub hiljem, et kaebus on alusetu. Eriüksuse mehed teavad, et juhtkonnale ei ole keegi anonüümne, ning nad ei ületa tegutsedes seaduslikke piire," räägib VRÜ juht.

Jalas kantakse metallist kaitseplaadiga sõjaväesaapaid. Lisaks on ka sääre- ja käekaitse. Keha kaitseb löökide ja torgete eest kuulivest, mille peal kantakse taskutega vesti varustuse hoidmiseks.

Kõikidel VRÜ taktikalise rühma liikmetel on olemas ka kerged kilbid. Kilbid on tugevast läbipaistvast plastikust ja piisavalt tugevad, et kaitsta kandjat isegi katuselt heidetud telliskivi eest. Näo kaitseks ja äratundmise raskendamiseks kantakse maski.

Pead kaitseb kiiver. VRÜ-l on kasutada kolme tüüpi kiivrid, sobiv valitakse vastavalt ülesandele. Kerge platikust ja metallist kiiver kaitseb pead, nägu ja kaela löökide ning torgete eest. Relvastatud ründe tõrjumisel saab kanda rasket kuulikindlat titaankiivrit. Kõikidel kiivritel on ka visiirid: kergetel löögi-kindlast plastikust, raskel aga titaanist ja kuulikindlast klaasist.

Erivarustus

Kasutatav erivarustus valitakse vastavalt ülesandele. Näiteks on lisaks tavalisele kumminuiaale (sama tüüpi kasutab ka Eesti Politsei) ja käeraudadele kasutusel ka pisargaas vahuna. Toomas Malva hinnangul on see kinnises ruumis või väikesel maa-alal gaasist tõhusam ja oht kõrvalis inimesi nutma panema väiksem.

Seoses varustuse uuendamisega on kavas hankida taktikaliste rühmade liikmetele uued teleskoopnuiad, sellised,

VRÜ varustuse hulka kuulub ka viie kummikuuliga laetud püss. Sellest lastud kummipall lendab mitmekümne meetri kaugusele. Tabamuse korral tekitab see valušoki ja lööb tabatu jalust maha, andes eriüksuslastele aega vastuhakkaja kinnipidamiseks.

nagu neid kasutab märulipolitseinatun- tud julgestuspolitsei korrakaitseosa- kond. Teleskoopnui on tavalisest kum- minuiaast kergem. Katsetega on kind- laks tehtud, et see tekitab kinnipeeta- vale vähem vigastusi kui raske kummist või plastikust löögiriist. Teleskoopnui kasutavad ka Soome ja Rootsi politsei, Prantsuse sandarmeeria ning Suurbri- tannia korrakaitsejad. Nui kasutamise mõte pole konte murda, vaid tekitada kinnipeetavale mõneks hetkeks paralü- seeriv valušokk, et oleks võimalik ta käed raudu panna.

Noaga vehkivalt inimeselt terariis- ta äravõtmiseks saab kasutada spet- siaalseid metallist kindaid.

Erivarustuse hulka võib tinglikult arvata ka kummikuulidega tulistava püssi ja võrgupüssi. Võrgupüss on nagu varrega lehter, mis tulistab 5–6 meetri kaugusele tugevast materjalist võrgu. Võrk hoiab rabelevat inimest kümnekond sekundit kinni, andes eri- üksuse meestele aega kasutada ohjel- dusmeetmeid.

Kaalumisel on ka *paintballi* püssile sarnaneva gaasirelva hankimine, mis värviga täidetud kapslite asemel pais- kab torust suruõhu toimel välja pipra- seguga kapsli. Pehmest želatiinist kap- sel lendab 25–30 meetrit ja katab ini- mese vastu purunedes ta imepeene tol- muga, mis tekitab tugevat pisaravoolu ja segadust. Gaasipadruneid saab lasta

ka VRÜ relvastuses olevatest gaasire- volvritest ja pumppüssist.

Kõikide nende vahendite abil on kor- rarikkuja võimalik suuremate vigastus- teta kinni pidada.

"Vangid ei tea täpselt, millist eriva- hendit kavatseme nende vastu kasuta- da," räägib Toomas Malva. "Erivahen- dite kasutamine on ründavale massile vaimselt rusuv, sest enamik neist ei taha viga ega surma saada ja lootusetut kao- tussesseis nähes lõpetab vastupanu ko- he," lisab ta.

Varem olid vanglates ka Rootsi kin- gitusena saadud soomusmasinad. Need anti paari aasta eest Kaitseliidule. Vaja- dusel saab soomuki(d) laenata politseist või kaitsejõududest.

Koer pureb iga võõrast

Koeraga ei vaielda, ta hammustab kõi- ke, mis liigub, kirjeldab Toomas Malva vangide suhtumist teenistuskooertes. Ämari vangla juures asub teenistuskoo- te kasvatamise keskus, kus õpetatakse val- ve- ja narkokoeri kõikide vanglate tarbeks. Põhiliselt kasvatatakse seal saksa lamba- koeri, vanglate välispiirde valvamisel ka- sutatakse ka kaukaasia lambakoeri.

Vajadusel saab samu koeri kasuta- da ka korratuste mahasurumiseks vang- la sees. Koerte kasutamisel katavad eri- üksuse mehed oma jalad kilpidega, sest teenistuskooerad purevad valimatult kõi- ki võõraid.

Relvad

VRÜ-I on kasutada lai arsenal alates Makarovi püstolitest täpsuspüssini. Tavaliselt on vangla sees tegutselval grupil kaasas gaasipüstolid ja pumppüssid. Pumppüss ongi vangla sees tegutsedes peamine relv, sest samast relvast on võimalik tulistada kummikuuli, gaasipadrundi ja ka kartetsiga. Tavaliselt ongi need relvad laetud nimetatud kolme padrundi kombinatsiooniga.

Kummikuuli lask on sama kõlaga kui tavalisel padrunitil ja tabamus 15–20 meetri kauguselt niidab inimese tavaliselt jalust. Selline tabamus ei tekita eluohlikku vigastust, mõjub vaid kinnipeetutele vapustusena ja annab eriüksusele võimaluse käeraudu kasutada.

Gaasipadrundi võib tulistada läbi akna tupp ja juba paar laengut muudavad seal ilma maskita olemise väljakannatamatuks.

Vanglas on vahemaa relva kasutamiseks lühike, tihti tegutsetakse ruumides või koridorides. Vintraudsest relvast tulistades on rikošeti oht betoonseintelt suur, pumppüssi haavlid ja kuulid on palju ohutumad.

Teiste relvadena võib kasutada ka Mini UZI ja Kalašnikovi automaat. Lähiajal on kavas hankida relvadele punatäppsihikud, millega saab objekti tavalisest sihikust kiiremini kirebule võtta. Olemas on uuema põlvkonna öise nägemise seade, millega saab kadunud või peitu pugunud inimesi ka kottpimedatest ruumidest otsida. Sellist tehnikat kasutasid liitlasväed Iraagi vallutamisel.

Raske õppustel, kerge lahingus

Viimase aasta jooksul on VRÜ häire korras kokku kutsutud üks kord, 2002. aasta talvel, kui Murru vangid keeldusid korrale allumast. Toomas Malva sõnul oli VRÜ kohal 30 minutiga.

“Vangid austavad jõudu. Kui eriüksus oli vangla pääs, rahunesid korrarikkujad koheselt,” kirjeldab ta kriitilist hetke. “Suuremates vanglates on oma VRÜ grupid, mis asuvad kohe tegutsema ja saavad 30–40 minuti jooksul täiendust teistest vanglatest.”

Erakorraliste väljakutsete väike hulk ei tähenda, et VRÜ inimesed igavust tunneksid. Korra tagamiseks ja keelatud asjade leidmiseks korraldatakse iga kuu vähemalt üks kord mõnes vanglas ootamatu läbiotsimine.

Erivahendeid või relvi läheb vaja harva. Näiteks Murru vanglas läbi viidud 300 vangi ümberpaigutamisel teistesse vanglatesse oli vaja teha üks hoiatuslask, üldiselt sujus kõik rahulikult. Ükski VRÜ liige pole treeningu ega operatsiooni ajal raskelt vigastada ega surma saanud.

Kui politsei eriüksuses räägitakse lihtsamate ülesannete täitmisel minimaalsest grupist, siis VRÜ-I on teine taktika. Et reeglina töötatakse massidega, peab ka eriüksuslasi olema võimalikult palju. Igal grupil on oma kindel ülesanne. Näiteks vanglahoone läbiotsimise korral piirab üks grupp hoonesse, et takistada kõrvaliste isikute liikumist. Teine grupp konvoeerib hoonesse elavad vangid eemale, näiteks spordisaali, ja tagab seal korra. Seejärel astub tegevusse läbiotsimisrühm, kes vaatab põhjalikult üle kõik tühjad ruumid ning registreerib lubamatud esemed. Läheduses viibib ka teine, relvastatud kattedgrupp, kes sekkub ainult suurema vastuhaku korral.

Analoogselt möödus ka kevadine vanglaautoriteetide ümberpaigutamine Murru vanglast Keskvanglasse. 78 kuritegeliku autoriteedi eristamiseks ülejäänutest ja võimaliku vastuhaku soovi vaigistamiseks toetasid VRÜd ka märulipolitsei ja K-komando. Kõik möödus rahulikult. Oma sõpradest abilisest ilma jäänud vanglaautoriteetidid ei tahtnud järgmisel hommikul Keskvanglas korraldustele alluda, kuid nähes tegutsemisvalmis VRÜ mehi, korrarikkumine lõpetati. Märulipolitsei ja K-komando on VRÜ reserv ka tulevikus.

Abi ja nõu on saadud ka välismaalt. Toomas Malva nimetab Leedu vanglate pataljoni, mille asjatundjatelt on saadud juhiseid läbirääkimiste pidamiseks pantvangivõtjaga. Soome ja Rootsi vanglatöötajad on andnud vangistusala täiendkoolitust ja lugenud kursuse psühholoogiast, samuti aidanud õige läbiotsimismeetodi treenimisel.

Marko sõbrad eriüksusest ei tea

Marko on kolmekümnendates aastates mees, kes on vanglates töötanud üle 10 aasta. Kodus on tal naine ja kaks last. Enamik tema sõpru ei tea, et ta kuulub eriüksusesse.

“Paljud kolleegidki ei tea, kes on eriüksuses. VRÜ tegemistest kõrvalistele

ei räägita. Et tegutseme maskides, on mehi raske ära tunda, eriti kui ta põhitöö on hoopis midagi muud kui vangide valvamine,” vihjab Marko faktile, et eriüksuses on erinevaid ametnikke vangivalvurist juhtkonnani. “Vangid üritavad ikka välja uurida, kes on eriüksuses, poetades jutu sees vihjeid ja jälgides valvurite reaktsioone ja vastuseid,” lisab ta.

Kui Marko pärast sõjaväeteenistust vanglasse tööle tuli, hakati just eriüksust looma ja et Marko oli treenitud mees, kellel ka sõjaväes tuli sellise väljaõppega kokku puutuda, sai temagi grupi liikmeks.

Põhiliseks motivaatoriks peab ta eriüksuse head mainet töötajate hulgas ning võimalust regulaarselt võitluskunste ja laskmist treenida. Vähetähtis ei ole ka saadav palgalis, näiteks on tavalise valvuri kuupalk 4200 krooni ja inspektoril 6500 krooni miinus tulumaks. Viimasena nimetab ta väljaõppe ja operatsioonidega kaasas käivat adrenaliiniannust.

“Soovijaid eriüksusesse on palju, aga vähesed võetakse vastu. Sellepärast on ka meeste maine kõrge, sest igaüks ei suuda raske väljaõppe ja kõrgete nõudmiste tõttu eriüksuses olla,” lisab ta.

Senise kogemuse najal ei pea ta lisatööd eriüksuses tavalisest vanglaametniku tööst ohtlikumaks, lausudes: “Mina ei ole kellelegi asjata liiga teinud, seega pole vaja karta ka vihavaenlaste kättemaksu.”

Marko arvates on oluline kõikideks operatsioonideks põhjalikult valmistuda, siis saab ka ohtlikud olukorrad ennetada. VRÜ-I on kõikide Eesti vanglate ruumide plaanid ja kõik detailid arutatakse eelnevalt läbi. Iga mehele antakse täpne ülesanne, sest operatsiooni ajal pole aega pikalt seletada. Tavaliselt kuulab rühmavanem tegevusplaani arutamise ajal ära kõikide arvamus, et leida parim taktikaline lahendus, mida kõik mehed mõistavad.

Kõige raskemaks peab Marko kriitiliste olukordade õiget hindamist. “Konflikti ajal ei tohi hasarti minna, nii võib kogemata teist inimest vigastada või seadust rikkuda. Teadmine, et oled üks eliidist ja igast sinu liigustusest võib sõltuda kogu operatsiooni edu või häving, hoiab liigse rabelemise eest,” ütleb ta. ■

VÕIDUPÄEVA TÄHISTAMINE

FOTOD: 8 x Ardi Hallismaa

Vali tõeline elu! Vali politseikool!

Õppeaeg Pärnumaal Paikusel asuvas Politseikoolis on kokku 2 aastat.

Õppeajal on majutus ja toitlustus tasuta ning hea õppeedukuse korral on ette nähtud stipendium kuni 2100 krooni kuus.

Politseikooli õppeprogramm sisaldab erinevaid õigusaineid (kriminaalõigus, tsiviilõigus, riigiõigus), politseitöoks vajalikke eriaineid (kriminalistika, politseitöö taktika, liiklusjärelvalve, relvastus, laskealane ettevalmistus) ning palju muud.

Politseikooli kandideerijale esitatavad nõuded

- vanus vähemalt 19 aastat
- keskkaridus
- Eesti kodakondsus
- Täidetud ajateenistuse kohustus
- ei ole kohtulikult karistatud

Dokumentide vastuvõtu viimane kuupäev on 1. november

Lisainfot Politseikooli õppima asumise kohta saad telefonilt (0) 612 31 33 või e-maililt personal@pol.ee